

ZAKON

O IZBORU NARODNIH POSLANIKA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se izbor i prestanak mandata narodnih poslanika Narodne skupštine (u daljem tekstu: narodni poslanici).

Narodna skupština ima 250 narodnih poslanika, koji se biraju na četiri godine.

Osnovna načela izbora za narodne poslanike

Član 2.

Građani biraju narodne poslanike na osnovu opšteg i jednakog izbornog prava.

Izbori za narodne poslanike su slobodni i neposredni, a glasanje je tajno i lično.

Izborno pravo

Član 3.

Pravo da bira narodne poslanike i da bude biran za narodnog poslanika ima punoletni državljanin Republike Srbije nad kojim nije produženo roditeljsko pravo, odnosno koji nije potpuno lišen poslovne sposobnosti.

Lice delimično lišeno poslovne sposobnosti može da bira narodne poslanike i da bude birano za narodnog poslanika ako sud rešenjem o delimičnom lišenju poslovne sposobnosti nije utvrdio da je nesposobno da vrši izborno pravo.

Sloboda glasanja

Član 4.

Birač je slobodan da odluči hoće li glasati i kako će glasati.

Niko nema pravo da sprečava ili primorava birača da glasa, da ga poziva na odgovornost zbog toga što je glasao ili što nije glasao i da od njega traži da se izjasni za koga je glasao ili zašto nije glasao.

Jednako izborno pravo i proporcionalni izborni sistem

Član 5.

Birač ima samo jedan glas.

Glasa se za izbornu listu kandidata za narodne poslanike (u daljem tekstu: izborna lista).

Narodni poslanici biraju se u Republici Srbiji kao jednoj izornoj jedinici.

Poslanički mandati raspodeljuju se izbornim listama srazmerno broju dobijenih glasova, a broj mandata koji pripada izbornim listama utvrđuje se primenom sistema najvećeg količnika.

Poslanički mandati koje je osvojila izborna lista dodeljuju se kandidatima za narodne poslanike prema njihovom redosledu na izornoj listi.

Obaveštavanje o izborima

Član 6.

Građani imaju pravo da preko javnih medijskih servisa budu obavešteni o izbornim programima i aktivnostima podnosilaca izbornih lista, kao i o kandidatima za narodne poslanike u skladu sa propisima koji uređuju javne medijske servise i elektronske medije.

Pružalac medijske usluge dužan je da u toku izborne kampanje podnosiocima proglašanih izbornih lista i kandidatima za narodne poslanike obezbedi zastupljenost bez diskriminacije, u skladu sa propisima koji uređuju javne medijske servise i elektronske medije.

Zabranjeno je 48 časova pre dana glasanja i na dan glasanja do zatvaranja biračkih mesta da se u medijima i na javnim skupovima objavljuju procene rezultata izbora, javno predstavljaju kandidati na izborima za narodne poslanike i njihovi izborni programi i pozivaju birači da glasaju, odnosno da ne glasaju za određene izborne liste.

Pod medijem se u smislu ovog zakona podrazumevaju dnevne i periodične novine, servis novinske agencije, radio-program i televizijski program i elektronska izdanja tih medija, kao i samostalna elektronska izdanja (uređivački oblikovane internet stranice ili internet portali), a koji su registrovani u Registru medija, u skladu sa zakonom.

II. ORGANI ZA SPROVOĐENJE IZBORA ZA NARODNE POSLANIKE

1. Zajednička pravila za organe za sprovođenje izbora

Nadležnost za sprovođenje izbora za narodne poslanike

Član 7.

Izbore za narodne poslanike (u daljem tekstu: izbori) sprovode Republička izborna komisija, lokalne izborne komisije i birački odbori.

Opšta pravila o položaju organa za sprovođenje izbora

Član 8.

Organi za sprovođenje izbora su samostalni i nezavisni i rade na osnovu zakona i propisa donetih na osnovu zakona.

Za svoj rad organi za sprovođenje izbora odgovaraju organu koji ih je obrazovao.

Rad organa za sprovođenje izbora je javan.

Radu organa za sprovođenje izbora ne može da prisustvuje kandidat za narodnog poslanika.

Uslove za rad organa za sprovođenje izbora obezbeđuju Narodna skupština i opštinske, odnosno gradske uprave.

Svi državni i drugi organi i organizacije dužni su da pružaju pomoć organima za sprovođenje izbora i da im dostavljaju podatke koji su im potrebni za rad.

Član i zamenik člana u organu za sprovođenje izbora

Član 9.

Organ za sprovođenje izbora čine predsednik i drugi članovi organa za sprovođenje izbora i njihovi zamenici.

Isto lice može više puta da bude imenovano u organ za sprovođenje izbora.

Zamenik člana organa za sprovođenje izbora ima ista prava i dužnosti kao i član kojeg zamenjuje.

Zamenik člana organa za sprovođenje izbora ima pravo glasa samo kada je odsutan član kojeg zamenjuje.

Organ za sprovođenje izbora može da ovlasti svog člana, odnosno zamenika člana da u ime tog organa za sprovođenje izbora obavlja pojedine radnje koje su u vezi sa organizacijom, pripremom i sprovođenjem izbora, odnosno glasanja.

Organ za sprovođenje izbora u stalnom i proširenom sastavu

Član 10.

Organ za sprovođenje izbora radi u stalnom i proširenom sastavu.

Podnosilac proglašene izborne liste ima pravo da predloži člana i zamenika člana organa za sprovođenje izbora u proširenom sastavu.

Ako podnosilac proglašene izborne liste ne predloži člana, odnosno zamenika člana organa za sprovođenje izbora u proširenom sastavu u roku koji je propisan zakonom, organ nastavlja da radi i punovažno odlučuje bez predstavnika tog podnosioca izborne liste.

Član, odnosno zamenik člana organa za sprovođenje izbora u proširenom sastavu ima ista prava i dužnosti kao i član, odnosno zamenik člana u stalnom sastavu.

Opšta pravila o predlaganju članova i zamenika članova u organe za sprovođenje izbora

Član 11.

Kada ovlašćeni predlagači predlažu članove i zamenike članova u organe za sprovođenje izbora, treba da vode računa o uravnoteženoj zastupljenosti polova i potrebi da uključe osobe sa invaliditetom u sprovođenje izbornog postupka.

Predlog za imenovanje člana i zamenika člana organa za sprovođenje izbora sadrži ime i prezime, jedinstveni matični broj građana (u daljem tekstu: JMBG), mesto i adresu prebivališta, broj telefona i adresu za prijem elektronske pošte predloženog člana, odnosno zamenika člana i označenje poslaničke grupe u Narodnoj skupštini (u daljem tekstu: poslanička grupa) ili drugog ovlašćenog predlagača.

Odlučivanje organa za sprovođenje izbora

Član 12.

Organ za sprovođenje izbora odlučuje većinom od ukupnog broja glasova članova u stalnom, odnosno proširenom sastavu.

Uslov za članstvo u organu za sprovođenje izbora

Član 13.

Za člana i zamenika člana organa za sprovođenje izbora može biti imenovano samo ono lice koje ima izbornu pravo i nije narodni poslanik, niti kandidat za narodnog poslanika.

Prestanak funkcije u organu za sprovođenje izbora

Član 14.

Članu i zameniku člana organa za sprovođenje izbora funkcija prestaje po sili zakona, a organ nadležan za njegovo imenovanje po službenoj dužnosti utvrđuje prestanak njegove funkcije:

- 1) ako umre;
- 2) ako izgubi izbornu pravo;
- 3) kada se proglašuje izborna lista na kojoj je kandidat za narodnog poslanika;
- 4) ako podnosilac izborne liste koji ga je predložio povuče izbornu listu;
- 5) ako se poništi rešenje o proglašenju izborne liste čiji podnosilac ga je predložio;
- 6) ako je pravosnažnom sudskom odlukom osuđen na kaznu zatvora u trajanju od najmanje šest meseci;
- 7) ako izgubi radnu sposobnost;
- 8) u drugim slučajevima predviđenim zakonom.

Člana, odnosno zamenika člana organa za sprovođenje izbora razrešava organ nadležan za njegovo imenovanje:

- 1) ako podnese ostavku u pismenoj formi;
- 2) ako se naknadno utvrdi da ne ispunjava poseban uslov za imenovanje;
- 3) u drugim slučajevima predviđenim ovim zakonom.

Kada odluka o raspisivanju izbora stupi na snagu, tada je Republička izborna komisija nadležna da razreši člana i zamenika člana Republičke izborne komisije i lokalne izborne komisije u stalnom sastavu, da utvrdi da mu je funkcija prestala po sili zakona, kao i da na predlog ovlašćenog predlagrača imenuje novog člana umesto onog koji je razrešen, odnosno kojem je funkcija prestala po sili zakona.

Odluka organa za sprovođenje izbora ne može se osporavati na osnovu toga što organ nije odlučivao u propisanom sastavu ako nije bilo blagovremeno podneto propisano pravno sredstvo kojim je osporen njegov sastav.

Poseban slučaj prestanka funkcije

Član 15.

Isto lice ne može biti član dvaju organa za sprovođenje izbora.

Ako je jedno lice imenovano u više organa za sprovođenje izbora, po sili zakona mu prestaje funkcija u onom organu u kojem je kasnije imenovano.

2. Republička izborna komisija

Poseban uslov za imenovanje člana i zamenika člana Republičke izborne komisije

Član 16.

Za člana i zamenika člana Republičke izborne komisije može da bude imenovano samo ono lice koje ima visoko obrazovanje u oblasti pravnih nauka.

Republička izborna komisija u stalnom sastavu

Član 17.

Republičku izbornu komisiju u stalnom sastavu čine predsednik, 16 članova, zamenik predsednika i 16 zamenika članova, koje imenuje Narodna skupština.

Odluka o imenovanju stalnog sastava Republičke izborne komisije objavljuje se u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Mandat stalnog sastava Republičke izborne komisije prestaje kada nov saziv Narodne skupštine imenuje nov stalni sastav Republičke izborne komisije.

Nov saziv Narodne skupštine dužan je da imenuje nov stalni sastav Republičke izborne komisije u roku od šest meseci od dana konstituisanja Narodne skupštine.

Ovlašćeni predlagač za imenovanje člana i zamenika člana Republičke izborne komisije u stalnom sastavu

Član 18.

Članovi i zamenici članova Republičke izborne komisije u stalnom sastavu imenuju se na predlog poslaničkih grupa srazmerno njihovoj zastupljenosti u ukupnom broju narodnih poslanika koji pripadaju poslaničkim grupama.

Nijedna poslanička grupa ne može da predloži više od polovine članova Republičke izborne komisije u stalnom sastavu.

Poslanička grupa koja ima više od polovine od ukupnog broja narodnih poslanika predlaže predsednika, zamenika predsednika, sedam članova i sedam zamenika članova Republičke izborne komisije u stalnom sastavu, dok preostale članove i zamenike članova u Republičkoj izbornoj komisiji u stalnom sastavu predlažu ostale poslaničke grupe srazmerno njihovoj zastupljenosti u ukupnom broju narodnih poslanika koji pripadaju poslaničkim grupama.

Poslaničkom grupom u smislu predlaganja članova i zamenika članova Republičke izborne komisije u stalnom sastavu smatra se i narodni poslanik pojedinac ili grupa narodnih poslanika koja broji manje od onog broja narodnih poslanika koji je potreban za obrazovanje poslaničke grupe:

- 1) ako su svi ti narodni poslanici izabrani sa iste izborne liste;
- 2) ako izborna lista na kojoj su izabrani nije osvojila onoliko mandata koliko je potrebno za obrazovanje poslaničke grupe;
- 3) ako niko od njih nije pristupio nekoj poslaničkoj grupi;
- 4) ako su svi ti narodni poslanici potpisali predlog za imenovanje člana, odnosno zamenika člana Republičke izborne komisije u stalnom sastavu.

Zastupljenost polova u Republičkoj izbornoj komisiji u stalnom sastavu

Član 19.

Poslanička grupa kojoj pripada pravo da predloži dva lica u stalni sastav Republičke izborne komisije dužna je da predloži po jednog pripadnika oba pola.

Poslanička grupa kojoj pripada pravo da predloži tri lica u stalni sastav Republičke izborne komisije dužna je da predloži dva pripadnika jednog pola i jednog pripadnika drugog pola.

Poslanička grupa kojoj pripada pravo da predloži četiri lica u stalni sastav Republičke izborne komisije dužna je da predloži po dva pripadnika oba pola.

Poslanička grupa kojoj pripada pravo da predloži pet lica u stalni sastav Republičke izborne komisije dužna je da predloži tri pripadnika jednog pola i dva pripadnika drugog pola.

Predlog poslaničke grupe kojoj pripada pravo da predloži više od pet lica u stalni sastav Republičke izborne komisije mora da sadrži najmanje 40% pripadnika manje zastupljenog pola među predloženim licima.

Žalba protiv odluke o imenovanju člana i zamenika člana Republičke izborne komisije u stalnom sastavu

Član 20.

Protiv odluke o imenovanju člana i zamenika člana Republičke izborne komisije u stalnom sastavu svaki podnosilac proglašene izborne liste koja je osvojila mandate u postojećem sazivu Narodne skupštine i svaki birač mogu podneti žalbu Upravnom sudu preko Narodne skupštine u roku od sedam dana od dana njenog objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Narodna skupština dužna je da u roku od 24 časa od prijema žalbe dostavi Upravnom sudu žalbu i sve spise tog predmeta.

Upravni sud donosi odluku po žalbi u roku od sedam dana od prijema žalbe sa spisima.

Odluka doneta u postupku po žalbi je pravnosnažna i protiv nje se ne mogu podneti vanredna pravna sredstva predviđena zakonom kojim se uređuje upravni spor.

Učesnici u radu Republičke izborne komisije bez prava odlučivanja

Član 21.

Učesnici u radu Republičke izborne komisije bez prava odlučivanja su sekretar Republičke izborne komisije, zamenik sekretara Republičke izborne komisije i dva učesnika zadužena za poslove statistike.

Sekretara i zamenika sekretara Republičke izborne komisije imenuje Narodna skupština na predlog predsednika Narodne skupštine iz reda zaposlenih u Službi Narodne skupštine.

Učesnike zadužene za poslove statistike imenuje Narodna skupština na predlog republičkog organa nadležnog za poslove statistike.

Za učesnika u radu Republičke izborne komisije bez prava odlučivanja može da bude imenovano samo ono lice koje ima izbornu pravo i nije narodni poslanik, niti kandidat za narodnog poslanika.

Za sekretara i zamenika sekretara Republičke izborne komisije može da bude imenovano samo ono lice koje ima visoko obrazovanje u oblasti pravnih nauka.

Odredbe ovog zakona kojima se uređuje prestanak funkcije u organu za sprovođenje izbora primenjuju se i na učesnike u radu Republičke izborne komisije bez prava odlučivanja.

Republička izborna komisija u proširenom sastavu

Član 22.

Člana i zamenika člana Republičke izborne komisije u proširenom sastavu imenuje Republička izborna komisija na predlog podnosioca proglašene izborne liste koji mora biti dostavljen najkasnije sedam dana pre dana glasanja.

Republička izborna komisija dužna je da donese rešenje o predlogu za imenovanje člana i zamenika člana Republičke izborne komisije u proširenom sastavu u roku od 24 časa od prijema predloga.

Rešenje o imenovanju člana i zamenika člana Republičke izborne komisije u proširenom sastavu primenjuje se od narednog dana od dana kada je doneto.

Član, odnosno zamenik člana Republičke izborne komisije u proširenom sastavu koji je razrešen, odnosno kojem je funkcija prestala po sili zakona može se promeniti na zahtev podnosioca proglašene izborne liste na čiji predlog je imenovan samo dok Republička izborna komisija radi u proširenom sastavu.

Republička izborna komisija radi u proširenom sastavu dok ukupan izveštaj o rezultatima izbora ne postane konačan.

Prigovor protiv rešenja o predlogu za imenovanje člana i zamenika člana Republičke izborne komisije u proširenom sastavu

Član 23.

Protiv rešenja kojim je odbijen ili odbačen predlog za imenovanje člana i zamenika člana Republičke izborne komisije u proširenom sastavu podnosilac predloga može podneti prigovor Republičkoj izbornoj komisiji u roku od 48 časova od objavljivanja tog rešenja na veb-prezentaciji Republičke izborne komisije (u daljem tekstu: veb-prezentacija).

Protiv rešenja o imenovanju člana i zamenika člana Republičke izborne komisije u proširenom sastavu podnosilac proglašene izborne liste, registrovana politička stranka i birač mogu podneti prigovor Republičkoj izbornoj komisiji u roku od 48 časova od objavljivanja tog rešenja na veb-prezentaciji.

Nadležnost Republičke izborne komisije

Član 24.

Republička izborna komisija:

- 1) stara se o zakonitom sprovođenju izbora;
- 2) propisuje uputstva za sprovođenje izbornih radnji;
- 3) objavljuje rokovnik za vršenje izbornih radnji;
- 4) propisuje obrasce za sprovođenje izbornih radnji;
- 5) prati primenu i daje mišljenja u vezi s primenom ovog zakona;
- 6) imenuje, razrešava i konstatuje prestanak funkcije člana i zamenika člana organa za sprovođenje izbora, u skladu sa ovim zakonom;
- 7) propisuje jedinstvene standarde za izborni materijal;
- 8) obezbeđuje izborni materijal za sprovođenje izbora;
- 9) propisuje način primopredaje izbornog materijala pre i posle glasanja;
- 10) određuje biračka mesta, u skladu sa ovim zakonom;
- 11) odlučuje o podnetoj izbornoj listi;
- 12) sastavlja i objavljuje priručnik za praktičnu primenu pravila koja uređuju kako birački odbori sprovode glasanje i utvrđuju rezultate glasanja na biračkom mestu;
- 13) propisuje način praćenja izlaznosti birača na glasanje;

14) propisuje programe obuka i sprovodi obuke članova i zamenika članova lokalnih izbornih komisija i biračkih odbora;

15) informiše i edukuje birače o načinu ostvarivanja izbornog prava, kao i druge učesnike u izbornom postupku;

16) odlučuje o prigovorima, u skladu sa ovim zakonom;

17) bliže propisuje način podnošenja prigovora i postupanje po prigovorima u Republičkoj izbornoj komisiji;

18) utvrđuje rezultate izbora, donosi i objavljuje ukupan izveštaj o rezultatima izbora;

19) usklađuje i nadzire rad organa za sprovođenje izbora;

20) propisuje kodeks ponašanja članova i zamenika članova organa za sprovođenje izbora;

21) podnosi Narodnoj skupštini izveštaj o sprovedenim izborima;

22) obavlja i druge poslove predviđene ovim zakonom.

U vršenju nadzora nad radom lokalnih izbornih komisija Republička izborna komisija je ovlašćena da po službenoj dužnosti poništi odluku lokalne izborne komisije donetu suprotno odredbama ovog zakona.

Obrasce koji su potrebni za podnošenje izborne liste Republička izborna komisija propisuje u roku od tri dana od dana kada je odluka o raspisivanju izbora stupila na snagu.

Republička izborna komisija donosi svoj poslovnik.

Uputstvo za sprovođenje izbornih radnji i Poslovnik Republičke izborne komisije objavljuju se u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Objavljivanje odluka Republičke izborne komisije

Član 25.

Odluke Republičke izborne komisije objavljuju se na veb-prezentaciji bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 časa od završetka sednice na kojoj su odluke donete.

Na veb-prezentaciji mora biti naznačen datum i vreme objavljivanja odluke.

Odluke Republičke izborne komisije objavljuju se u „Službenom glasniku Republike Srbije” kada je to predviđeno zakonom.

Kada donese i objavi odluku po zahtevu, Republička izborna komisija je dužna da podnosioca zahteva telefonom ili elektronskom poštom obavesti o tome da je odluka po njegovom zahtevu doneta i objavljena na veb-prezentaciji.

Ako je doneta odluka Republičke izborne komisije po zahtevu, podnosilac zahteva može tražiti da mu se pismeni otpravak te odluke uruči u sedištu Republičke izborne komisije ili pošalje poštom.

Vreme kada je podnosilac zahteva obavešten telefonom ili elektronskom poštom da je doneta i objavljena odluka po njegovom zahtevu, odnosno vreme kada mu je uručen pismeni otpravak odluke u sedištu Republičke izborne komisije ili poslat poštom ne utiče na računanje roka u kojem može da podnese pravna sredstva protiv te odluke.

Javnost rada Republičke izborne komisije

Član 26.

Rad Republičke izborne komisije je javan.

Javnost rada Republičke izborne komisije obezbeđuje se tako što Republička izborna komisija na veb-prezentaciji prenosi svoje sednice i konferencije za medije i objavljuje zapisnike sa svojih sednica, obezbeđuje za sredstva javnog obaveštavanja audio i video signal koji im omogućava da prenose njene sednice, omogućava zainteresovanim domaćim, stranim i međunarodnim organizacijama i udruženjima (posmatrači) da prate njen rad i na drugi način u skladu sa zakonom i Poslovníkom Republičke izborne komisije.

3. Lokalna izborna komisija

Lokalna izborna komisija u stalnom sastavu

Član 27.

Lokalne izborne komisije su opštinske izborne komisije, gradske izborne komisije i izborne komisije gradskih opština Grada Beograda.

Lokalna izborna komisija u stalnom sastavu imenuje se u skladu sa zakonom kojim se uređuju lokalni izbori.

Ako se nakon raspisivanja izbora promene odborničke grupe, skupština grada, opštine, odnosno gradske opštine ne može imenovati novu lokalnu izbornu komisiju pre okončanja izbora.

Poseban slučaj obrazovanja lokalne izborne komisije u stalnom sastavu

Član 28.

Ako na dan kada je odluka o raspisivanju izbora stupila na snagu u skupštini grada, odnosno opštine ne postoji lokalna izborna komisija, Republička izborna komisija u roku od sedam dana od dana kada je odluka o raspisivanju izbora stupila na snagu rešenjem obrazuje lokalnu izbornu komisiju u stalnom sastavu kao organ za sprovođenje izbora za teritoriju tog grada, odnosno opštine.

Lokalna izborna komisija u stalnom sastavu koju obrazuje Republička izborna komisija ima predsednika, šest članova i njihove zamenike, koji se imenuju na predlog poslaničkih grupa srazmerno njihovoj zastupljenosti u Narodnoj skupštini na dan kada je odluka o raspisivanju izbora stupila na snagu.

Poslanička grupa koja ima više od polovine od ukupnog broja narodnih poslanika predlaže predsednika, zamenika predsednika, dva člana i dva zamenika člana lokalne izborne komisije u stalnom sastavu koju obrazuje Republička izborna komisija, dok preostale članove i zamenike članova u lokalnoj izornoj komisiji u stalnom sastavu predlažu ostale poslaničke grupe srazmerno njihovoj zastupljenosti u ukupnom broju narodnih poslanika koji pripadaju poslaničkim grupama.

Republička izborna komisija može lokalnoj izornoj komisiji u stalnom sastavu koju obrazuje svojim rešenjem poveriti nadležnost za više jedinica lokalne samouprave u kojima ne postoje lokalne izborne komisije.

Za predsednika i zamenika predsednika izborne komisije može da bude imenovano samo ono lice koje ima visoko obrazovanje u oblasti pravnih nauka.

Kada obrazuje lokalnu izbornu komisiju u stalnom sastavu, Republička izborna komisija na predlog načelnika upravnog okruga imenuje sekretara i zamenika sekretara lokalne izborne komisije u stalnom sastavu, koji učestvuju u njenom radu bez prava odlučivanja.

Za sekretara i zamenika sekretara lokalne izborne komisije može da bude imenovano samo ono lice koje ima visoko obrazovanje u oblasti pravnih nauka.

Predlaganje člana i zamenika člana lokalne izborne komisije u stalnom sastavu

Član 29.

Poslaničkom grupom u smislu predlaganja člana i zamenika člana lokalne izborne komisije u stalnom sastavu koju obrazuje Republička izborna komisija smatra se i narodni poslanik pojedinac ili grupa narodnih poslanika koja broji manje od onog broja narodnih poslanika koji je potreban za obrazovanje poslaničke grupe:

- 1) ako su svi ti narodni poslanici izabrani sa iste izborne liste;
- 2) ako izborna lista na kojoj su izabrani nije osvojila onoliko mandata koliko je potrebno za obrazovanje poslaničke grupe;
- 3) ako niko od njih nije pristupio nekoj poslaničkoj grupi;
- 4) ako su svi ti narodni poslanici potpisali predlog za imenovanje člana, odnosno zamenika člana lokalne izborne komisije u stalnom sastavu.

U svrhu obrazovanja lokalne izborne komisije u stalnom sastavu Republička izborna komisija blagovremeno propisuje i objavljuje na veb-prezentaciji raspored mesta po kojem poslaničke grupe predlažu članove i zamenike članova te lokalne izborne komisije.

Ako poslanička grupa ne dostavi blagovremeno predlog za imenovanje člana, odnosno zamenika člana lokalne izborne komisije u stalnom sastavu, Republička izborna komisija u lokalnu izbornu komisiju u stalnom sastavu imenuje lice koje predloži načelnik upravnog okruga.

Kada predlaže kandidata za člana, zamenika člana, sekretara i zamenika sekretara lokalne izborne komisije, ovlašćeni predlagač, po mogućnosti, daje prednost licu koje je prošlo obuku za rad u lokalnoj izbornoj komisiji i ima iskustvo u sprovođenju izbora.

Lokalna izborna komisija u proširenom sastavu

Član 30.

Člana i zamenika člana lokalne izborne komisije u proširenom sastavu imenuje lokalna izborna komisija na predlog podnosioca proglašene izborne liste, koji mora biti dostavljen najkasnije sedam dana pre dana glasanja.

Lokalna izborna komisija dužna je da donese rešenje o predlogu za imenovanje člana i zamenika člana lokalne izborne komisije u proširenom sastavu u roku od 24 časa od prijema predloga.

Rešenje o imenovanju člana i zamenika člana lokalne izborne komisije u proširenom sastavu primenjuje se od narednog dana od dana kada je doneto.

Član odnosno zamenik člana lokalne izborne komisije u proširenom sastavu koji je razrešen, odnosno kojem je funkcija prestala po sili zakona može se promeniti na zahtev podnosioca proglašene izborne liste na čiji predlog je imenovan samo dok lokalna izborna komisija radi u proširenom sastavu.

Lokalna izborna komisija radi u proširenom sastavu dok zbirni izveštaj o rezultatima glasanja ne postane konačan.

**Prigovor protiv rešenja o predlogu za imenovanje člana i
zamenika člana lokalne izborne komisije u proširenom sastavu**

Član 31.

Protiv rešenja kojim je odbijen ili odbačen predlog za imenovanje člana i zamenika člana lokalne izborne komisije u proširenom sastavu podnosilac predloga može podneti prigovor Republičkoj izbornoj komisiji u roku od 48 časova od objavljivanja tog rešenja na veb-prezentaciji.

Protiv rešenja o imenovanju člana, odnosno zamenika člana lokalne izborne komisije u proširenom sastavu podnosilac proglašene izborne liste i birač mogu podneti prigovor Republičkoj izbornoj komisiji u roku od 48 časova od objavljivanja tog rešenja na veb-prezentaciji.

Nadležnost lokalne izborne komisije

Član 32.

Lokalna izborna komisija:

- 1) organizuje tehničku pripremu za izbore;
- 2) imenuje, razrešava i konstatuje prestanak funkcije članova i zamenika članova organa za sprovođenje izbora, u skladu sa ovim zakonom;
- 3) određuje biračka mesta, u skladu sa ovim zakonom;
- 4) odlučuje o zahtevima za poništavanje glasanja na biračkom mestu zbog nepravilnosti tokom sprovođenja glasanja;
- 5) prima izborni materijal od Republičke izborne komisije i predaje ga biračkim odborima;
- 6) preuzima izborni materijal od biračkih odbora po završetku glasanja;
- 7) pruža podršku biračkim odborima prilikom sprovođenja glasanja;
- 8) obaveštava Republičku izbornu komisiju o toku glasanja;
- 9) donosi zbirni izveštaj o rezultatima glasanja sa biračkih mesta koja se nalaze na njenoj teritoriji;
- 10) obavlja druge poslove u skladu sa zakonom i aktima Republičke izborne komisije.

Objavljivanje i dostavljanje odluka lokalne izborne komisije

Član 33.

Odluke lokalne izborne komisije objavljuju se na veb-prezentaciji bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 časa od završetka sednice na kojoj su odluke donete, na način koji propisuje Republička izborna komisija.

Svaku odluku koju donosi u vezi sa sprovođenjem izbora lokalna izborna komisija dužna je da bez odlaganja dostavi Republičkoj izbornoj komisiji u pismenom obliku i elektronskim putem na način koji propisuje Republička izborna komisija.

Kada donese i objavi odluku po zahtevu, lokalna izborna komisija je dužna da podnosioca zahteva telefonom ili elektronskom poštom obavesti da je odluka po njegovom zahtevu doneta i objavljena na veb-prezentaciji.

Ako je odluka lokalne izborne komisije doneta po zahtevu, podnosilac zahteva može tražiti da mu se pismeni otpravak te odluke uruči u sedištu lokalne izborne komisije ili pošalje poštom.

Vreme kada je podnosilac zahteva obavešten telefonom ili elektronskom poštom da je doneta i objavljena odluka po njegovom zahtevu, odnosno vreme kada mu je uručen pismeni otpravak odluke u sedištu lokalne izborne komisije ili poslat poštom ne utiče na računanje roka u kojem može da podnese pravna sredstva protiv te odluke

4. Birački odbor

Imenovanje i trajanje funkcije člana i zamenika člana biračkog odbora

Član 34.

Članovi i zamenici članova biračkog odbora moraju biti imenovani najkasnije deset dana pre dana glasanja.

Predlog za imenovanje člana i zamenika člana biračkih odbora može se podneti najkasnije 15 dana pre dana glasanja.

Funkcija člana i zamenika člana biračkog odbora počinje od dana objavljivanja rešenja o njihovom imenovanju, a prestaje kada se preda izborni materijal posle glasanja i izvrši kontrola zapisnika o radu biračkog odbora, kao i u drugim slučajevima koji su predviđeni zakonom.

Birački odbor u stalnom sastavu

Član 35.

Birački odbor u stalnom sastavu čine predsednik, dva člana, zamenik predsednika i dva zamenika člana koje imenuje lokalna izborna komisija na predlog poslaničkih grupa.

Postupak predlaganja člana i zamenika člana biračkog odbora u stalnom sastavu bliže uređuje Republička izborna komisija.

Kada predlaže kandidata za predsednika i zamenika predsednika biračkog odbora, poslanička grupa, po mogućnosti, daje prednost licu koje je prošlo obuku za rad u biračkom odboru i ima iskustvo u sprovođenju izbora.

Merila za imenovanje biračkog odbora u stalnom sastavu

Član 36.

Broj predsednika, zamenika predsednika, članova i zamenika članova svih biračkih odbora u stalnom sastavu na teritoriji određene lokalne izborne komisije koji pripada poslaničkoj grupi mora da bude srazmeran njenoj zastupljenosti u Narodnoj skupštini na dan kada je odluka o raspisivanju izbora stupila na snagu.

Poslanička grupa koja na dan kada je odluka o raspisivanju izbora stupila na snagu ima više od polovine od ukupnog broja narodnih poslanika predlaže u jednoj polovini biračkih odbora predsednika i dva zamenika člana, a u drugoj polovini biračkih odbora predlaže zamenika predsednika, jednog člana i zamenika drugog člana, dok se preostala mesta u biračkim odborima raspodeljuju ostalim poslaničkim grupama srazmerno njihovoj zastupljenosti u Narodnoj skupštini na dan kada je odluka o raspisivanju izbora stupila na snagu.

Nijedna poslanička grupa ne može na jednom biračkom mestu da predloži i predsednika i zamenika predsednika biračkog odbora.

Na osnovu zakonom propisanih merila, Republička izborna komisija za teritoriju svake lokalne izborne komisije blagovremeno propisuje i objavljuje na veb-prezentaciji raspored mesta po kojem poslaničke grupe predlažu članove i zamenike članova biračkih odbora u stalnom sastavu.

Poslaničkom grupom u smislu predlaganja člana biračkih odbora u stalnom sastavu smatra se narodni poslanik pojedinac ili grupa narodnih poslanika koja broji manje od onog broja narodnih poslanika koji je potreban za obrazovanje poslaničke grupe:

- 1) ako su svi ti narodni poslanici izabrani sa iste izborne liste;
- 2) ako izborna lista na kojoj su izabrani nije osvojila onoliko mandata koliko je potrebno za obrazovanje poslaničke grupe;
- 3) ako niko od njih nije pristupio nekoj poslaničkoj grupi;
- 4) ako su svi ti narodni poslanici potpisali predlog za imenovanje člana, odnosno zamenika člana biračkog odbora u stalnom sastavu.

Predlog za imenovanje člana i zamenika člana biračkog odbora u stalnom sastavu

Član 37.

Predlog za imenovanje člana i zamenika člana biračkog odbora u stalnom sastavu poslanička grupa dostavlja lokalnim izbornim komisijama na obrascu koji propisuje Republička izborna komisija.

Ako poslanička grupa ne dostavi blagovremeno predlog za imenovanje člana, odnosno zamenika člana biračkog odbora u stalnom sastavu, lokalna izborna komisija u birački odbor u stalnom sastavu imenuje lice koje predloži načelnik opštinske, odnosno gradske uprave.

Kada predlaže člana, odnosno zamenika člana u birački odbor u stalnom sastavu, načelnik opštinske, odnosno gradske uprave, po mogućnosti, daje prednost licu koje je prošlo obuku za rad u biračkom odboru i ima iskustvo u sprovođenju izbora.

Birački odbori u stalnom sastavu u inostranstvu i u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija

Član 38.

Člana i zamenika člana biračkog odbora u stalnom sastavu u inostranstvu imenuje Republička izborna komisija na predlog ministarstva nadležnog za spoljne poslove, po mogućnosti, iz reda birača koji imaju boravište u inostranstvu, a predsednik biračkog odbora imenuje se iz reda zaposlenih u diplomatsko-konzularnom predstavništvu Republike Srbije u inostranstvu (u daljem tekstu: diplomatsko-konzularno predstavništvo).

Člana i zamenika člana biračkog odbora u stalnom sastavu u zavodu za izvršenje krivičnih sankcija imenuje Republička izborna komisija na predlog ministarstva koje je nadležno za pravosuđe, a nijedan među njima ne može da bude lice koje radi u tom ministarstvu ili koje glasa u zavodu.

Birački odbor u proširenom sastavu

Član 39.

Člana i zamenika člana biračkog odbora u proširenom sastavu imenuje lokalna izborna komisija na predlog podnosioca proglašene izborne liste.

Člana i zamenika člana biračkog odbora u proširenom sastavu u inostranstvu i u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija imenuje Republička izborna komisija na predlog podnosioca proglašene izborne liste.

Predlog za imenovanje člana i zamenika člana biračkog odbora u proširenom sastavu podnosioc proglašene izborne liste dostavlja na obrascu koji propisuje Republička izborna komisija.

Postupak predlaganja člana i zamenika člana biračkog odbora u proširenom sastavu bliže uređuje Republička izborna komisija.

Prigovor protiv rešenja o imenovanju člana i zamenika člana biračkog odbora

Član 40.

Protiv rešenja kojim je odbijen ili odbačen predlog za imenovanje člana, odnosno zamenika člana biračkog odbora podnosioc predloga može podneti prigovor Republičkoj izbornoj komisiji u roku od 48 časova od objavljivanja tog rešenja na veb- prezentaciji.

Protiv rešenja o imenovanju člana, odnosno zamenika člana biračkog odbora u stalnom sastavu podnosioc proglašene izborne liste, poslanička grupa i birač mogu podneti prigovor Republičkoj izbornoj komisiji u roku od 48 časova od objavljivanja tog rešenja na veb-prezentaciji.

Protiv rešenja o imenovanju člana, odnosno zamenika člana biračkog odbora u proširenom sastavu podnosioc proglašene izborne liste i birač mogu podneti prigovor Republičkoj izbornoj komisiji u roku od 48 časova od objavljivanja tog rešenja na veb-prezentaciji.

Promena člana biračkog odbora

Član 41.

Član, odnosno zamenik člana biračkog odbora u stalnom sastavu može se promeniti na zahtev ovlašćenog predlagagača najkasnije tri dana pre dana glasanja.

Izuzetno, predsednik i zamenik predsednika biračkog odbora mogu se promeniti najkasnije do otvaranja biračkog mesta radi glasanja ako umru, razbole se ili izgube izbornu pravo.

Rešenje o promeni člana, odnosno zamenika člana biračkog odbora donosi komisija koja ga je imenovala u birački odbor, odnosno član komisije koga ona za to ovlasti.

III. IZBORNI MATERIJAL

Opšta pravila

Član 42.

Za sprovođenje izbora koristi se izborni materijal izrađen u skladu sa ovim zakonom i uputstvom Republičke izborne komisije.

Republička izborna komisija obezbeđuje glasački listić, kontrolni list za proveru ispravnosti glasačke kutije (u daljem tekstu: kontrolni list), izvod iz biračkog spiska, zbirnu izbornu listu kandidata za narodne poslanike (u daljem tekstu: zbirna izborna lista), obrazac zapisnika o radu biračkog odbora, glasačku kutiju, paravan za obezbeđivanje tajnosti glasanja (u daljem tekstu: paravan), sprej za obeležavanje prsta birača, UV-lampu i ostali materijal potreban za sprovođenje glasanja.

Odluku kojom utvrđuje boju glasačkog listića i boju kontrolnog lista Republička izborna komisija objavljuje u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Glasački listić i kontrolni list ne mogu biti iste boje.

Glasački listići i ostali izborni materijal štampaju se u štampariji Javnog preduzeća „Službeni glasnik” (u daljem tekstu: štamparija).

Glasački listić

Član 43.

Glasački listić sadrži:

- 1) naziv izbora i datum glasanja;
- 2) redni broj koji se stavlja ispred naziva izborne liste;
- 3) nazive izbornih lista prema redosledu utvrđenom na zbirnoj izbornoj listi sa imenom i prezimenom prvog kandidata sa izborne liste;
- 4) napomenu da se glasa samo za jednu izbornu listu i to tako što se zaokruži redni broj ispred naziva te liste;
- 5) napomenu da je glasanje tajno, da se obavlja iza paravana za glasanje i da nakon što popuni glasački listić, birač treba da ga presavije tako da se ne vidi kako je popunjen i da ga tako presavijenog ubaci u glasačku kutiju;
- 6) otisak pečata Republičke izborne komisije.

Upotreba jezika i pisama

Član 44.

Tekst glasačkog listića štampa se na srpskom jeziku, ćiriličkim pismom.

Za opštine, odnosno gradove u kojima je na dan raspisivanja izbora u službenoj upotrebi jezik nacionalne manjine, tekst glasačkog listića štampa se na srpskom jeziku, ćiriličkim pismom, a ispod tog teksta štampa se tekst na jeziku i pismu nacionalne manjine istim oblikom i veličinom slova.

Ako je u opštini, odnosno gradu na dan raspisivanja izbora u službenoj upotrebi više jezika nacionalnih manjina, tekst na jezicima nacionalnih manjina ispisuje se posle teksta na srpskom jeziku po azbučnom redu naziva jezika nacionalne manjine.

Broj glasačkih listića

Član 45.

Broj glasačkih listića koji se štampaju mora da bude jednak ukupnom broju birača koji su upisani u birački spisak.

Republička izborna komisija odlukom koja se objavljuje u „Službenom glasniku Republike Srbije” utvrđuje broj glasačkih listića koji se štampa.

Štampanje glasačkih listića

Član 46.

Glasački listići se štampaju na papiru zaštićenom vodenim žigom.

Republička izborna komisija odlukom utvrđuje oblik i izgled glasačkog listića, a sastavni deo te odluke je i uzorak glasačkog listića.

Na osnovu overenog uzorka glasačkog listića štamparija vrši pripremu za štampanje glasačkih listića.

Prvi primerci glasačkih listića se na licu mesta uništavaju sve dok se ne odštampa glasački listić koji ispunjava potrebne grafičke standarde.

Prvi odštampani glasački listić koji ispunjava potrebne grafičke standarde upoređuje sa overenim uzorkom glasačkog listića predsednik Republičke izborne komisije ili lice koje on za to ovlasti.

Pošto utvrdi da je odštampani primerak glasačkog listića podudaran sa overenim uzorkom, predsednik Republičke izborne komisije ili lice koje on za to ovlasti svojim potpisom odobrava da se štampa glasački listić u utvrđenom broju primeraka.

Uništavanje glasačkih listića koji su tehnički višak i materijala za pripremanje štampanja glasačkih listića

Član 47.

Odmah pošto se završi štampanje, u prisustvu najmanje tri ovlašćena člana, odnosno zamenika člana Republičke izborne komisije koji su imenovani na predlog različitih ovlašćenih predlagača uništavaju se svi glasački listići koji su tehnički višak, kao i sav materijal koji je služio za pripremu štampanja glasačkih listića, o čemu se sačinjava zapisnik.

Kada se određuju članovi, odnosno zamenici članova Republičke izborne komisije koji prisustvuju uništavanju glasačkih listića koji su tehnički višak i materijala koji je služio za pripremu štampanja glasačkih listića, najmanje jedan član, odnosno zamenik člana Republičke izborne komisije mora biti predstavnik opozicione izborne liste (izborna lista čiji podnosilac nije parlamentarna stranka, odnosno izborna lista čiji podnosilac nije deo parlamentarne većine na dan kada je odluka o raspisivanju izbora stupila na snagu).

Nadzor nad štampanjem i primopredajom glasačkih listića

Član 48.

Republička izborna komisija kontroliše štampanje glasačkih listića.

Predstavnici podnosilaca izbornih lista i predstavnici domaćih i stranih posmatrača imaju pravo da prisustvuju štampanju, brojanju i pakovanju glasačkih listića i njihovom dostavljanju Republičkoj izbornoj komisiji, lokalnim izbornim komisijama i biračkim odborima pre i posle glasanja.

Republička izborna komisija dužna je da blagovremeno obavesti podnosiocima izbornih lista i domaće i strane posmatrače o tome gde i kada počinje štampanje glasačkih listića, gde i kada se glasački listići predaju lokalnim izbornim komisijama, kao i o tome gde i kada se glasački listići predaju biračkim odborima.

Uskraćivanje prava na nadzor nad štampanjem i primopredajom glasačkih listića

Član 49.

Predstavnik Republičke izborne komisije koji je ovlašćen da kontroliše štampanje glasačkih listića može predstavniku proglašene izborne liste i predstavniku domaćeg ili stranog posmatrača uskratiti pravo da nadzire štampanje glasačkih listića ako ometa štampanje i pakovanje glasačkih listića ili ako se ne pridržava propisanih mera zaštite u štampariji, o čemu se sačinjava službena beleška koja se odmah dostavlja Republičkoj izbornoj komisiji.

Predstavnik Republičke izborne komisije, lokalne izborne komisije i biračkog odbora koji su ovlašćeni za vršenje poslova primopredaje glasačkih listića pre i posle glasanja mogu predstavniku proglašene izborne liste i predstavniku domaćeg ili stranog posmatrača uskratiti pravo da posmatra primopredaju glasačkih listića ako ometa primopredaju glasačkih listića, o čemu se sačinjava službena beleška koja se odmah dostavlja Republičkoj izbornoj komisiji.

Protiv odluke da se predstavniku proglašene izborne liste i predstavniku posmatrača uskrati pravo na nadzor nad štampanjem glasačkih listića, odnosno pravo na posmatranje primopredaje glasačkih listića, posmatrač, odnosno podnosilac

proglašene izborne liste čijem predstavniku je uskraćeno pravo na nadzor ili na posmatranje može podneti prigovor Republičkoj izbornoj komisiji u roku od 48 časova od kada je predstavniku uskraćeno pravo na nadzor, odnosno na posmatranje.

Glasačka kutija

Član 50.

Za glasanje na izborima koristi se providna glasačka kutija sa pokretnim poklopcem koji ima otvor za ubacivanje glasačkih listića.

Republička izborna komisija bliže propisuje oblik i dimenzije glasačke kutije.

Sprej za obeležavanje prsta birača

Član 51.

Kao znak da je birač glasao obeležava se prst birača sprejom od specijalnog nerastvorljivog UV-mastila, vidljivog pod svetlošću UV-lampe.

Paravan

Član 52.

Republička izborna komisija propisuje oblik i dimenzije paravana i način na koji se oni postavljaju na biračkom mestu.

Čuvanje izbornog materijala nakon završetka izbora

Član 53.

Glasački listići, kontrolni listovi i izvodi iz biračkog spiska čuvaju se godinu dana od dana objavljivanja ukupnog izveštaja o rezultatima izbora.

Ostali izborni materijal i dokumentacija u vezi sa sprovođenjem izbora čuva se u skladu sa propisima kojima se uređuje čuvanje arhivske građe i dokumentarnog materijala.

Pravo na uvid u izborni materijal nakon završetka glasanja

Član 54.

Predstavnik podnosioca proglašene izborne liste i kandidat za narodnog poslanika imaju pravo da u roku od pet dana od dana glasanja izvrše uvid u izborni materijal u službenim prostorijama lokalne izborne komisije, uključujući izvode iz biračkog spiska, zapisnike o radu biračkih odbora i glasačke listiće.

Uvid u izborni materijal sa biračkih mesta u inostranstvu vrši se u službenim prostorijama Republičke izborne komisije.

Kada se vrši uvid u izborni materijal, zabranjeno je da se snimaju, fotografišu i beleže podaci o biračima iz izvoda iz biračkog spiska, kao i da se kopiraju izvodi iz biračkog spiska.

Republička izborna komisija bliže propisuje način ostvarivanja prava na uvid u izborni materijal.

Pravila koja se odnose na ostvarivanje prava na uvid predstavnika podnosioca proglašene izborne liste i kandidata za narodnog poslanika primenjuju se i na zahteve za uvid u izborni materijal po osnovu drugih zakona, kao i na zahteve za uvid u izborni materijal u skladu sa odredbama ovog zakona koje uređuju kontrolu zapisnika o radu biračkog odbora koju vrše članovi Republičke izborne komisije i lokalne izborne komisije i kontrolu zapisnika o radu biračkog odbora po uzorku.

Informacija o evidentiranju u izvodu iz biračkog spiska

Član 55.

Birač ima pravo da zatraži od lokalne izborne komisije informaciju o tome da li je u izvodu iz biračkog spiska evidentirano da je glasao na izborima.

Republička izborna komisija nadležna je za davanje informacije o tome da li je evidentirano u izvodu iz biračkog spiska da je birač glasao na biračkom mestu u inostranstvu.

Republička izborna komisija propisuje način ostvarivanja prava na informaciju o tome da li je evidentirano da je neki birač glasao.

IV. BIRAČKA MESTA

Nadležnost za određivanje biračkih mesta

Član 56.

Lokalna izborna komisija određuje biračka mesta na osnovu predloga opštinskih, odnosno gradskih uprava najkasnije deset dana od dana kada je odluka o raspisivanju izbora stupila na snagu.

Republička izborna komisija određuje biračka mesta u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija na predlog ministarstva nadležnog za pravosuđe i biračka mesta u inostranstvu na predlog ministarstva nadležnog za spoljne poslove najkasnije 20 dana pre dana glasanja.

Biračka mesta na kojima glasaju lica koja se na dan glasanja nalaze na odsluženju vojnog roka, na vojnoj vežbi ili na školovanju u jedinicama ili ustanovama Vojske Srbije utvrđuje Republička izborna komisija na predlog ministarstva nadležnog za vođenje biračkog spiska, koji ono sačinjava u saradnji sa opštinskim, odnosno gradskim upravama na osnovu podataka koje im dostavlja ministarstvo nadležno za odbranu.

Način određivanja biračkih mesta

Član 57.

Biračko mesto određuje se tako da bude pristupačno biračima i da im omogući da bez teškoća glasaju.

Biračko mesto se, po mogućnosti, određuje za glasanje najviše 2.500, a najmanje 100 birača.

U izuzetnim slučajevima, biračko mesto se uz saglasnost Republičke izborne komisije može odrediti i za više od 2.500 birača ako ne postoje uslovi da se otvori više biračkih mesta, odnosno za manje od 100 birača ako bi zbog prostorne udaljenosti ili nepovoljnog geografskog položaja stanovnicima određenog mesta bilo znatno otežano glasanje na drugom biračkom mestu.

Za svako biračko mesto određuje se broj biračkog mesta, naziv biračkog mesta, adresa biračkog mesta i područje s kojeg glasaju birači na tom biračkom mestu (ulica, selo, zaselak, naselje i sl.).

Način određivanja biračkih mesta bliže propisuje Republička izborna komisija.

Prostorije za glasanje

Član 58.

Za biračka mesta se određuju prostorije u objektima u javnoj svojini, a samo izuzetno i prostorije u objektima u privatnoj svojini.

Za biračko mesto ne može biti određena prostorija u verskom objektu, objektu u vlasništvu političke stranke ili objektu koji koristi politička stranka, kao ni u objektu u vlasništvu kandidata za narodnog poslanika ili člana njegove porodice.

Svi objekti u kojima se nalaze prostorije određene kao biračka mesta, bez obzira da li su u javnoj ili privatnoj svojini smatraju se dok traje glasanje objektima u javnoj upotrebi u smislu zakona koji uređuje kretanje uz pomoć psa vodiča.

V. TOK IZBORNOG POSTUPKA

1. Raspisivanje izbora

Nadležnost za raspisivanje izbora

Član 59.

Izbore raspisuje predsednik Republike.

Odluka o raspisivanju izbora stupa na snagu onog dana kada je objavljena u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Rokovi za raspisivanje izbora i glasanje

Član 60.

Odluka o raspisivanju izbora donosi se 90 dana pre nego što isteknu četiri godine od dana kada je konstituisana Narodna skupština.

Od dana raspisivanja izbora do dana glasanja ne može proći manje od 45 ni više od 60 dana.

Sadržina odluke o raspisivanju izbora

Član 61.

Odlukom o raspisivanju izbora određuje se dan glasanja.

Kao dan glasanja određuje se neradni dan.

2. Podnošenje izborne liste

Podnosilac izborne liste

Član 62.

Izbornu listu može podneti politička stranka upisana u Registar političkih stranaka (u daljem tekstu: politička stranka), koalicija političkih stranaka i grupa građana.

Izbornu listu ne može podneti koalicija koju čini politička stranka i grupa građana.

Politička stranka kao podnosilac izborne liste

Član 63.

Izbornu listu u ime političke stranke podnosi zastupnik upisan u Registar političkih stranaka ili lice koje on za to ovlasti.

Ovlašćenje za podnošenje izborne liste daje se u pismenom obliku, a potpis na ovlašćenju ne mora da bude overen.

Koalicija političkih stranaka kao podnosilac izborne liste

Član 64.

Koaliciju političkih stranaka (u daljem tekstu: koalicija) obrazuju najmanje dve političke stranke sporazumom (u daljem tekstu: koalicioni sporazum) koji se zaključuje u formi javno overene (legalizovane) isprave.

Koalicioni sporazum obavezno sadrži:

- 1) naziv koalicije;
- 2) navod da se koalicija obrazuje radi podnošenja izborne liste za učešće na izborima za narodne poslanike;
- 3) naziv izborne liste;
- 4) podatke o najviše dva lica koja se ovlašćuju za podnošenje izborne liste (ime i prezime, JMBG, mesto i adresa prebivališta, broj telefona i adresa za prijem elektronske pošte);
- 5) naznačenje političke stranke i podatke o licu koje je odgovorno za finansijsko poslovanje, podnošenje izveštaja, poštovanje obaveza, zabrana i ograničenja propisanih zakonom kojim se uređuje finansiranje političkih aktivnosti, za vođenje knjiga i kontakt sa Agencijom za sprečavanje korupcije (ime i prezime, JMBG, mesto i adresa prebivališta, broj telefona i adresa za prijem elektronske pošte);
- 6) datum zaključenja koalicionog sporazuma.

Koalicioni sporazum mora da bude zaključen i overen nakon stupanja na snagu odluke o raspisivanju izbora, a pre početka prikupljanja potpisa birača za podršku izbornoj listi.

Grupa građana kao podnosilac izborne liste

Član 65.

Grupu građana obrazuje najmanje deset birača sporazumom koji se zaključuje u formi javno overene (legalizovane) isprave.

Sporazum o obrazovanju grupe građana obavezno sadrži:

- 1) naziv grupe građana;
- 2) navod da se grupa građana obrazuje radi podnošenja izborne liste za učešće na izborima za narodne poslanike;
- 3) ime, prezime, JMBG, mesto i adresu prebivališta birača koji obrazuju grupu građana;
- 4) naziv izborne liste;
- 5) podatke o najviše dva lica koja se ovlašćuju za podnošenje izborne liste (ime i prezime, JMBG, mesto i adresa prebivališta, broj telefona i adresa za prijem elektronske pošte);
- 6) podatke o licu koje je odgovorno za finansijsko poslovanje, podnošenje izveštaja, poštovanje obaveza, zabrana i ograničenja propisanih zakonom kojim se uređuje finansiranje političkih aktivnosti, za vođenje knjiga i kontakt sa Agencijom za sprečavanje korupcije (ime i prezime, JMBG, mesto i adresa prebivališta, broj telefona i adresa za prijem elektronske pošte);
- 7) datum zaključenja sporazuma o obrazovanju grupe građana.

Sporazum o obrazovanju grupe građana mora da bude zaključen i overen nakon stupanja na snagu odluke o raspisivanju izbora, a pre početka prikupljanja potpisa birača za podršku izbornoj listi.

Položaj lica koje je ovlašćeno za podnošenje izborne liste

Član 66.

Podnosilac izborne liste može ovlastiti najviše dva lica za podnošenje izborne liste.

Ako nije drugačije određeno aktom kojim su za podnošenje izborne liste ovlašćena dva lica, svako od njih može samostalno preduzimati radnje na koje je ovlašćen.

Lice koje je ovlašćeno za podnošenje izborne liste može u ime podnosioca izborne liste da vrši i druge radnje u izbornom postupku ukoliko podnosilac izborne liste nije drugačije odredio aktom kojim mu daje to ovlašćenje.

Opozivanje i sužavanje ovlašćenja za podnošenje izborne liste i za preduzimanje drugih radnji u izbornom postupku počinje da proizvodi pravno dejstvo kada Republička izborna komisija primi pismeno obaveštenje o tome.

Lice ovlašćeno za podnošenje izborne liste može svoje ovlašćenje preneti na drugo lice ukoliko podnosilac izborne liste nije drugačije odredio aktom kojim se daje ovlašćenje.

Naziv podnosioca izborne liste

Član 67.

Politička stranka u izbornoj listi kao naziv podnosioca liste navodi svoj puni i/ili skraćeni naziv pod kojim je upisana u Registar političkih stranaka.

Koalicija u izbornoj listi kao naziv podnosioca izborne liste navodi naziv utvrđen koalicionim sporazumom koji mora da počinje rečju: Koalicija.

Grupa građana u izbornoj listi kao naziv podnosioca izborne liste navodi naziv utvrđen sporazumom o obrazovanju grupe građana koji mora da počinje rečima: Grupa građana.

Naziv grupe građana ne može da sadrži reč „stranka” ili „partija” ni u jednom padežu.

Naziv koalicije ili grupe građana može da sadrži ime i prezime fizičkog lica ili naziv pravnog lica ako se ono s tim saglasi u pismenoj formi, pri čemu se uzima da se fizičko lice time što je potpisalo izbornu listu, koalicioni sporazum, sporazum o obrazovanju grupe građana ili ovlašćenje za zaključenje tih sporazuma saglasilo i s time da se njegovo ime upotrebi u nazivu podnosioca izborne liste.

Naziv izborne liste

Član 68.

Politička stranka u izbornoj listi navodi naziv svoje liste, dok koalicija i grupa građana u izbornoj listi navode naziv liste koji je utvrđen koalicionim sporazumom, odnosno sporazumom o obrazovanju grupe građana.

Naziv izborne liste može da sadrži i naziv pravnog lica ako se pravno lice s tim saglasi u pismenoj formi.

Naziv izborne liste koju podnosi grupa građana ne može da sadrži reč „stranka” ili „partija” ni u jednom padežu.

Nosilac liste

Član 69.

Naziv izborne liste može da sadrži ime i prezime jednog ili više fizičkih lica (nosilac liste) ako se oni s time saglase u pismenoj formi, pri čemu se uzima da se

lice time što je potpisalo izbornu listu, ovlašćenje za podnošenje izborne liste, koalicioni sporazum, sporazum o obrazovanju grupe građana ili ovlašćenje za zaključenje tih sporazuma saglasilo i s time da se njegovo ime upotrebi u nazivu izborne liste.

Naziv izborne liste može uz ime nosioca liste da sadrži njegov nadimak ili opštepoznati pseudonim.

Naziv izborne liste ne može da sadrži imena istorijskih ili izmišljenih ličnosti.

Nosilac liste može, ali ne mora biti kandidat za poslanika na toj izornoj listi.

Nosilac liste može biti i lice koje je kandidat za drugi državni organ, odnosno kandidat ili nosilac liste za izbor organa autonomne pokrajine ili jedinica lokalne samouprave za koji se istovremeno sprovode izbori.

Isto lice ne može biti nosilac dveju izbornih lista, niti može biti nosilac jedne izborne liste, a kandidat za narodnog poslanika na drugoj izornoj listi.

Rok za podnošenje izborne liste i njena sadržina

Član 70.

Izborna lista podnosi se neposredno Republičkoj izornoj komisiji u pismenom i elektronskom obliku na propisanom obrascu, a najkasnije 20 dana pre dana glasanja.

Izborna lista sadrži naziv podnosioca izborne liste, naziv izborne liste, redni broj kandidata za narodnog poslanika, kao i ime, prezime, JMBG, zanimanje, mesto i adresu prebivališta za svakog kandidata za narodnog poslanika, ime, prezime, JMBG, mesto i adresu prebivališta, broj telefona, adresu za prijem elektronske pošte i potpis lica koje podnosi izbornu listu.

Ako izbornu listu podnosi koalicija, u izornoj listi se za svakog kandidata za narodnog poslanika navodi pun ili skraćeni naziv političke stranke koja ga je kandidovala.

Nakon proglašenja izborne liste, podnosilac izborne liste ne može da menja raspored kandidata na izornoj listi.

Dokumentacija koja se dostavlja uz izbornu listu

Član 71.

Prilikom podnošenja izborne liste Republičkoj izornoj komisiji obavezno se dostavlja i sledeća dokumentacija:

1) pismena saglasnost svakog kandidata da prihvata kandidaturu za narodnog poslanika na obrascu koji propisuje Republička izborna komisija, a koja sadrži njegovo ime, prezime, JMBG, zanimanje, mesto i adresu prebivališta;

2) isprava o očitanoj ličnoj karti sa mikrokontrolerom (čipom), odnosno fotokopija lične karte bez mikrokontrolera za svakog kandidata za narodnog poslanika;

3) najmanje 10.000 pismenih izjava birača da podržavaju izbornu listu na obrascu koji propisuje Republička izborna komisija koje su overene pre isteka roka za podnošenje izborne liste i koje sadrže ime, prezime, JMBG, mesto i adresu prebivališta za svakog birača;

4) spisak birača koji su potpisali podnete izjave da podržavaju izbornu listu u elektronskom obliku na obrascu koji propisuje Republička izborna komisija, a koji sadrži prezime i ime birača, njegov JMBG i podatke o overitelju koji je overio potpis na izjavi;

5) pismena saglasnost nosioca liste da se u nazivu izborne liste upotrebi njegovo lično ime, koja sadrži njegovo ime, prezime, JMBG, mesto i adresu prebivališta ako izborna lista u svom nazivu sadrži njegovo lično ime i ako on nije potpisao drugi dokument koji se predaje uz izbornu listu, a čije se potpisivanje smatra davanjem saglasnosti da se njegovo lično ime upotrebi u nazivu izborne liste;

6) pismena saglasnost pravnog lica da se u nazivu izborne liste upotrebi njegov naziv, koja sadrži naziv i sedište pravnog lica koje tu saglasnost daje;

7) ovlašćenje da se u ime političke stranke podnese izborna lista ako je ne podnosi zastupnik upisan u Registar političkih stranaka, koje se daje u pismenom obliku, a koje sadrži ime, prezime, JMBG, mesto i adresu prebivališta ovlašćenog lica;

8) koalicioni sporazum ako izbornu listu podnosi koalicija;

9) ovlašćenje da se u ime političke stranke zaključi koalicioni sporazum ako ga nije zaključio zastupnik upisan u Registar političkih stranaka, koje se daje u pismenom obliku, a koje sadrži ime, prezime, JMBG, mesto i adresu prebivališta ovlašćenog lica;

10) sporazum o obrazovanju grupe građana ako izbornu listu podnosi grupa građana;

11) pismena saglasnost da se u nazivu koalicije, odnosno grupe građana upotrebi lično ime fizičkog lica ili naziv pravnog lica, koja sadrži ime, prezime, JMBG, mesto i adresu prebivališta fizičkog lica, odnosno naziv i sedište pravnog lica koje tu saglasnost daje ako koalicija, odnosno grupa građana u svom nazivu sadrži lično ime tog fizičkog lica, odnosno naziv tog pravnog lica i ako to fizičko lice nije potpisalo neki dokument koji se predaje uz izbornu listu, a čije se potpisivanje smatra davanjem saglasnosti da se njegovo lično ime upotrebi u nazivu koalicije, odnosno grupe građana.

Prikupljanje potpisa birača koji podržavaju izbornu listu

Član 72.

Birač može potpisom podržati više izbornih lista.

Izjava birača da podržava izbornu listu overava se kod javnog beležnika ili u opštinskoj, odnosno gradskoj upravi, a u opštinama, odnosno gradovima gde nisu imenovani javni beležnici izjavu birača da podržava izbornu listu može overiti i osnovni sud, sudska jedinica ili prijemna kancelarija osnovnog suda.

Iznos naknade za overu potpisa birača koji podržava izbornu listu utvrđuje ministarstvo nadležno za pravosuđe.

Overena izjava birača da podržava izbornu listu punovažna je i kada su učinjene omaške prilikom popunjavanja obrasca izjave ako se sa sigurnošću može utvrditi kojoj izornoj listi je data podrška i da je izjavu overio nadležni organ.

Zabranjeno je da se potpisi podrške prikupljaju od birača na njihovom radnom mestu ili da se birač na bilo koji način izloži pritisku da potpisom podrži izbornu listu.

Zastupljenost polova na izornoj listi

Član 73.

Na izornoj listi mora biti najmanje 40% pripadnika manje zastupljenog pola, tako da među svakih pet kandidata po redosledu na listi (prvih pet mesta, drugih pet mesta i tako do kraja) moraju biti tri pripadnika jednog i dva pripadnika drugog pola.

Rok za odlučivanje o izbornoj listi

Član 74.

Republička izborna komisija dužna je donese odluku o izbornoj listi u roku od 48 časova od njenog podnošenja.

Proglašenje izborne liste

Član 75.

Republička izborna komisija rešenjem proglašava blagovremeno podnetu i urednu izbornu listu, uz koju je priložena sva zakonom propisana dokumentacija i koja ispunjava sve zakonom propisane uslove za proglašenje.

Izborne liste se proglašavaju po redosledu ispunjavanja uslova za proglašenje.

Odbacivanje izborne liste

Član 76.

Neblagovremeno podnetu izbornu listu, neurednu izbornu listu i izbornu listu koju je podnelo lice koje po zakonu nije ovlašćeno da predlaže kandidate za narodne poslanike Republička izborna komisija odbacuje rešenjem.

Neurednom izbornom listom smatra se spisak kandidata za narodne poslanike koji nije podnet na propisanom obrascu ili koji ne sadrži naziv izborne liste ili naziv podnosioca izborne liste ili propisane podatke o kandidatima za narodne poslanike.

Odbijanje proglašenja izborne liste

Član 77.

Republička izborna komisija rešenjem odbija da proglasi izbornu listu ako je za narodnog poslanika predloženo lice koje nema izbornu pravo, koje je kandidat za narodnog poslanika na ranije proglašenoj izbornoj listi ili koje je nosilac ranije proglašene izborne liste, ako nisu poštovana zakonska pravila o zastupljenosti polova na izbornoj listi i ako naziv podnosioca izborne liste i naziv izborne liste nisu određeni u skladu sa zakonom.

Otklanjanje nedostataka

Član 78.

Ako podnosilac izborne liste nije priložio svu dokumentaciju koja se dostavlja uz izbornu listu i ako postoje drugi nedostaci za proglašenje izborne liste koji ne predstavljaju osnov za odbacivanje ili odbijanje izborne liste, Republička izborna komisija donosi zaključak kojim nalaže podnosiocu da te nedostatke otkloni u roku od 48 časova od objavljivanja tog zaključka na veb-prezentaciji i ukazuje mu koju dokumentaciju treba da dostavi, odnosno šta treba da uradi da bi otklonio te nedostatke i upozorava ga na pravne posledice ako ne otkloni nedostatke u roku.

Ako podnosilac izborne liste ne dostavi dokumentaciju, odnosno ne otkloni nedostatke na koje mu je ukazala zaključkom, Republička izborna komisija u roku od 24 časa od isteka roka za postupanje po zaključku donosi rešenje kojim odbija da proglasi tu izbornu listu.

Ako podnosilac izborne liste otkloni sve nedostatke na koje mu je ukazala zaključkom, Republička izborna komisija mora u roku od 24 časa od otklanjanja nedostataka da donese rešenje kojim proglašava tu izbornu listu.

Prigovori protiv odluka o izbornoj listi

Član 79.

Protiv rešenja o odbijanju da se proglaši izborna lista i rešenja o odbacivanju izborne liste podnosilac izborne liste može podneti prigovor Republičkoj izbornoj komisiji u roku od 48 časova od objavljivanja tog rešenja na veb-prezentaciji.

Protiv rešenja o proglašenju izborne liste kandidat za narodnog poslanika na toj izbornoj listi, lice čije je ime sadržano u nazivu te izborne liste, odnosno u nazivu podnosioca te izborne liste, politička stranka, podnosilac proglašene izborne liste i birač mogu podneti prigovor Republičkoj izbornoj komisiji u roku od 48 časova od objavljivanja tog rešenja na veb-prezentaciji.

Protiv zaključka kojim se nalaže podnosiocu da otkloni nedostatke izborne liste nije dozvoljen prigovor, već se taj zaključak može pobijati prigovorom protiv rešenja kojim je odlučeno o izbornoj listi.

Pravo na uvid

Član 80.

Podnosilac proglašene izborne liste ima pravo da u roku od 48 časova od dana objavljivanja zbirne izborne liste izvrši, preko lica koje ovlasti, uvid u sve podnete izborne liste i dokumentaciju podnetu uz njih.

Kada se vrši uvid u proglašene izborne liste i dokumentaciju koja je podneta uz njih, zabranjeno je snimanje, fotografisanje i beleženje podataka o ličnosti.

Pravila koja se odnose na ostvarivanje prava na uvid predstavnika podnosioca proglašene izborne liste primenjuju se i na zahteve za uvid u proglašene izborne liste i dokumentaciju koja je podneta uz njih po osnovu drugih zakona.

Povlačenje proglašene izborne liste

Član 81.

Podnosilac može povući proglašenu izbornu listu najkasnije do dana kada se utvrđuje zbirna izborna lista.

Proglašena izborna lista koju je podnela koalicija može se povući ako se s tim saglase sve stranke koje su zaključile koalicioni sporazum, osim ako koalicionim sporazumom nije drugačije određeno.

Proglašena izborna lista koju je podnela grupa građana može se povući ako se s tim saglase svi birači koji su obrazovali grupu građana, osim ako sporazumom o obrazovanju grupe građana nije drugačije određeno.

Republička izborna komisija najkasnije do dana kada se utvrđuje zbirna izborna lista rešenjem konstatuje da je proglašena izborna lista povučena.

Izostavljanje kandidata sa proglašene izborne liste

Član 82.

Kandidat za narodnog poslanika ne može da odustane od kandidature nakon što je doneto rešenje o proglašenju izborne liste.

Ako kandidat za narodnog poslanika umre ili izgubi izbornu pravo nakon što je doneto rešenje o proglašenju izborne liste, podnosilac izborne liste ne može predložiti novog kandidata, a Republička izborna komisija najkasnije do dana kada se utvrđuje zbirna izborna lista rešenjem konstatuje da mesto tog kandidata na izbornoj listi ostaje prazno.

Proglašena izborna lista ne može se osporavati ako je usled smrti ili gubitka izbornog prava narušeno zakonom propisano pravilo o zastupljenosti polova na izornoj listi.

Zbirna izborna lista

Član 83.

Republička izborna komisija donosi odluku kojom utvrđuje zbirnu izbornu listu i objavljuje je u „Službenom glasniku Republike Srbije” najkasnije 15 dana pre dana glasanja.

Zbirna izborna lista sadrži sve izborne liste sa ličnim imenima svih kandidata za narodne poslanike i podacima o godini njihovog rođenja, zanimanju i mestu prebivališta.

Redosled izbornih lista na zbirnoj izornoj listi utvrđuje se prema redosledu kojim su proglašene.

U opštini i gradu u kojima je na dan raspisivanja izbora u službenoj upotrebi jezik nacionalne manjine, pored zbirne izborne liste koja se štampa na srpskom jeziku ćirilčkim pismom, izrađuje se i zbirna izborna lista na jeziku i pismu nacionalne manjine istim oblikom i veličinom slova.

Zbirna izborna lista mora biti vidno istaknuta na biračkom mestu za vreme glasanja.

Prigovor na zbirnu izbornu listu

Član 84.

Protiv odluke o utvrđivanju zbirne izborne liste podnosilac proglašene izborne liste može podneti prigovor Republičkoj izornoj komisiji u roku od 48 časova od objavljivanja te odluke na veb-prezentaciji.

Prigovorom protiv odluke o utvrđivanju zbirne izborne liste ne može se osporavati punovažnost proglašene izborne liste.

3. Glasanje na biračkom mestu

Biračko mesto na kojem birač glasa

Član 85.

Birač glasa na biračkom mestu na kojem je upisan u izvod iz biračkog spiska.

Izuzetno, birač može da glasa i van biračkog mesta na kojem je upisan u izvod iz biračkog spiska u skladu sa zakonom.

Poziv za glasanje

Član 86.

Opštinska, odnosno gradska uprava najkasnije pet dana pre dana glasanja dostavlja biraču poziv za glasanje koji sadrži: dan i vreme glasanja, broj i adresu biračkog mesta i broj pod kojim je birač upisan u izvod iz biračkog spiska.

Biraču koji glasa u inostranstvu poziv za glasanje dostavlja diplomatsko-konzularno predstavništvo.

Biraču koji glasa u zavodu za izvršenje krivičnih sankcija poziv za glasanje dostavlja ministarstvo nadležno za pravosuđe.

Biraču koji se na dan glasanja nalazi na odsluženju vojnog roka, na vojnoj vežbi ili na školovanju u jedinicama ili ustanovama Vojske Srbije poziv za glasanje dostavlja ministarstvo nadležno za odbranu.

Opšta pravila o radu biračkog odbora

Član 87.

Birački odbor mora da bude na biračkom mestu jedan čas pre otvaranja biračkog mesta i dok traje glasanje i utvrđivanje rezultata glasanja.

Član biračkog odbora i njegov zamenik mogu da budu prisutni na biračkom mestu istovremeno ili da se smenjuju.

Potpunost i ispravnost izbornog materijala

Član 88.

Biračkom odboru se najkasnije 24 časa pre dana glasanja dostavlja potreban broj glasačkih listića, kontrolni list, glasačka kutija, zbirna izborna lista, obrazac zapisnika o radu biračkog odbora, obrazac zapisnika o posmatračima rada biračkog odbora, sprej za obeležavanje prsta birača, UV-lampa i drugi materijal potreban za sprovođenje glasanja na biračkom mestu.

Pre početka glasanja birački odbor utvrđuje da li je primljeni izborni materijal potpun i ispravan.

Postupanje kada je izborni materijal nepotpun ili neispravan

Član 89.

Ako je primljeni izborni materijal nepotpun ili neispravan, birački odbor o tome odmah obaveštava lokalnu izbornu komisiju.

Ako nedostaje izvod iz biračkog spiska, glasačka kutija, kontrolni list i drugi materijal bez kojeg se glasanje ne može sprovesti, birački odbor ne otvara biračko mesto.

Ako primi manje glasačkih listića od broja birača koji su upisani u izvod iz biračkog spiska, birački odbor je dužan da otvori biračko mesto.

Birački odbor ne sme dopisivati birače u izvod iz biračkog spiska, čak ni onda kada smatra da je neko lice izostavljeno očiglednom omaškom organa nadležnog za sačinjavanje izvoda iz biračkog spiska.

Uređenje biračkog mesta

Član 90.

Prostorija za glasanje mora biti uređena tako da od ulaza u prostoriju mesta za obavljanje izbornih radnji budu postavljena sledećim redosledom: mesto na kome član biračkog odbora rukuje UV-lampom, mesto na kome se utvrđuje identitet birača, mesto na kome se nalazi izvod iz biračkog spiska, mesto na kome član biračkog odbora rukuje sprejom za obeležavanje prsta birača, mesto na kome se uručuju glasački listići, mesto na kojem su postavljeni paravani i mesto na kojem je postavljena glasačka kutija.

O uređenju biračkih mesta staraju se lokalna izborna komisija, birački odbor i opštinska, odnosno gradska uprava.

O uređenju biračkih mesta u inostranstvu staraju se birački odbor i ministarstvo nadležno za spoljne poslove.

O uređenju biračkih mesta u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija staraju se birački odbor i ministarstvo nadležno za pravosuđe.

Bliža pravila o uređenju prostorije za glasanje propisuje Republička izborna komisija.

Trajanje glasanja na biračkom mestu

Član 91.

Glasanje traje neprekidno od 7.00 do 20.00 časova.

Ako je otvaranje biračkog mesta odloženo ili ako je glasanje prekinuto duže od jednog časa, glasanje se produžava za onoliko vremena za koliko je otvaranje biračkog mesta bilo odloženo, odnosno za onoliko vremena za koliko je prekid glasanja trajao.

Biračko mesto se zatvara pre 20.00 časova kada glasaju svi birači upisani u izvod iz biračkog spiska, a rezultati glasanja na tom biračkom mestu ne smeju se javno saopštavati niti isticati na biračkom mestu pre 20.00 časova.

Republička izborna komisija vodeći računa o razlici u vremenskim zonama određuje vreme početka i završetka glasanja na biračkim mestima u inostranstvu, tako da ono traje 13 časova i da se završi najkasnije u 20.00 časova po vremenu u Republici Srbiji.

Rezultati glasanja na biračkim mestima u inostranstvu ne smeju se javno saopštavati niti isticati na biračkom mestu pre nego što se završi glasanje u Republici Srbiji.

Ispravnost glasačke kutije

Član 92.

Birački odbor u prisustvu birača koji prvi dođe na biračko mesto utvrđuje da je glasačka kutija ispravna i prazna i to upisuje u kontrolni list.

Kontrolni list potpisuju birač koji prvi dođe na biračko mesto i najmanje jedan član biračkog odbora.

Birački odbor u prisustvu birača koji prvi dođe na biračko mesto ubacuje popunjen i potpisan kontrolni list u glasačku kutiju, koju nakon toga pečati.

Ispravnost glasačke kutije ne može se proveriti u prisustvu birača za koga je nakon provere UV-lampom utvrđeno da je izašao na izbore na drugom biračkom mestu, koji nema važeću javnu ispravu za utvrđivanje identiteta, koji nije upisan u izvod iz biračkog spiska i koji je član biračkog odbora na tom biračkom mestu.

Glasanje na biračkom mestu

Član 93.

Birački odbor uručuje glasački listić biraču za kojeg je UV-lampom utvrdio da nije glasao na drugom biračkom mestu, kojem je utvrdio identitet uvidom u njegovu ličnu kartu ili drugu odgovarajuću javnu ispravu s fotografijom i JMBG (npr. putna isprava, vojna legitimacija i druga isprava u skladu sa uputstvom Republičke izborne komisije) i koji je upisan u izvod iz biračkog spiska.

Birač za koga je nakon provere UV-lampom utvrđeno da ima tragove UV-mastila na prstima, može da glasa ako podnese na uvid rešenje da je član biračkog odbora.

Kada nadležni član biračkog odbora zaokruži redni broj pod kojim je birač upisan u izvod iz biračkog spiska i kada se birač potpiše u izvod iz biračkog spiska, birački odbor mu obeležava kažiprst desne ruke, odnosno drugi odgovarajući ručni prst sprejom koji ostaje kao oznaka najmanje 24 časa i uručuje mu jedan glasački listić.

Birač popunjava glasački listić iza paravana koji je postavljen tako da obezbedi potpunu tajnost glasanja.

Pošto popuni glasački listić, birač ga presavija tako da se ne vidi kako ga je popunio i tako presavijenog ga ubacuje u glasačku kutiju.

Poučavanje birača

Član 94.

Kada biraču uruči glasački listić, birački odbor je dužan da ga pouči da može glasati za jednu izbornu listu tako što će zaokružiti redni broj ispred naziva te izborne liste, da je glasanje tajno i da se obavlja iza paravana i da nakon što popuni glasački listić, birač treba da ga presavije tako da se ne vidi kako je glasački listić popunjen i da ga tako presavijenog ubaci u glasačku kutiju.

Birački odbor je dužan da posebno upozori birača da je glasanje slobodno i da niko nema pravo da ga sprečava i primorava da glasa, da ga poziva na odgovornost zbog toga što jeste ili nije glasao ili da od njega traži da se izjasni zašto je i za koga je glasao.

Posebna jamstva slobodnog i tajnog glasanja

Član 95.

Na biračkom mestu može biti prisutno onoliko birača koliko ima paravana.

Birački odbor je dužan da između paravana ostavi odgovarajući razmak i da ih postavi na odgovarajućoj udaljenosti od članova biračkog odbora i posmatrača tako da drugi birači, članovi biračkog odbora i posmatrači ne mogu videti kako birač popunjava glasački listić.

Birački odbor je dužan da posebno vodi računa o tome da niko ne prilazi paravanu dok birač popunjava glasački listić.

Nije dozvoljeno da na biračkom mestu članovi biračkog odbora, drugi birači, posmatrači ili bilo koja druga lica sugerišu biraču za koga da glasa.

Nije dozvoljeno da jedno lice glasa umesto drugog lica.

Glasanje van biračkog mesta

Član 96.

Birač koji nije u mogućnosti da glasa na biračkom mestu usled teške bolesti, starosti ili invaliditeta može da glasa van biračkog mesta, a na području koje obuhvata biračko mesto, ako o tome obavesti lokalnu izbornu komisiju najranije 72 časa pre dana glasanja a najkasnije do 11.00 časova na dan glasanja, odnosno birački odbor na dan glasanja, najkasnije do 11.00 časova.

Lokalna izborna komisija do otvaranja biračkih mesta na veb-prezentaciji objavljuje ukupan broj birača sa njenog područja koji su je do dana glasanja obavestili da žele da glasaju van biračkog mesta.

Birački odbor određuje svoja tri člana (poverenici biračkog odbora) koji su imenovani na predlog različitih ovlašćenih predlagača da odu kod birača koji glasa van biračkog mesta, utvrde njegov identitet, izvrše proveru UV-lampom i predaju mu potvrdu o izbornom pravu za glasanje van biračkog mesta.

Kada birač koji glasa van biračkog mesta potpiše potvrdu o izbornom pravu za glasanje van biračkog mesta, predaje je poverenicima biračkog odbora, koji mu nakon toga sprejom obeležavaju kažiprst desne ruke, odnosno drugi odgovarajući ručni prst i uručuju glasački listić, zbirnu izbornu listu i poseban koverat u koji će on staviti popunjen glasački listić.

Potom poverenici biračkog odbora upoznaju birača koji glasa van biračkog mesta sa načinom glasanja i napuštaju prostoriju u kojoj se on nalazi.

Pošto birač koji glasa van biračkog mesta popuni glasački listić, on ga presavija i stavlja u poseban koverat koji poverenici biračkog odbora pred njim pečate i zajedno sa potvrdom o izbornom pravu za glasanje van biračkog mesta stavljaju u službeni koverat.

Odmah po povratku na biračko mesto poverenici biračkog odbora predaju službeni koverat biračkom odboru koji ga otvara i proverava da li postoji potpisana potvrda o izbornom pravu za glasanje van biračkog mesta i ako ta potvrda postoji, zaokružuje redni broj pod kojim je birač upisan u izvod iz biračkog spiska i na mestu za potpis birača u izvodu iz biračkog spiska stavlja napomenu da je birač glasao van biračkog mesta, otvara zapečaćen koverat, vadi iz njega presavijeni glasački listić i tako presavijenog ga ubacuje u glasačku kutiju.

Ako u službenom kovertu nema potvrde o izbornom pravu za glasanje van biračkog mesta ili ako ta potvrda nije potpisana, smatra se da birač nije glasao, a poseban koverat sa glasačkim listićem se ne otvara, već se odlaže u vreću za izborni materijal zajedno sa neupotrebljenim glasačkim listićima.

Glasanje sa pomagačem

Član 97.

Birač koji usled nepismenosti, slabovidosti, invaliditeta ili nekog drugog razloga nije u stanju da sam popuni glasački listić ima pravo da glasa na biračkom mestu uz pomoć pomagača kojeg sam odredi da umesto njega onako kako mu naloži popuni glasački listić.

Pravo da glasa uz pomoć pomagača kojeg sam odredi ima i birač koji glasa van biračkog mesta, a koji usled nepismenosti, slabovidosti, invaliditeta ili nekog drugog razloga nije u stanju da sam popuni glasački listić.

Održavanje reda na biračkom mestu

Član 98.

Birački odbor je dužan da održava red na biračkom mestu.

Ako se naruši red na biračkom mestu, birački odbor može da prekine glasanje dok se red ne uspostavi.

Red na biračkom mestu smatra se narušenim naročito onda kada se na biračkom mestu ili neposredno ispred biračkog mesta:

- 1) zadržavaju lica koja nemaju prava i dužnosti u vezi sa sprovođenjem izbora;
- 2) neovlašćeno snimaju i fotografišu dešavanja na biračkom mestu;
- 3) upotrebom mobilnog telefona i drugih sredstava za vezu neovlašćeno daju obaveštenja o dešavanjima na biračkom mestu, a naročito o tome koja lica su izašla, odnosno nisu izašla na izbore;
- 4) prave spiskovi birača koji su izašli ili nisu izašli na izbore van službene evidencije u izvodu iz biračkog spiska;
- 5) ističu simboli političke stranke i podnosioca proglašene izborne liste, kao i drugi izborni propagandni materijal.

Članovi biračkog odbora koji su zaduženi za izvod iz biračkog spiska mogu na posebnom listu papira da upisuju crticu za svakog birača koji je izašao na izbore i na taj način vode evidenciju o izlaznosti.

Ako se vodi evidencija o izlaznosti na određenom biračkom mestu, podaci o broju birača koji su izašli na izbore moraju biti dostupni svim članovima biračkog odbora.

Biračkim mestom, u smislu odredaba ovog zakona kojim se uređuje održavanje reda na biračkom mestu, smatra se prostorija u kojoj se obavlja glasanje, a ako se u jednom objektu nalazi više prostorija za glasanje, biračkim mestom smatra se ceo taj objekat.

Završetak glasanja na biračkom mestu

Član 99.

Birački odbor obaveštava sve birače koji se u vreme zatvaranja biračkog mesta zateknu na njemu ili neposredno ispred njega da mogu da glasaju.

Birački odbor određuje jednog svog člana da utvrdi broj birača koji su se zatekli u vreme kada se biračko mesto zatvara i redosled po kojem oni glasaju, da stane iza poslednjeg zatečenog birača kako bi označio kraj reda i da sačeka da svi birači koji su u redu glasaju.

Glasanje u posebnim situacijama

Član 100.

Kada se usled elementarne nepogode, epidemije ili drugih razloga glasanje na pojedinim biračkim mestima ne može sprovesti po pravilima ovog zakona a da se time ne ugroze bezbednost i zdravlje birača, Republička izborna komisija, pošto pribavi mišljenje od nadležnih državnih organa, propisuje posebna pravila po kojima se obrazuju birački odbori, vrši primopredaja izbornog materijala ili sprovodi glasanje na tim biračkim mestima.

Republička izborna komisija ni u kom slučaju ne može obrazovati birački odbor koji ima manje od tri člana, niti može odstupiti od pravila ovog zakona koja se tiču: utvrđivanja ispravnosti i potpunosti izbornog materijala, postupanja kada je izborni materijal nepotpun ili neispravan, uređenja biračkog mesta, provere ispravnosti glasačke kutije, glasanja na biračkom mestu, poučavanja birača, posebnih jemstava tajnosti glasanja i održavanja reda na biračkom mestu.

4. Utvrđivanje rezultata glasanja na biračkom mestu

Mesto utvrđivanja rezultata glasanja

Član 101.

Birački odbor utvrđuje rezultate glasanja na samom biračkom mestu.

Ako se rezultat glasanja ne može utvrditi na samom biračkom mestu a da se time ne dovede u opasnost bezbednost i zdravlje članova biračkog odbora i bezbednost izbornog materijala, Republička izborna komisija može propisati da se izborni materijal premesti na drugo mesto i tamo utvrdi rezultat glasanja.

Ako se izborni materijal premešta, birački odbor je dužan da na glasačkoj kutiji zapečati otvor za ubacivanje glasačkih listića, kao i da neupotrebijene glasačke listiće i izvod iz biračkog spiska stavi u posebne koverta koje pečati.

Postupak utvrđivanja rezultata glasanja

Član 102.

Birački odbor utvrđuje broj birača koji su izašli na izbore prebrojavanjem birača koji su se potpisali u izvod iz biračkog spiska i napomena u izvodu iz biračkog spiska o biračima koji su glasali van biračkog mesta.

Pošto utvrdi broj birača koji su upisani u izvod iz biračkog spiska i broj birača koji su izašli na izbore, birački odbor prebrojava neupotrebljene glasačke listiće, a potom utvrđuje da li je glasačka kutija sve vreme glasanja bila zapečaćena i ispravna, otvara glasačku kutiju i proverava da li se u njoj nalazi popunjen i potpisan kontrolni list.

Birački odbor razvrstava sve glasačke listiće koji se nalaze u glasačkoj kutiji na važeće i nevažeće, a zatim utvrđuje broj nevažećih glasačkih listića.

Važeće glasačke listiće birački odbor razvrstava prema izbornim listama i utvrđuje broj glasova koji je dobila svaka izborna lista.

Nevažeći i važeći glasački listić

Član 103.

Nevažeći glasački listić je onaj koji nije popunjen, na kojem su zaokruženi redni brojevi ispred dveju ili više izbornih lista, kao i svaki drugi glasački listić koji je popunjen tako da se ne može pouzdano utvrditi za koju je izbornu listu birač glasao.

Važeći glasački listić je onaj na kojem je zaokružen redni broj ispred naziva jedne izborne liste, kao i glasački listić koji je popunjen tako da se sa sigurnošću može zaključiti za koga je birač glasao.

Zapisnik o radu biračkog odbora

Član 104.

Zapisnik o radu biračkog odbora izrađuje se na propisanom obrascu koji se popunjava u šest primeraka.

U opštinama i gradovima u kojima je na dan raspisivanja izbora u službenoj upotrebi jezik nacionalne manjine, pored obrasca zapisnika o radu biračkog odbora koji se štampa na srpskom jeziku ćirilčkim pismom, izrađuje se i obrazac zapisnika na jeziku i pismu nacionalne manjine, istim oblikom i veličinom slova.

Prvi primerak zapisnika o radu biračkog odbora dostavlja se Republičkoj izbornoj komisiji, drugi lokalnoj izbornoj komisiji, treći se ističe na biračkom mestu na javni uvid, dok se preostala tri primerka zapisnika o radu biračkog odbora uručuju predstavnicima izbornih lista koje su osvojile najveći broj glasova na biračkom mestu.

Sadržina zapisnika o radu biračkog odbora

Član 105.

Birački odbor u zapisnik o radu biračkog odbora unosi: broj birača koji su upisani u izvod iz biračkog spiska, broj birača koji su izašli na izbore, broj glasačkih listića koji se nalaze u glasačkoj kutiji, broj nevažećih glasačkih listića, broj važećih glasačkih listića i broj glasova koji je dobila svaka izborna lista.

Zapisnik o radu biračkog odbora sadrži i druge činjenice značajne za tok i utvrđivanje rezultata glasanja na biračkom mestu, uključujući podatke o vremenu kada je otvoreno i zatvoreno biračko mesto, o proveru ispravnosti glasačke kutije i popunjavanju i potpisivanju kontrolnog lista, o proveru da li je glasačka kutija sve vreme bila ispravna i zapečaćena i da li je pronađen kontrolni list, o eventualnom prekidu glasanja i narušavanju reda na biračkom mestu, kao i primedbe članova biračkog odbora.

Zapisnik o radu biračkog odbora potpisuju članovi biračkog odbora, odnosno njihovi zamenici.

Primopredaja izbornog materijala nakon zatvaranja biračkog mesta

Član 106.

Pošto utvrdi rezultate glasanja, birački odbor bez odlaganja, a najkasnije u roku od 12 časova od zatvaranja biračkog mesta dostavlja lokalnoj izbornoj komisiji prvi i drugi primerak zapisnika o radu biračkog odbora, obrazac zapisnika o posmatračima rada biračkog odbora, izvod iz biračkog spiska, zapečaćene koverta u kojima se nalaze kontrolni list, neupotrebljeni glasački listići, nevažeći glasački listići i važeći glasački listići, kao i drugi izborni materijal.

Izborni materijal predaje predsednik biračkog odbora ili njegov zamenik.

Izborni materijal primaju najmanje dva člana lokalne izborne komisije koji su imenovani na predlog različitih predlagača.

Primopredaji izbornog materijala mogu da prisustvuju svi članovi biračkog odbora.

Izborni materijal sa biračkog mesta u inostranstvu bez odlaganja se prenosi u Republičku izbornu komisiju na način na koji se dostavlja diplomatska pošiljka.

Posebna jamstva za predstavnike opozicione izborne liste u biračkom odboru

Član 107.

Član, odnosno zamenik člana biračkog odbora koji je imenovan na predlog opozicione izborne liste ima pravo da bude uključen u sve aktivnosti biračkog odbora, a naročito da učestvuje u primopredaji izbornog materijala, razvrstavanju i prebrojavanju glasačkih listića, popunjavanju zapisnika o radu biračkog odbora i kontroli zapisnika o radu biračkog odbora prilikom primopredaje izbornog materijala.

Predsednik biračkog odbora dužan je da podstiče članove i zamenike članova biračkog odbora koji su imenovani na predlog opozicione izborne liste da posebno provere određene izborne radnje, kao što su: kontrola ispravnosti glasačke kutije, razvrstavanje glasačkih listića na važeće i nevažeće i prebrojavanje glasova koje su dobile izborne liste.

Kada se određuju poverenici biračkog odbora za sprovođenje glasanja van biračkog mesta, najmanje jedan poverenik mora biti predstavnik opozicione izborne liste.

Ako za sprovođenje glasanja u posebnim situacijama Republička izborna komisija propisuje posebna pravila za obrazovanje biračkih odbora, tim posebnim pravilima mora biti predviđeno da se najmanje trećina članova biračkih odbora imenuje na predlog opozicionih izbornih lista.

5. Utvrđivanje rezultata izbora

Kontrola zapisnika o radu biračkog odbora

Član 108.

Prilikom primopredaje izbornog materijala nakon završetka glasanja predstavnici biračkog odbora i lokalne izborne komisije dužni su da izvrše kontrolu zapisnika o radu biračkog odbora i konstatuju eventualne greške u popunjavanju zapisnika, i o tome sačine izveštaj.

Ako je prilikom kontrole zapisnika o radu biračkog odbora vršen uvid u izborni materijal, u izveštaj o kontroli zapisnika o radu biračkog odbora unosi se činjenično stanje utvrđeno uvidom u izborni materijal.

U izveštaju o kontroli zapisnika o radu biračkog odbora konstatuje se da li postoje primedbe članova biračkog odbora i posmatrača rada biračkog odbora.

Zapisnike o radu biračkih odbora koji su sprovodili glasanje u inostranstvu kontroliše i ispravlja Republička izborna komisija.

Republička izborna komisija sve zapisnike o radu biračkog odbora objavljuje na veb-prezentaciji, a ako je ispravljena greška u popunjavanju zapisnika o radu biračkog odbora, objavljuje se i rešenje o ispravljanju zapisnika o radu biračkog odbora.

Postupanje sa lakim greškama

Član 109.

Ako u zapisniku o radu biračkog odbora postoje očigledne omaške u popunjavanju tog zapisnika (lake greške), lokalna izborna komisija na osnovu izveštaja o kontroli zapisnika o radu biračkog odbora donosi rešenje o ispravljanju zapisnika o radu biračkog odbora.

Lake greške su:

- 1) ako u zapisniku o radu biračkog odbora nije zabeležen ili je pogrešno zabeležen broj birača koji su upisani u izvod iz biračkog spiska;
- 2) ako u zapisniku o radu biračkog odbora nije zabeležen broj birača koji je izašao na izbore, a ostali rezultati su logičko-računski ispravni;
- 3) ako je u zapisniku o radu biračkog odbora zabeležen broj birača koji je izašao na izbore veći od broja upisanih birača u izvod iz biračkog spiska, a ostali rezultati su logičko-računski ispravni;
- 4) ako u zapisniku o radu biračkog odbora nije zabeležen ukupan broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji, a ostali rezultati su logičko-računski ispravni;
- 5) ako u zapisniku o radu biračkog odbora nije zabeležen broj važećih glasačkih listića, a zbir broja nevažećih glasačkih listića i broja glasova koje je pojedinačno dobila svaka izborna lista jednak je broju glasačkih listića koji se nalaze u glasačkoj kutiji.

Postupanje sa teškim greškama

Član 110.

Ako u zapisniku o radu biračkog odbora postoje grube logičko-računske greške (teške greške), predstavnici biračkog odbora i lokalne izborne komisije dužni su da prilikom kontrole zapisnika o radu biračkog odbora izvrše i uvid u izborni materijal.

Lokalna izborna komisija na osnovu izveštaja o kontroli zapisnika o radu biračkog odbora donosi rešenje o ispravljanju zapisnika o radu biračkog odbora, rešenje kojim konstatuje da se na određenom biračkom mestu ne mogu utvrditi rezultati glasanja ili rešenje kojim poništava glasanje na biračkom mestu po službenoj dužnosti.

Teške greške su naročito:

- 1) ako je u zapisniku o radu biračkog odbora broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji veći od broja birača koji su izašli na izbore;
- 2) ako u zapisniku o radu biračkog odbora zbir broja glasova koje je pojedinačno dobila svaka izborna lista nije jednak broju važećih glasačkih listića, a zbir broja nevažećih glasačkih listića i broja važećih glasačkih listića jednak je broju glasačkih listića koji se nalaze u glasačkoj kutiji;

3) ako je u zapisniku o radu biračkog odbora zbir broja nevažećih glasačkih listića i brojeva glasova koje je pojedinačno dobila svaka izborna lista veći od broja birača koji su upisani u izvod iz biračkog spiska;

4) ako broj važećih glasačkih listića koji je zabeležen u zapisniku o radu biračkog odbora nije jednak zbiru broja glasova koje je pojedinačno dobila svaka izborna lista, a zbir broja nevažećih glasačkih listića i broja glasova koje je pojedinačno dobila svaka izborna lista jednak je broju glasačkih listića koji se nalaze u glasačkoj kutiji;

5) ako u zapisniku o radu biračkog odbora nije zabeležen broj nevažećih glasačkih listića, a zbir broja glasova koje je pojedinačno dobila svaka izborna lista jednak je ili manji od broja glasačkih listića koji se nalaze u glasačkoj kutiji;

6) ako broj nevažećih glasačkih listića koji je zabeležen u zapisniku o radu biračkog odbora nije jednak razlici broja glasačkih listića koji se nalaze u glasačkoj kutiji i broja važećih glasačkih listića, a zbir broja glasova koje je pojedinačno dobila svaka izborna lista jednak je ili manji od broja glasačkih listića koji se nalaze u glasačkoj kutiji.

Kontrola zapisnika o radu biračkog odbora koju vrše članovi i zamenici članova Republičke izborne komisije i lokalnih izbornih komisija

Član 111.

Član i zamenik člana Republičke izborne komisije i lokalne izborne komisije ima pravo da u roku od 48 časova od završetka glasanja izvrši uvid u izborni materijal sa svakog biračkog mesta i da proveri da li je glasao birač koji mu dostavi svoju adresu, JMBG i pismenu saglasnost za tu proveru.

Zahtev za kontrolu zapisnika o radu biračkog odbora po uzorku

Član 112.

Na zahtev koji se podnosi u roku od 48 časova od zatvaranja biračkih mesta, Republička izborna komisija određuje da lokalna izborna komisija uvidom u izborni materijal izvrši kontrolu zapisnika o radu biračkih odbora sa najviše 5% biračkih mesta na teritoriji lokalne izborne komisije.

Zahtev za kontrolu zapisnika o radu biračkog odbora po uzorku mogu podneti proglašena opoziciona izborna lista koja je prema preliminarnim rezultatima izbora osvojila više od 2% glasova i svaka proglašena opoziciona manjinska izborna lista.

Ako je zahtevana kontrola zapisnika o radu biračkih odbora po uzorku za više od 5% biračkih mesta, kontrola zapisnika o radu biračkih odbora vrši se na onim biračkim mestima na kojima je upisano najviše birača.

Protiv rešenja kojim je odbijen ili odbačen zahtev za kontrolu zapisnika o radu biračkog odbora po uzorku podnosilac zahteva može podneti prigovor Republičkoj izbornoj komisiji u roku od 48 časova od objavljivanja tog rešenja na veb-prezentaciji.

Protiv rešenja kojim je usvojen zahtev za kontrolu zapisnika o radu biračkog odbora po uzorku podnosilac proglašene izborne liste može podneti prigovor Republičkoj izbornoj komisiji u roku od 48 časova od objavljivanja tog rešenja na veb-prezentaciji.

Kontrola zapisnika o radu biračkog odbora po uzorku

Član 113.

O izvršenoj kontroli zapisnika o radu biračkih odbora lokalna izborna komisija sačinjava izveštaj i objavljuje ga na veb-prezentaciji.

Ako se na osnovu kontrole zapisnika o radu biračkih odbora u pogledu broja glasova koji je dobila određena izborna lista utvrdi da postoji ukupno odstupanje između sadržine izbornog materijala i zapisnika o radu biračkog odbora veće od 10% na svim kontrolisanim biračkim mestima sa teritorije lokalne izborne komisije, Republička izborna komisija određuje da se izvrši kontrola zapisnika o radu biračkih odbora sa još 5% biračkih mesta.

Ako se nakon dodatne kontrole zapisnika o radu biračkih odbora u pogledu broja glasova koji je dobila određena izborna lista utvrdi da postoji ukupno odstupanje između sadržine izbornog materijala i zapisnika o radu biračkog odbora veće od 10% na svim kontrolisanim biračkim mestima sa teritorije lokalne izborne komisije, Republička izborna komisija određuje da se izvrši kontrola zapisnika o radu biračkog odbora sa svih biračkih mesta na teritoriji lokalne izborne komisije.

Kontrola zapisnika o radu biračkih odbora po uzorku završava se kada Republička izborna komisija usvoji izveštaj lokalne izborne komisije kojim se konstatuje da na kontrolisanom uzorku ne postoji odstupanje između sadržine izbornog materijala i zapisnika o radu biračkih odbora veće od 10%, odnosno izveštaj o rezultatima kontrole svih biračkih mesta sa teritorije lokalne izborne komisije.

Pravne posledice kontrole zapisnika o radu biračkog odbora

Član 114.

Ako je prilikom kontrole zapisnika o radu biračkog odbora koju vrše članovi i zamenici članova Republičke izborne komisije i lokalnih izbornih komisija, kao i prilikom kontrole zapisnika o radu biračkog odbora po uzorku konstatovano da se ne slažu sadržina izbornog materijala i zapisnik o radu biračkog odbora, lokalna izborna komisija donosi rešenje o ispravljanju zapisnika o radu biračkog odbora.

Ako je prilikom kontrole zapisnika o radu biračkog odbora koju vrše članovi i zamenici članova Republičke izborne komisije i lokalnih izbornih komisija, kao i prilikom kontrole zapisnika o radu biračkog odbora po uzorku konstatovano da postoji nepravilnost koja je razlog da se glasanje na biračkom mestu poništi po službenoj dužnosti, lokalna izborna komisija donosi rešenje kojim poništava glasanje na biračkom mestu.

Ako postoji osnovana sumnja da je veliko neslaganje između sadržine izbornog materijala i zapisnika o radu biračkog odbora posledica svesne i namerne aktivnosti koja je usmerena na to da se utvrdi neistinit rezultat izbora, Republička izborna komisija je dužna da protiv članova biračkog odbora podnese krivičnu prijavu nadležnom javnom tužilaštvu.

Nemogućnost da se utvrde rezultati glasanja na biračkom mestu

Član 115.

Lokalna izborna komisija po službenoj dužnosti donosi rešenje kojim konstatuje da se na određenom biračkom mestu ne mogu utvrditi rezultati glasanja:

- 1) ako glasanje na tom biračkom mestu nije održano ili ako je prekinuto, a nije nastavljeno;
- 2) ako ne dobije zapisnik o radu biračkog odbora;
- 3) ako dostavljeni zapisnik o radu biračkog odbora nisu potpisala najmanje tri člana biračkog odbora;
- 4) ako postoje grube logičko-računske greške u popunjavanju zapisnika o radu biračkog odbora koje se nisu mogle otkloniti ni nakon uvida u celokupni izborni materijal sa biračkog mesta.

Rešenje kojim se konstatuje da se na biračkom mestu u inostranstvu ne mogu utvrditi rezultati glasanja donosi Republička izborna komisija.

Rešenje kojim se konstatuje da se na biračkom mestu ne mogu utvrditi rezultati glasanja objavljuje se na veb-prezentaciji.

Protiv rešenja kojim se po službenoj dužnosti konstatuje da se na biračkom mestu ne mogu utvrditi rezultati glasanja podnosilac proglašene izborne liste i birač koji je upisan u izvod iz biračkog spiska na tom biračkom mestu mogu podneti prigovor Republičkoj izornoj komisiji u roku od 72 časa od objavljivanja tog rešenja na veb-prezentaciji.

Poništavanje glasanja na biračkom mestu po službenoj dužnosti

Član 116.

Lokalna izborna komisija po službenoj dužnosti donosi rešenje kojim poništava glasanje na biračkom mestu ako utvrdi:

1) da je broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji veći od broja birača koji su izašli na izbore;

2) da je birački odbor omogućio da glasa lice koje nije upisano u izvod iz biračkog spiska;

3) da u glasačkoj kutiji nema kontrolnog lista, odnosno da kontrolni list nije popunjen ili da ga nije potpisao prvi birač i bar jedan član biračkog odbora;

4) da je zbir broja neupotrebljenih glasačkih listića i broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji veći od broja glasačkih listića koje je primio birački odbor.

Rešenje kojim se po službenoj dužnosti poništava glasanje na biračkom mestu u inostranstvu donosi Republička izborna komisija.

Rešenje kojim se po službenoj dužnosti poništava glasanje na biračkom mestu objavljuje se na veb-prezentaciji.

Protiv rešenja kojim se po službenoj dužnosti poništava glasanje na biračkom mestu podnosilac proglašene izborne liste i birač koji je upisan u izvod iz biračkog spiska na tom biračkom mestu mogu podneti prigovor Republičkoj izornoj komisiji u roku od 72 časa od objavljivanja tog rešenja na veb-prezentaciji.

Ponavljanje glasanja

Član 117.

Glasanje na biračkom mestu se ponavlja ako je konstatovano da se na tom biračkom mestu ne mogu utvrditi rezultati glasanja ili ako je glasanje na tom biračkom mestu poništeno.

Rešenje o sprovođenju ponovnog glasanja na biračkom mestu Republička izborna komisija donosi u roku od tri dana od dana kada je na veb-prezentaciji objavljeno rešenje kojim je konstatovano da se na tom biračkom mestu ne mogu utvrditi rezultati glasanja, odnosno rešenje kojim je glasanje na tom biračkom mestu poništeno.

Ako je protiv rešenja kojim je konstatovano da se na biračkom mestu ne mogu utvrditi rezultati glasanja, odnosno rešenja kojim je glasanje na biračkom mestu poništeno podneto pravno sredstvo, rok za donošenje rešenja o sprovođenju ponovnog glasanja na tom biračkom mestu računa se od dana kada je Republičkoj izornoj komisiji dostavljena odluka po pravnom sredstvu.

Ponovno glasanje sprovodi se u roku od deset dana od dana donošenja rešenja o sprovođenju ponovnog glasanja.

Birački odbor za sprovođenje ponovnog glasanja

Član 118.

Lokalna izborna komisija imenuje novi birački odbor za sprovođenje ponovnog glasanja.

Ako na biračkom mestu na kojem se ponavlja glasanje podnosilac proglašene izborne liste nije predložio člana, odnosno zamenika člana biračkog odbora u proširenom sastavu, ima pravo da ih predloži za sprovođenje ponovnog glasanja.

Zbirni izveštaj o rezultatima glasanja

Član 119.

Lokalna izborna komisija u roku od 96 časova od zatvaranja biračkih mesta donosi za sva biračka mesta koja se nalaze na njenoj teritoriji i bez odlaganja dostavlja Republičkoj izbornoj komisiji zbirni izveštaj o rezultatima glasanja koji sadrži broj birača upisanih u birački spisak, broj birača koji je izašao na izbore, broj glasačkih listića koji se nalaze u glasačkim kutijama, broj nevažećih glasačkih listića, broj važećih glasačkih listića i broj glasova koje je dobila svaka izborna lista.

Zbirni izveštaj o rezultatima glasanja u inostranstvu donosi Republička izborna komisija.

Ako je podneto pravno sredstvo zbog nepravilnosti tokom sprovođenja glasanja na biračkom mestu i ako je podneto pravno sredstvo protiv rešenja kojim se konstatuje da se na biračkom mestu ne mogu utvrditi rezultati glasanja, odnosno rešenja kojim se poništava glasanje na biračkom mestu, rok za donošenje i dostavljanje zbirnog izveštaja o rezultatima glasanja računa se od dana kada su lokalnoj izbornoj komisiji dostavljene odluke o svim podnetim pravnim sredstvima.

Ako se na pojedinim biračkim mestima sprovodi ponovno glasanje, rok za donošenje i dostavljanje zbirnog izveštaja o rezultatima glasanja računa se od zatvaranja biračkog mesta na kojem je najkasnije ponovljeno glasanje, odnosno od dana kada su lokalnoj izbornoj komisiji dostavljene odluke o svim eventualno podnetim pravnim sredstvima u vezi sa ponovnim glasanjem.

Ako je podnet zahtev da se izvrši kontrola zapisnika o radu biračkog odbora po uzorku, rok za donošenje i dostavljanje zbirnog izveštaja o rezultatima glasanja računa se od završetka kontrole zapisnika o radu biračkog odbora.

Protiv zbirnog izveštaja o rezultatima glasanja podnosilac proglašene izborne liste i birač koji je upisan u birački spisak na biračkom mestu koje se nalazi na teritoriji lokalne izborne komisije mogu podneti prigovor Republičkoj izbornoj komisiji u roku od 72 časa od objavljivanja zbirnog izveštaja na veb-prezentaciji.

Protiv zbirnog izveštaja o rezultatima glasanja u inostranstvu podnosilac proglašene izborne liste i birač koji je upisan u birački spisak na biračkom mestu u inostranstvu mogu podneti prigovor Republičkoj izbornoj komisiji u roku od 72 časa od objavljivanja zbirnog izveštaja na veb-prezentaciji.

Poništenje zbirnog izveštaja o rezultatima glasanja po službenoj dužnosti

Član 120.

Ako nađe da lokalna izborna komisija nije utvrdila rezultate glasanja u skladu sa odredbama ovog zakona, Republička izborna komisija po službenoj dužnosti donosi rešenje kojim poništava zbirni izveštaj o rezultatima glasanja.

Ako lokalna izborna komisija ne donese blagovremeno zbirni izveštaj o rezultatima glasanja ili ako se poništi zbirni izveštaj o rezultatima glasanja,

Republička izborna komisija može preuzeti celokupni izborni materijal i doneti zbirni izveštaj o rezultatima glasanja ako priroda stvari to dozvoljava i ako utvrđeno činjenično stanje pruža pouzdan osnov za to.

Ukupan izveštaj o rezultatima izbora

Član 121.

Republička izborna komisija u roku od 96 časova od prijema svih zbirnih izveštaja o rezultatima glasanja donosi i objavljuje za sva biračka mesta ukupan izveštaj o rezultatima izbora koji sadrži broj birača upisanih u birački spisak, broj birača koji je izašao na izbore, broj birača koji su glasali, broj nevažećih glasačkih listića, broj važećih glasačkih listića, broj glasova koje je dobila svaka izborna lista i broj mandata koji je dobila svaka izborna lista.

Broj birača koji su glasali utvrđuje se na osnovu broja glasačkih listića koji se nalaze u glasačkim kutijama.

Ako je podneto pravno sredstvo protiv zbirnog izveštaja o rezultatima glasanja, rok za donošenje i objavljivanje ukupnog izveštaja o rezultatima izbora računa se od dana kada je Republičkoj izbornoj komisiji dostavljena odluka po pravnom sredstvu.

Protiv ukupnog izveštaja o rezultatima izbora podnosilac proglašene izborne liste i birač mogu podneti prigovor Republičkoj izbornoj komisiji u roku od 72 časa od objavljivanja ukupnog izveštaja na veb-prezentaciji.

Objavljivanje izveštaja o rezultatima izbora

Član 122.

Republička izborna komisija na veb-prezentaciji objavljuje rezultate glasanja za svako biračko mesto i sve zbirne izveštaje o rezultatima glasanja.

Ukupan izveštaj o rezultatima izbora objavljuje se u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Statistička obrada podataka

Član 123.

Statistička obrada podataka obuhvata unos rezultata glasanja iz zapisnika o radu biračkih odbora u bazu rezultata izbora sa svih biračkih mesta, logičko-računsku kontrolu rezultata unetih u zapisnike o radu biračkih odbora i izradu izveštaja za potrebe Republičke izborne komisije i lokalnih izbornih komisija.

Republički organ nadležan za poslove statistike određuje lica koja u sedištu Republičke izborne komisije i lokalnih izbornih komisija vrše poslove statističke obrade podataka.

Podnosilac proglašene izborne liste može Republičkoj izbornoj komisiji prijaviti lice koje ima pravo da prisustvuje statističkoj obradi podataka u Republičkoj izbornoj komisiji i lokalnim izbornim komisijama.

Odmah pošto se statistički obrade, podaci o rezultatima glasanja na biračkim mestima se objavljuju na veb-prezentaciji, počev od podataka sa prvog obrađenog biračkog mesta, zaključno sa objavljivanjem ukupnih rezultata izbora.

Republička izborna komisija na sednici utvrđuje preliminarne rezultate izbora za sva biračka mesta koja su obrađena u roku od 24 časa od zatvaranja biračkih mesta.

Republička izborna komisija propisuje pravila o statističkoj obradi podataka.

6. Prekid izbornih radnji

Razlog za prekid izbornih radnji

Član 124.

Republička izborna komisija po službenoj dužnosti donosi rešenje o prekidu izbornih radnji kada usled ratnog stanja i vanrednog stanja ili proglašene vanredne situacije za teritoriju Republike Srbije nije moguće sprovesti izbore ili je to znatno otežano.

Rešenje o prekidu izbornih radnji proizvodi pravno dejstvo danom njegovog objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Posledice prekida izbornih radnji

Član 125.

Prekidom izbornih radnji prestaju da teku svi rokovi za vršenje izbornih radnji.

Dok traje prekid izbornih radnji organi za sprovođenje izbora ne mogu da preduzimaju nikakve radnje u izbornom postupku.

Pravno dejstvo izborne radnje koja se preduzima dok traje prekid izbornih radnji može nastupiti tek kada se nastavi izborni postupak.

Izuzetno, dok traje prekid izbornih radnji birači mogu potpisivati izjave da podržavaju izbornu listu.

Nastavljanje izbornih radnji

Član 126.

Kada prestanu razlozi za prekid izbornih radnji, Republička izborna komisija po službenoj dužnosti donosi rešenje o nastavljanju izbornih radnji i objavljuje ga u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Rokovi koji su usled prekida izbornih radnji prestali da teku nastavljaju da teku od dana kada je rešenje o nastavljanju izbornih radnji objavljeno u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Predlog za prekid, odnosno nastavljanje izbornih radnji

Član 127.

Predlog za prekid, odnosno nastavljanje izbornih radnji može podneti politička stranka i podnosilac proglašene izborne liste.

O predlogu za prekid, odnosno nastavljanje izbornih radnji Republička izborna komisija je dužna da donese i objavi odluku u roku od 24 časa od njegovog prijema.

VI. RASPODELA, DODELJIVANJE I PRESTANAK MANDATA

Izborni cenzus

Član 128.

U raspodeli mandata mogu učestvovati samo izborne liste koje su dobile najmanje 3% glasova od broja birača koji su glasali.

Ako nijedna izborna lista nije dobila 3% glasova od broja birača koji su glasali, onda sve izborne liste koje su dobile glasove mogu učestvovati u raspodeli mandata.

Sistem najvećeg količnika

Član 129.

Mandati se raspodeljuju tako što se ukupan broj glasova koji je dobila izborna lista koja učestvuje u raspodeli mandata podeli svakim brojem od jedan do 250.

Dobijeni količnici razvrstavaju se po veličini tako da izornoj listi pripada onoliko mandata koliko ima svojih količnika među 250 najvećih količnika svih izbornih lista koje učestvuju u raspodeli.

Ako dve ili više izbornih lista dobiju iste količnike na osnovu kojih se raspodeljuje mandat, prednost ima izborna lista koja je dobila veći broj glasova.

Ako određenoj izornoj listi pripada više mandata nego što ima kandidata za narodne poslanike, mandat koji se ne dodeli toj izornoj listi dodeljuje se izornoj listi kojoj pripada sledeći najveći količnik za koji nije dodeljen mandat.

Dodeljivanje mandata

Član 130.

Republička izborna komisija u roku od deset dana od dana objavljivanja ukupnog izveštaja o rezultatima izbora rešenjem dodeljuje mandate kandidatima za narodne poslanike po njihovom redosledu na izornoj listi, počev od prvog kandidata sa izborne liste i izdaje uverenja o izboru za narodnog poslanika.

Prestanak mandata

Član 131.

Narodnom poslaniku prestaje mandat kada se potvrde mandati za dve trećine narodnih poslanika iz narednog saziva Narodne skupštine.

Pre nego što se potvrde mandati za dve trećine narodnih poslanika iz narednog saziva Narodne skupštine, narodnom poslaniku mandat prestaje:

- 1) ako umre;
- 2) ako je pravnosnažnom sudskom odlukom potpuno lišen poslovne sposobnosti, odnosno ako je pravnosnažnom sudskom odlukom o delimičnom lišenju poslovne sposobnosti utvrđeno da je nesposoban da vrši izorno pravo;
- 3) ako je pravnosnažnom sudskom odlukom osuđen na kaznu zatvora u trajanju od najmanje šest meseci;
- 4) ako je preuzeo funkciju koja je po Ustavu i zakonu nespojiva s funkcijom narodnog poslanika;
- 5) ako je izgubio državljanstvo Republike Srbije;
- 6) ako podnese ostavku.

Narodnom poslaniku mandat prestaje kada nastupi slučaj koji predstavlja razlog za prestanak mandata.

Ostavka narodnog poslanika

Član 132.

Ostavka narodnog poslanika podnosi se u pismenoj formi, a potpis podnosioca mora biti overen u skladu sa zakonom kojim se uređuje overavanje potpisa.

Ostavka se lično podnosi Narodnoj skupštini u roku od tri dana od dana overe potpisa podnosioca.

Ostavka je punovažna samo ako je potpis narodnog poslanika overen nakon što mu je potvrđen mandat.

Ostavka se ne može opozvati.

Narodnom poslaniku mandat prestaje onog dana kada podnese ostavku.

Konstatovanje da je prestao mandat

Član 133.

Narodna skupština konstatuje da je narodnom poslaniku prestao mandat odmah nakon što primi obaveštenje o razlozima za prestanak mandata, na sednici koja je u toku, odnosno na prvoj narednoj sednici.

Popunjavanje upražnjenog poslaničkog mesta

Član 134.

Mandat koji prestane narodnom poslaniku pre nego što se potvrde mandati za dve trećine narodnih poslanika iz narednog saziva Narodne skupštine dodeljuje se rešenjem prvom narednom kandidatu sa iste izborne liste kojem nije bio dodeljen mandat narodnog poslanika u roku od sedam dana od dana kada je konstatovano da je prestao mandat.

Ako na izbornoj listi nema kandidata kojima nije dodeljen mandat, upražnjeno poslaničko mesto se popunjava tako što se mandat dodeljuje prvom kandidatu sa druge izborne liste koja ima sledeći najveći količnik za koji nije bio dodeljen mandat narodnog poslanika.

Popunjavanje upražnjenog poslaničkog mesta sa koalicione izborne liste

Član 135.

Mandat koji narodnom poslaniku sa koalicione izborne liste prestane pre nego što se potvrde mandati za dve trećine narodnih poslanika iz narednog saziva Narodne skupštine, dodeljuje se prvom sledećem kandidatu iste političke stranke na toj izbornoj listi kojem nije bio dodeljen mandat narodnog poslanika.

Ako na izbornoj listi nema kandidata iste političke stranke kojem nije dodeljen mandat, upražnjeno poslaničko mesto se popunjava tako što se mandat dodeljuje prvom sledećem kandidatu sa izborne liste kojem nije bio dodeljen mandat ukoliko koalicionim sporazumom nije predviđeno da se u takvom slučaju mandat dodeljuje prvom sledećem kandidatu određene političke stranke kojem nije bio dodeljen mandat narodnog poslanika.

Ponovno dodeljivanje mandata narodnom poslaniku

Član 136.

Narodni poslanik koji je podneo ostavku da bi preuzeo funkciju člana Vlade može po prestanku funkcije člana Vlade podneti zahtev da mu se ponovo dodeli mandat u istom sazivu Narodne skupštine ako postoji upražnjeno poslaničko mesto koje pripada izbornoj listi sa koje je izabran.

VII. POSEBNA PRAVILA ZA IZBORNE LISTE NACIONALNIH MANJINA

Izborna lista nacionalne manjine

Član 137.

Izbornom listom nacionalne manjine u smislu ovog zakona smatra se ona izborna lista za koju je Republička izborna komisija utvrdila da je osnovni cilj njenog

podnošenja predstavljanje i zastupanje interesa nacionalne manjine, kao i zaštita i poboljšanje prava pripadnika nacionalne manjine, u skladu sa međunarodnim pravnim standardima.

Republička izborna komisija posebnim rešenjem utvrđuje da izborna lista ima položaj izborne liste nacionalne manjine u smislu ovog zakona istovremeno kada je proglašava, a na predlog podnosioca izborne liste koji mora biti podnet zajedno sa izbornom listom.

Republička izborna komisija može da zatraži mišljenje nadležnog nacionalnog saveta nacionalne manjine o tome da li određena izborna lista može imati položaj izborne liste nacionalne manjine.

Podnosilac izborne liste nacionalne manjine može biti samo politička stranka nacionalne manjine ili koalicija koju čine isključivo političke stranke nacionalnih manjina.

Zabrana da se izigra zakon

Član 138.

Republička izborna komisija rešenjem odbija predlog da se određenoj izornoj listi utvrdi da ima položaj izborne liste nacionalne manjine ako je nosilac liste ili kandidat za narodnog poslanika na toj izornoj listi lice za koje je opštepoznato da je član druge političke stranke koja nije politička stranka nacionalne manjine ili ako se utvrde druge okolnosti koje nesumnjivo ukazuju na nameru da se izigra zakon.

Položaj izborne liste nacionalne manjine prilikom kandidovanja

Član 139.

Republička izborna komisija može proglasiti izbornu listu nacionalne manjine ako podnosilac izborne liste dostavi 5.000 overenih izjava birača da podržavaju izbornu listu.

Položaj izborne liste nacionalne manjine prilikom raspodele mandata

Član 140.

Izborna lista nacionalne manjine učestvuje u raspodeli mandata i onda kada dobije manje od 3% glasova od broja birača koji su glasali.

Kada se raspodeljuju mandati primenom sistema najvećeg količnika, količnici izbornih lista nacionalnih manjina koje su osvojile manje od 3% glasova uvećavaju se za 35%.

VIII. PREDSTAVLJANJE PODNOSILACA PROGLAŠENIH IZBORNIH LISTA I KANDIDATA SA PROGLAŠENIH IZBORNIH LISTA

Pravo podnosioca proglašene izborne liste na predstavljanje

Član 141.

Podnosioci proglašanih izbornih lista i kandidati sa proglašanih izbornih lista imaju pravo da budu besplatno i jednako predstavljeni u programima javnih medijskih servisa na način propisan ovim zakonom.

Obezbeđivanje predstavljanja podnosioca izborne liste

Član 142.

Javni medijski servisi su dužni da u svom programu svim podnosiocima proglašanih izbornih lista i kandidatima sa proglašanih izbornih lista obezbede da predstave svoje izborne programe besplatno i bez diskriminacije.

Nepriistrasnost u predstavljanju podnosilaca proglašanih izbornih lista

Član 143.

Javni medijski servisi su dužni da u programskim sadržajima namenjenim predstavljanju obezbede podnosiocima proglašanih izbornih lista i kandidatima sa proglašanih izbornih lista uslove za nepristrasno, pravično i uravnoteženo predstavljanje.

Sporazum o broju i trajanju emisija za predstavljanje podnosilaca proglašanih izbornih lista

Član 144.

Po dva predstavnika republičkog javnog medijskog servisa, Vlade i političkih stranaka koje imaju narodne poslanike sporazumom utvrđuju broj i trajanje emisija za predstavljanje podnosilaca proglašanih izbornih lista.

Sporazum o broju i trajanju emisija za predstavljanje podnosilaca proglašanih izbornih lista zaključuje se najkasnije pet dana od dana kada je odluka o raspisivanju izbora stupila na snagu i bez odlaganja se objavljuje na veb-prezentaciji.

Republički javni medijski servis uz učešće predstavnika Vlade, političkih stranaka koje imaju narodne poslanike i podnosilaca proglašanih izbornih lista utvrđuje pravila za predstavljanje podnosilaca proglašanih izbornih lista, izbornih programa i kandidata za narodne poslanike.

Nadzorni odbor za izbornu kampanju

Član 145.

U sprovođenju izbora opšti nadzor nad postupcima političkih stranaka, podnosilaca proglašanih izbornih lista, kandidata za narodne poslanike i javnih medijskih servisa u toku izbornih aktivnosti sprovodi Nadzorni odbor za izbornu kampanju (u daljem tekstu: Nadzorni odbor).

Nadzorni odbor ima deset članova, koje imenuje Narodna skupština, od kojih polovinu na predlog Vlade, a polovinu na predlog poslaničkih grupa u Narodnoj skupštini iz reda istaknutih javnih radnika.

Članovi Nadzornog odbora ne mogu biti članovi organa političkih stranaka.

Predsednika Nadzornog odbora biraju između sebe članovi Nadzornog odbora tajnim glasanjem.

Nadležnost Nadzornog odbora

Član 146.

Nadzorni odbor:

- 1) prati predizborne aktivnosti i ukazuje na eventualne nepravilnosti u postupanju političkih stranaka, kandidata i drugih učesnika u izbornom postupku;
- 2) kontroliše postupanje javnih medijskih servisa u primeni odredaba ovog zakona koje se odnose na obezbeđivanje uslova za nepristrasno, pravično i

uravnoteženo predstavljanje podnosilaca proglašenih izbornih lista i kandidata sa proglašenih izbornih lista;

- 3) predlaže mere za poštovanje jednakosti kandidata u izlaganju njihovih programa;
- 4) obraća se javnosti radi zaštite moralnog integriteta ličnosti kandidata;
- 5) upozorava na postupke političkih stranaka, kandidata i sredstava javnog obaveštavanja kojima se ometa izborna kampanja i ugrožava jednakost prava svih kandidata;
- 6) donosi svoj poslovnik.

Ako bilo koji učesnik u izornoj kampanji svojim ponašanjem poziva na nasilje, širi nacionalnu, versku ili rasnu mržnju ili podstiče na neravnopravnost polova, Nadzorni odbor bez odlaganja daje inicijativu za pokretanje postupka pred nadležnim državnim organima.

Ako se sporazum o broju i trajanju emisija za predstavljanje podnosilaca proglašenih izbornih lista ne zaključi u predviđenom roku, Nadzorni odbor utvrđuje broj i trajanje emisija za predstavljanje podnosilaca proglašenih izbornih lista.

Sredstva za rad Nadzornog odbora obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije.

Uslove za rad Nadzornog odbora obezbeđuje Narodna skupština.

IX. ZAŠTITA IZBORNOG PRAVA

Pravna sredstva u sprovođenju izbora

Član 147.

Pravna sredstva u sprovođenju izbora su zahtev za poništavanje glasanja na biračkom mestu, prigovor i žalba.

Zahtev za poništavanje glasanja na biračkom mestu

Član 148.

Podnosilac proglašene izborne liste ima pravo da u roku od 72 časa od zatvaranja biračkog mesta podnese zahtev za poništavanje glasanja na biračkom mestu zbog nepravilnosti tokom sprovođenja glasanja.

Birač može u roku od 72 časa od zatvaranja biračkog mesta podneti zahtev za poništavanje glasanja na biračkom mestu na kojem je upisan u izvod iz biračkog spiska ako ga je birački odbor neosnovano sprečio da glasa ili ako mu je na biračkom mestu povređeno pravo na slobodno i tajno glasanje.

O zahtevu za poništavanje glasanja na biračkom mestu odlučuje lokalna izborna komisija, a o zahtevu za poništavanje glasanja na biračkom mestu u inostranstvu odlučuje Republička izborna komisija.

Organ nadležan za odlučivanje o zahtevu za poništavanje glasanja na biračkom mestu dužan je da u roku od 72 časa od prijema tog zahteva donese rešenje po tom zahtevu i objavi ga na veb-prezentaciji.

Sadržina zahteva za poništavanje glasanja na biračkom mestu

Član 149.

Zahtev za poništavanje glasanja na biračkom mestu mora da bude razumljiv i da sadrži sve ono što je potrebno da bi po njemu moglo da se postupi, a naročito:

- 1) označenje organa koji je nadležan da odluči po zahtevu;

2) ime, prezime, JMBG, mesto i adresu prebivališta, broj telefona i adresu za prijem elektronske pošte birača ako je podnosilac zahteva birač;

3) naziv proglašene izborne liste, naziv podnosioca proglašene izborne liste i ime, prezime, JMBG, mesto i adresu prebivališta, broj telefona i adresu za prijem elektronske pošte lica koje je ovlašćeno da zastupa podnosioca proglašene izborne liste ako zahtev podnosi podnosilac proglašene izborne liste;

4) potpis podnosioca zahteva;

5) predmet zahteva, a naročito tačno označenje biračkog mesta (naziv opštine, odnosno grada u kojem se nalazi biračko mesto i broj biračkog mesta) i tačan opis radnje uz naznačenje ko je i kada tu radnju preduzeo;

6) činjenice na kojima se zasniva zahtev;

7) dokaze.

Ako je zahtev za poništavanje glasanja nerazumljiv ili nepotpun, organ nadležan da o tom zahtevu odluči donosi rešenje kojim ga odbacuje.

Opšta pravila o pravu na prigovor

Član 150.

Podnosilac proglašene izborne liste ima pravo da podnese prigovor protiv donete odluke, protiv preduzete radnje i zbog propuštanja da se donese odluka, odnosno preduzme radnja u sprovođenju izbora, ako ovim zakonom nije predviđeno drugačije.

Prigovor se ne može podneti protiv odluke, radnje ili propuštanja da se donese odluka, odnosno preduzme radnja za koje je predviđeno drugo pravno sredstvo.

Podnosilac izborne liste, politička stranka, poslanička grupa, kandidat za narodnog poslanika, birač i lice čije je ime u nazivu izborne liste ili podnosioca izborne liste mogu podneti prigovor kada je to propisano ovim zakonom.

Sadržina prigovora

Član 151.

Prigovor mora da bude razumljiv i da sadrži sve ono što je potrebno da bi po njemu moglo da se postupi, a naročito:

1) označenje da se prigovor podnosi Republičkoj izbornoj komisiji;

2) ime, prezime, JMBG, mesto i adresu prebivališta, broj telefona i adresu za prijem elektronske pošte podnosioca prigovora ako je podnosilac prigovora fizičko lice;

3) naziv i sedište podnosioca prigovora i ime, prezime, JMBG, mesto i adresu prebivališta, broj telefona i adresu za prijem elektronske pošte lica koje je ovlašćeno da zastupa podnosioca prigovora ako je podnosilac prigovora pravno lice;

4) naziv proglašene izborne liste, naziv podnosioca proglašene izborne liste i ime, prezime, JMBG, mesto i adresu prebivališta, broj telefona i adresu za prijem elektronske pošte lica koje je ovlašćeno da zastupa podnosioca proglašene izborne liste ako prigovor podnosi podnosilac proglašene izborne liste;

5) potpis podnosioca prigovora;

6) predmet prigovora, a naročito tačan naziv odluke uz označenje donosioca, datum donošenja i broj pod kojim je zavedena odluka ako se prigovorom

osporava odluka, odnosno tačan opis radnje uz naznačenje ko je i kada tu radnju preduzeo ako se prigovorom osporava radnja u izbornom postupku;

- 7) činjenice na kojima se zasniva prigovor;
- 8) dokaze.

Ako je prigovor nerazumljiv ili nepotpun, Republička izborna komisija donosi rešenje kojim ga odbacuje.

Rok za podnošenje prigovora

Član 152.

Prigovor se može podneti u roku od 72 časa od objavljivanja odluke, odnosno preduzimanja radnje koju podnosilac smatra nepravilnom, ako drugačije nije određeno ovim zakonom.

Prigovor zbog toga što u roku koji je propisan zakonom ili podzakonskim aktom Republičke izborne komisije nije doneta odluka, odnosno preduzeta radnja može se podneti u roku od 72 časa od isteka roka u kojem je odluka trebalo da bude doneta, odnosno u kojem je radnja trebalo da bude preduzeta, ako drugačije nije određeno ovim zakonom.

Nadležnost za odlučivanje po prigovoru

Član 153.

O prigovoru odlučuje Republička izborna komisija.

Republička izborna komisija je dužna da u roku od 72 časa od prijema prigovora donese i objavi rešenje o prigovoru.

Prigovor i rešenje o prigovoru Republička izborna komisija objavljuje na veb-prezentaciji.

Prigovor protiv rešenja kojim je odlučeno o zahtevu za poništavanje glasanja na biračkom mestu

Član 154.

Protiv rešenja kojim je odbačen ili odbijen zahtev za poništavanje glasanja na biračkom mestu podnosilac zahteva može podneti prigovor Republičkoj izbornoj komisiji u roku od 72 časa od objavljivanja tog rešenja na veb-prezentaciji.

Prigovor zbog toga što u propisanom roku nije doneta odluka o zahtevu za poništavanje glasanja na biračkom mestu može se podneti u roku od 72 časa od isteka roka u kojem je trebalo da bude doneta odluka o tom zahtevu.

Protiv rešenja kojim je usvojen zahtev za poništavanje glasanja na biračkom mestu podnosilac proglašene izborne liste može podneti prigovor Republičkoj izbornoj komisiji u roku od 72 časa od objavljivanja tog rešenja na veb-prezentaciji.

Protiv rešenja o zahtevu za poništavanje glasanja na biračkom mestu prigovor se podnosi preko lokalne izborne komisije, koja je dužna da u roku od 72 časa od prijema prigovora dostavi Republičkoj izbornoj komisiji prigovor i sve spise tog predmeta.

Republička izborna komisija donosi rešenje po prigovoru u roku od 72 časa od prijema prigovora sa spisima i objavljuje ga na veb-prezentaciji.

Odluke Republičke izborne komisije po prigovoru

Član 155.

Ako Republička izborna komisija usvoji prigovor, ona poništava odluku donetu u sprovođenju izbora, odnosno radnju preduzetu u sprovođenju izbora.

Kada nađe da odluku protiv koje je podnet prigovor treba poništiti, Republička izborna komisija može doneti drugu odluku umesto poništene.

Kada nađe da rešenje kojim je odlučeno o zahtevu za poništenje glasanja na biračkom mestu treba poništiti, Republička izborna komisija može meritorno odlučiti po zahtevu za poništenje glasanja na biračkom mestu ako priroda stvari to dozvoljava i ako utvrđeno činjenično stanje pruža pouzdan osnov za to.

Žalba protiv rešenja Republičke izborne komisije kojim je odlučeno po prigovoru

Član 156.

Protiv rešenja Republičke izborne komisije kojim je odbačen ili odbijen prigovor podnosilac prigovora može podneti žalbu Upravnom sudu u roku od 72 časa od objavljivanja tog rešenja na veb-prezentaciji.

Žalba zbog toga što u propisanom roku nije doneta odluka o prigovoru može se podneti u roku od 72 časa od isteka roka u kojem je trebalo da bude doneta odluka o prigovoru.

Protiv rešenja Republičke izborne komisije kojim je usvojen prigovor podnosilac proglašene izborne liste, podnosilac izborne liste, politička stranka, poslanička grupa, kandidat za narodnog poslanika, birač i lice čije je ime u nazivu izborne liste ili podnosioca izborne liste mogu podneti žalbu Upravnom sudu u roku od 72 časa od objavljivanja tog rešenja na veb-prezentaciji ako im je time što je usvojen prigovor neposredno povređen pravni interes.

Postupanje po žalbi

Član 157.

Republička izborna komisija dužna je da u roku od 24 časa od prijema žalbe dostavi Upravnom sudu žalbu i sve spise tog predmeta.

Upravni sud donosi odluku po žalbi u roku od 72 časa od prijema žalbe sa spisima.

Odluku donetu u postupku po žalbi Upravni sud dostavlja podnosiocu žalbe preko Republičke izborne komisije.

Odluke Upravnog suda po žalbi

Član 158.

Ako Upravni sud usvoji žalbu, on poništava odluku donetu u sprovođenju izbora, odnosno radnju preduzetu u sprovođenju izbora.

Kada nađe da odluku protiv koje je podneta žalba treba poništiti, Upravni sud može meritorno odlučiti po prigovoru ako priroda stvari to dozvoljava i ako utvrđeno činjenično stanje pruža pouzdan osnov za to.

Odluka Upravnog suda kojom je meritorno odlučeno po prigovoru u svemu zamenjuje poništenu odluku.

Odluka doneta u postupku po žalbi je pravosnažna i protiv nje se ne mogu podneti vanredna pravna sredstva predviđena zakonom kojim se uređuje upravni spor.

Ako Upravni sud usvoji žalbu i poništi odluku donetu u sprovođenju izbora, odnosno radnju preduzetu u sprovođenju izbora, odgovarajuća odluka se donosi, odnosno odgovarajuća radnja se preduzima najkasnije za deset dana od dana kada je Republička izborna komisija primila odluku Upravnog suda.

Primena propisa o opštem upravnom postupku i upravnom sporu

Član 159.

Odredbe zakona kojim se uređuje opšti upravni postupak shodno se primenjuju na odlučivanje o zahtevu za poništavanje glasanja na biračkom mestu i na odlučivanje o prigovoru.

Odredbe zakona kojim se uređuje upravni spor shodno se primenjuju na odlučivanje o žalbi na rešenje Republičke izborne komisije kojim je odlučeno o prigovoru.

Objavljivanje pravnih sredstava i odluka po pravnim sredstvima

Član 160.

Republička izborna komisija na veb-prezentaciji objavljuje sva podneta pravna sredstva i odluke koje su donete po njima.

X. POSMATRANJE RADA ORGANA ZA SPROVOĐENJE IZBORA

Prijavljivanje za domaćeg posmatrača

Član 161.

Udruženje registrovano u Republici Srbiji čiji se ciljevi ostvaruju u oblasti izbora i koje je zainteresovano da posmatra rad organa za sprovođenje izbora može podneti Republičkoj izbornoj komisiji prijavu za domaćeg posmatrača najkasnije sedam dana pre dana glasanja.

Uz prijavu za domaćeg posmatrača prilaže se spisak predstavnika domaćeg posmatrača, koji sadrži ime, prezime, JMBG i područje posmatranja za svakog predstavnika domaćeg posmatrača koji se prijavljuje za akreditaciju.

Predstavnik domaćeg posmatrača može biti akreditovan za domaćeg posmatrača samo ako je punoletan državljanin Republike Srbije, ako nije kandidat za narodnog poslanika niti član organa za sprovođenje izbora.

Prijavljivanje za stranog posmatrača

Član 162.

Međunarodna i strana organizacija i udruženje koji su zainteresovani da prate rad organa za sprovođenje izbora mogu podneti Republičkoj izbornoj komisiji prijavu za stranog posmatrača najkasnije deset dana pre dana glasanja.

Uz prijavu za stranog posmatrača prilaže se spisak predstavnika stranog posmatrača, koji sadrži ime, prezime, broj putne isprave, naziv države koja je izdala putnu ispravu i područje praćenja za svakog predstavnika stranog posmatrača koji se prijavljuje za akreditaciju.

Uz prijavu za stranog posmatrača prilaže se i spisak prevodilaca ako su oni u pratnji prijavljenih predstavnika stranog posmatrača, koji sadrži ime, prezime i JMBG za svakog prijavljenog prevodioca koji je državljanin Republike Srbije, odnosno ime, prezime, broj putne isprave i naziv države koja je izdala putnu ispravu za svakog prijavljenog prevodioca koji je državljanin strane države koji se prijavljuje za akreditaciju.

Prijavu za stranog posmatrača i spisak predstavnika stranog posmatrača i prevodilaca koji su u njihovoj pratnji Republička izborna komisija bez odlaganja dostavlja ministarstvu nadležnom za spoljne poslove, koje je dužno da svoje mišljenje o toj prijavi dostavi Republičkoj izornoj komisiji u roku od tri dana od dana kada je prijavu primilo.

Prijavljivanje strane države za posmatrača

Član 163.

Predstavnik strane države koja je zainteresovana da prati rad organa za sprovođenje izbora može podneti prijavu strane države za posmatrača ministarstvu nadležnom za spoljne poslove najkasnije deset dana pre dana glasanja.

Uz prijavu strane države za posmatrača prilaže se spisak njenih predstavnika, koji sadrži ime, prezime, broj putne isprave, naziv države koja je izdala putnu ispravu i područje praćenja za svakog njenog predstavnika koji se prijavljuje za akreditaciju.

Uz prijavu strane države za posmatrača prilaže se i spisak prevodilaca ako su oni u pratnji njenih prijavljenih predstavnika, koji sadrži ime, prezime i JMBG za svakog prevodioca koji je državljanin Republike Srbije, odnosno ime, prezime broj putne isprave i naziv države koja je izdala putnu ispravu za svakog prijavljenog prevodioca koji je državljanin strane države koji se prijavljuje za akreditaciju.

Ministarstvo nadležno za spoljne poslove prosleđuje prijavu strane države za posmatrača i spisak njenih predstavnika i prevodilaca koji su u njihovoj pratnji sa mišljenjem Republičkoj izornoj komisiji u roku od tri dana od dana kada je prijavu primilo.

Ovlašćenje posmatrača

Član 164.

Posmatraču koji se prijavio da posmatra rad biračkih odbora može se dozvoliti da posmatra rad svih biračkih odbora na teritoriji određene lokalne izborne komisije.

Posmatraču koji se prijavio da posmatra rad biračkog odbora u inostranstvu ili rad biračkog odbora u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija može se dozvoliti da posmatra rad samo onog biračkog odbora za koji se prijavio.

Posmatraču koji se prijavio da posmatra rad lokalnih izbornih komisija može se dozvoliti da posmatra rad svih lokalnih izbornih komisija na teritoriji određenog upravnog okruga, odnosno Grada Beograda.

Sednici Republičke izborne komisije, lokalne izborne komisije ili na biračkom mestu ne mogu istovremeno prisustvovati dva predstavnika istog udruženja koje je prijavljeno kao domaći posmatrač.

Ovlašćenje i legitimacija

Član 165.

Podnosiocu prijave kojem je dozvoljeno da posmatra rad organa za sprovođenje izbora Republička izborna komisija izdaje odgovarajuće ovlašćenje, a njegovim predstavnicima i prevodiocima koji su u njihovoj pratnji odgovarajuće legitimacije u koje se upisuju neophodni podaci iz spiska priloženog uz prijavu za posmatrača.

Ovlašćenja i legitimacije izdaju se u roku od tri dana od dana podnošenja prijave za posmatrača, odnosno od prijema mišljenja ministarstva nadležnog za spoljne poslove ako prijava ispunjava uslove propisane zakonom.

Troškove posmatranja rada organa za sprovođenje izbora snosi podnosilac prijave za posmatrača.

Položaj posmatrača

Član 166.

Organ za sprovođenje izbora dužan je da predstavniku posmatrača i prevodiocu u njegovoj pratnji omogući da nesmetano posmatraju svaku izbornu radnju.

Predstavnik posmatrača i prevodilac u njegovoj pratnji dužni su da legitimacije nose na vidnom mestu.

Prevodilac nema pravo da na sednici izborne komisije i na biračkom mestu boravi bez predstavnika posmatrača u čijoj je pratnji.

Posmatrač rada izborne komisije

Član 167.

Predstavnik posmatrača rada izborne komisije dužan je da se kreće u okviru ovlašćenja koja je dobio.

Republička izborna komisija može predstavniku posmatrača rada izborne komisije da oduzme akreditaciju ako se on ne ponaša u okviru svojih ovlašćenja.

Posmatrač rada biračkog odbora

Član 168.

Predstavnik posmatrača rada biračkog odbora može da prati rad biračkog odbora od primopredaje izbornog materijala pre glasanja do okončanja primopredaje izbornog materijala posle glasanja, uključujući i otvaranje glasačke kutije, prebrojavanje glasova, utvrđivanje rezultata glasanja, glasanje van biračkog mesta, kao i ponovno glasanje na tom biračkom mestu.

Ako se ponovi glasanje na nekom biračkom mestu, podnosilac prijave za posmatrača ima pravo da promeni svoje predstavnike koji posmatraju rad biračkog odbora, a ako na tom biračkom mestu nije imao svoje predstavnike, može da ih prijavi radi praćenja rada biračkog odbora na sprovođenju ponovnog glasanja.

Predstavnik posmatrača rada biračkog odbora dužan je da postupa po pravilima o održavanju reda na biračkom mestu.

Birački odbor može da udalji predstavnika posmatrača s biračkog mesta ako se on ne pridržava pravila o održavanju reda na biračkom mestu, ako na biračkom mestu koristi mobilni telefon ili druga sredstva za vezu i komunikaciju, a posebno ako ometa rad biračkog odbora.

Birački odbor je dužan da o udaljenju predstavnika posmatrača i razlozima za njegovo udaljenje odmah obavesti lokalnu izbornu komisiju, a birački odbor u inostranstvu o tome obaveštava Republičku izbornu komisiju.

O prisustvu predstavnika posmatrača rada biračkog odbora sačinjava se zapisnik na obrascu koji propisuje Republička izborna komisija, a koji sadrži podatke o predstavnicima posmatrača koji su pratili rad biračkog odbora i njihove eventualne primedbe.

XI. TROŠKOVI SPROVOĐENJA IZBORA

Član 169.

Sredstva za rad organa za sprovođenje izbora, izborni materijal i druge troškove sprovođenja izbora obezbeđuju se u budžetu Republike.

Republička izborna komisija utvrđuje naknade za rad u organima za sprovođenje izbora i drugih troškova sprovođenja izbora.

HIII. KAZNE NE ODREDBE

Kršenje pravila o izornoj tišini

Član 170.

Novčanom kaznom od 100.000 do 600.000 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice koje 48 časova pre dana glasanja i na dan glasanja do zatvaranja biračkih mesta u medijima i na javnim skupovima objavi procenu rezultata izbora, javno predstavlja kandidate na izborima i njihove izborne programe i poziva birače da glasaju, odnosno ne glasaju za određene izborne liste.

Novčanom kaznom od 50.000 do 150.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno lice u mediju koji 48 časova pre dana glasanja i na dan glasanja do zatvaranja biračkih mesta objavi procenu rezultata izbora, javno predstavlja kandidate na izborima i njihove izborne programe i poziva birače da glasaju, odnosno ne glasaju za određene izborne liste.

Novčanom kaznom od 20.000 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno lice u pravnom licu koje 48 časova pre dana glasanja i na dan glasanja do zatvaranja biračkih mesta u medijima i na javnim skupovima objavi procenu rezultata izbora, javno predstavlja kandidate na izborima i njihove izborne programe i poziva birače da glasaju, odnosno ne glasaju za određene izborne liste.

Novčanom kaznom od 10.000 do 40.000 dinara kazniće se za prekršaj fizičko lice koje 48 časova pre dana glasanja i na dan glasanja do zatvaranja biračkih mesta u medijima i na javnim skupovima objavi procenu rezultata izbora, javno predstavlja kandidate na izborima i njihove izborne programe i poziva birače da glasaju, odnosno ne glasaju za određene izborne liste.

Nedostavljanje poziva za glasanje

Član 171.

Novčanom kaznom od 20.000 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj rukovodilac organa koji je nadležan da obavesti birača o vremenu i mestu glasanja ako biraču ne dostavi blagovremeno poziv za glasanje.

Isticanje izbornog propagandnog materijala na biračkom mestu

Član 172.

Novčanom kaznom od 100.000 do 400.000 dinara kazniće se za prekršaj politička stranka, koalicija ili drugo pravno lice koje na biračkom mestu ili neposredno ispred biračkog mesta ističe simbole političke stranke, podnosioca proglašene izborne liste, kao i drugi izborni propagandni materijal.

Novčanom kaznom od 10.000 do 25.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno lice u političkoj organizaciji ili drugom pravnom licu koje na biračkom mestu ili neposredno ispred biračkog mesta ističe simbole političke stranke i podnosioca proglašene izborne liste, kao i drugi izborni propagandni materijal.

Novčanom kaznom od 10.000 do 25.000 dinara kazniće se za prekršaj fizičko lice koje na biračkom mestu ili neposredno ispred biračkog mesta ističe simbole političke stranke i podnosioca proglašene izborne liste, kao i drugi izborni propagandni materijal.

Sprečavanje učestvovanja u radu i praćenja rada organa za sprovođenje izbora

Član 173.

Novčanom kaznom od 25.000 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj član organa za sprovođenje izbora koji sprečava drugog člana da prati i učestvuje u radu organa za sprovođenje izbora, odnosno koji sprečava predstavnika posmatrača da prati rad organa za sprovođenje izbora.

Narušavanje reda na biračkom mestu

Član 174.

Novčanom kaznom od 10.000 do 30.000 dinara kazniće se za prekršaj lice koje naruši red na biračkom mestu.

Povreda prava podnosilaca proglašanih izbornih lista i kandidata na predstavljanje

Član 175.

Novčanom kaznom od 50.000 do 600.000 dinara kazniće se za prekršaj javni medijski servis ako u svom programu ne obezbedi svim podnosiocima proglašanih izbornih lista i kandidatima sa proglašanih izbornih lista da predstave svoje izborne programe besplatno i bez diskriminacije.

Novčanom kaznom od 10.000 do 30.000 dinara kazniće se odgovorno lice u javnom medijskom servisu koji u svom programu ne obezbedi svim podnosiocima proglašanih izbornih lista i kandidatima sa proglašanih izbornih lista da predstave svoje izborne programe besplatno i bez diskriminacije.

XIII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Rok za donošenje jedinstvenih standarda za izborni materijal

Član 176.

Republička izborna komisija propisaće jedinstvene standarde za izborni materijal u roku od deset dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Rok za obrazovanje Republičke izborne komisije

Član 177.

Narodna skupština obrazuje Republičku izbornu komisiju u skladu sa ovim zakonom u roku od sedam dana od njegovog stupanja na snagu.

Rok za obrazovanje Nadzornog odbora

Član 178.

Narodna skupština obrazuje Nadzorni odbor u skladu sa ovim zakonom u roku od sedam dana od njegovog stupanja na snagu.

Privremeno uvećanje broja članova u stalnom sastavu organa za sprovođenje izbora

Član 179.

Prve izbore za narodne poslanike koji budu raspisani nakon stupanja na snagu ovog zakona sprovodi Republička izborna komisija u čiji stalni sastav, osim predsednika, 16 članova i njihovih zamenika koji se imenuju na predlog poslaničkih grupa, ulazi još šest članova i njihovih zamenika koje imenuje Narodna skupština na predlog predsednika Narodne skupštine u roku od sedam dana od stupanja na snagu

ovog zakona, a mandat im traje dok ukupan izveštaj o rezultatima izbora ne postane konačan.

U sprovođenju prvih izbora za narodne poslanike koji budu raspisani nakon stupanja na snagu ovog zakona učestvuju lokalne izborne komisije u čiji stalni sastav, osim članova i zamenika članova koji se imenuju u skladu sa zakonom kojim se uređuju lokalni izbori ulazi još po jedan član i zamenik člana koje imenuje Republička izborna komisija na predlog predsednika Narodne skupštine, a mandat im traje dok zbirni izveštaj o rezultatima glasanja ne postane konačan.

U sprovođenju prvih izbora za narodne poslanike koji budu raspisani nakon stupanja na snagu ovog zakona učestvuju birački odbori u čiji stalni sastav, osim članova i zamenika članova koji se imenuju po opštim pravilima ovog zakona, ulazi još po jedan član i zamenik člana koje imenuje Republička izborna komisija na predlog predsednika Narodne skupštine.

Propisi koji prestaju da važe

Član 180.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe Zakon o izboru narodnih poslanika („Službeni glasnik RS”, br. 35/00, 57/03 – US, 72/03 – dr. zakon, 18/04, 85/05 – dr. zakon, 101/05 – dr. zakon, 104/09 – dr. zakon, 28/11 – US, 36/11, 12/20 i 68/20) i Uputstvo o obliku i dimenzijama glasačke kutije („Službeni glasnik RS”, broj 42/00).

Stupanje na snagu

Član 181.

Ovaj zakon stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u odredbi člana 100. stav 1. Ustava Republike Srbije kojim je utvrđeno da Narodnu skupštinu čini 250 narodnih poslanika, koji se biraju na neposrednim izborima, tajnim glasanjem, u skladu sa zakonom, u članu 100. stav 2. Ustava kojim je utvrđeno da se u Narodnoj skupštini obezbeđuju ravnopravnost i zastupljenost polova i predstavnika nacionalnih manjina, u skladu sa zakonom i odredbi člana 102. stav 4. Ustava, kojom je utvrđeno da se izbor, prestanak mandata i položaj narodnih poslanika uređuje zakonom.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Predlogom novog zakona o izboru narodnih poslanika predlažu se rešenja koja imaju za cilj ustanovljavanje višeg stepena demokratičnosti, transparentnosti urednosti postupka izbora narodnih poslanika.

Može se smatrati da je čitav proces koji bi trebalo da dovede do novog značajnog unapređenja izbornih uslova u skladu sa međunarodnim standardima otpočeo sa samim završetkom prethodnih parlamentarnih izbora, odnosno kada je Kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (ODIHR) objavila Konačni izveštaj o parlamentarnim izborima u Republici Srbiji održanim 21. juna 2020. godine, sa odgovarajućim preporukama za unapređenje izbornog procesa. Nakon toga, Vlada je, na sednici od 3. decembra 2020. godine, formirala Radnu grupu za saradnju sa Organizacijom za evropsku bezbednosti i saradnju i Kancelarijom za demokratske institucije i ljudska prava, radi obezbeđenja primene datih preporuka. S obzirom na to da je primarni zadatak Radne grupe bio da koordinira i prati primenu preporuka iz Izveštaja Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava o proceni izbora, potrebno je bilo uspostaviti **konsultativni proces sa političkim strankama o izbornom procesu koji će uključiti predstavnike Evropskog parlamenta.** Imajući u vidu potrebu da se u konsultativni proces uključi što veći broj političkih stranaka, **što bi moralo uključivati na ravnopravnim osnovama i one političke subjekte koje žele dijalog o izbornim uslovima bez učešća stranih odnosno međunarodnih činilaca,** organizovan je još jedan format dijaloga, u kome su učestvovali ti subjekti pod pokroviteljstvom Narodne skupštine, a bez učešća predstavnika Evropskog parlamenta.

Rezultat ta dva dijaloga, koji su se odvijali paralelno, jesu, sa jedne strane, Mere za unapređenje sprovođenja izbornog procesa koje su predložili kofasilitatori tokom procesa Međustranačkog dijaloga uz posredovanje Evropskog parlamenta od 18. septembra 2021, a, sa druge strane, Sporazum o unapređenju uslova za održavanje izbora, koji su potpisali članovi Radne grupe za međustranački dijalog bez stranog posredovanja, 29. oktobra 2021. godine.

Zakonska rešenja koja se predlažu Predlogom zakona zasnovana su na oba navedena dokumenta, kao i na preporukama Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju.

Iako je Predlog zakona po broju članova daleko veći od trenutno važećeg zakona, ne može se reći da se njime menjaju suštinski aspekti izbora za narodne poslanike. Naime, zakon je zadržao dosadašnja zakonska rešenja koja se mogu i smatrati osnovnim postulatima izbornog procesa (Republika Srbija kao jedna izborna jedinica, glasanje za izborne liste sa kojih se mandati narodnog poslanika dodeljuju

kandidatima prema njihovom redosledu na listi, primena sistema najvećeg količnika prilikom raspodele mandata, izborni cenzus od 3% i dr). Takođe, u osnovi je zadržana fizionomija izbornog procesa koji je do sada važio (od dana raspisivanja izbora do dana glasanja ne može proteći manje od 45 niti više od 60 dana, izborne liste mogu podneti registrovane političke stranke, koalicije registrovanih političkih stranaka i grupe građana, za podnošenje izborne liste potrebno je 10.000 overenih izjava birača), a položaj potencijalnih podnosilaca izbornih lista je čak i olakšan u smislu da prema ovom zakonu treba da predaju znatno manje dokumentacije radi proglašenja izborne liste. Posebno je olakšan položaj manjinskih izbornih lista, za čije proglašenje bi, prema Predlogu zakona, bilo dovoljno 5.000 izjava, umesto 10.000, koliko zahteva trenutno važeći zakon. Na taj način je ispoštovan Kodeks dobre prakse u izbornim pitanjima Evropske komisije za demokratiju putem prava („Venecijanska komisija”) prema kojem osnovni aspekti izbora ne bi trebalo da se menjaju manje od godinu dana pre izbora, što je preporuka i Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava.

Zakon donosi značajne novine u pogledu organizacije i rada organa za sprovođenje izbora, posebno u pogledu transparentnosti njihovog rada i šireg kruga subjekata iz političkog života koji učestvuju u njihovom radu, pa i imaju dodatna ovlašćenja u pogledu kontrole pravilnosti sprovođenja izbornog postupka.

Predlogom zakona se, takođe, u zakonski tekst prenose određena rešenja koja su do sada bila sadržana u uputstvima koje je Republička izborna komisija donosila radi sprovođenja niza ranijih izbornih procesa, a koja su se pokazala kao primeri dobre prakse i koji bi, kao takvi, trebalo da postanu zakonski pravni standardi. Ovo se, pre svega, odnosi na pravila u vezi sa obrazovanjem biračkih odbora, podnošenjem izbornih lista i pravu na posmatranje rada organa za sprovođenje izbora, koja nedostaju u važećem zakonu. Ovim Predlogom zakona se u većoj meri obezbeđuje poštovanje načela pravne sigurnosti jer sadrži veliki broj propisa koji su ranije bili sastavni deo podzakonske regulative Republičke izborne komisije, u čijoj nadležnosti će ostati samo tehnička pitanja organizacije izbornog procesa.

Predlogom zakona se posebno želi na detaljniji i adekvatniji način urediti i zaštita prava predviđenih Predlogom zakona, što nije slučaj sa važećim zakonom. Produžavanjem dosadašnjih rokova za ulaganje pravnih sredstava protiv odluka ili propuštanja organa za sprovođenje izbora bitno se unapređuje zaštita pravnih interesa svih učesnika u izbornom postupku, pre svega birača.

OBJAŠNENJE POJEDINAČNIH REŠENJA

OSNOVNE ODREDBE (čl. 1. do 6)

Osnovnim odredbama definiše se predmet zakona i uređuju načela izbora, izborno pravo, pravo na slobodu odlučivanja u pogledu glasanja, jednakost izbornog prava, izborni sistem i pravo na obaveštenost birača o izborima.

Važno je napomenuti rešenje iz člana 3. kojim je dodatno precizirana definicija aktivnog i pasivnog izbornog prava u smislu Ustavne odredbe. Prema predloženom rešenju, biračko pravo ima i punoletna osoba koja je delimično poslovno sposobna ako sud u rešenju o delimičnom lišenju poslovne sposobnosti nije izričito utvrdio da je nesposobna da vrši izborno pravo. Na taj način, delimično lišenje poslovne sposobnosti, samo po sebi, ne dovodi do gubitka izbornog prava. Takvim predloženim rešenjem uklanjaju se sva ograničenja biračkog prava po osnovu intelektualnih teškoća i psihosocijalnog invaliditeta i srpsko zakonodavstvo se usklađuje sa ciljevima Konvencije UN o pravima osobama sa invaliditetom.

Po pitanju izbornog sistema, zadržavaju se dosadašnja rešenja prema kojima se glasa za izborne liste kandidata za narodne poslanike u Republici Srbiji kao jednoj izornoj jedinici, primenom proporcionalnog izbornog sistema kroz

raspodelu poslaničkih mandata izbornim listama srazmerno broju dobijenih glasova, primenom sistema najvećeg količnika (tzv. D`Ontov sistem).

ORGANI ZA SPROVOĐENJE IZBORA (čl. 7. do 41)

Ovom glavom Predloga zakona propisuju se organi za sprovođenje izbora, njihove nadležnosti i način obrazovanja Republičke izborne komisije i biračkih odbora, kao i lokalnih izbornih komisija, pod određenim uslovom.

U primeni važećeg zakona, donetog još 2000. godine, odnosno od kada Republika Srbija predstavlja jednu izbornu jedinicu, u praksi su uočeni problemi u uspostavljanju veza u izbornom postupku između Republičke izborne komisije i biračkih odbora, kao jedinih organa za sprovođenje izbora predviđenih trenutno važećim zakonom. Kako bi se prevazišao nedostatak spone između Republičke izborne komisije, kao centralnog izbornog organa i preko osam hiljada biračkih odbora, Republička izborna komisija je svojim aktima uspostavljala različite mehanizme koordinacije u izbornom procesu (kroz davanje ovlašćenja svojim članovima i zamenicima članova da, kao koordinatori, vrše određene tehničke radnje, kao i kroz obrazovanje radnih tela na nivou jedinica lokalne samouprave, za pružanje tehničke podrške u sprovođenju određenih izbornih radnji, pre svega predaje izbornog materijala biračkim odborima).

U cilju prevazilaženja navedenih izazova u organizaciji i sprovođenju izbora, Predlogom zakona se, u skladu sa preporukama iz više ranijih izveštaja Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava, predlaže uvođenje izbornih komisija jedinica lokalne samouprave, obrazovanih u skladu sa zakonom koji uređuje izbor odbornika, kao organa za sprovođenje izbora, sa značajnim nadležnostima koje imaju za cilj da rasterete Republičku izbornu komisiju i istovremeno olakšaju sprovođenje određenih zakonom predviđenih radnji (obrazovanje biračkih odbora, određivanje biračkih mesta, odlučivanje o određenim pravnim sredstvima i dr).

Odredbe Predloga zakona sa zajedničkim pravilima za sve organe za sprovođenje izbora oslanjaju se na postojeća zakonska rešenja u pogledu pravila o radu i odlučivanju organa za sprovođenje izbora i prava i dužnosti predsednika i drugih članova tih organa i njihovih zamenika. Novine se ogledaju u preciziranju načina njihovog predlaganja i imenovanja, kao i osnova za prestanak funkcije, što predstavlja bitno unapređenje u odnosu na postojeći zakon. Bitno je ukazati na to da u skladu sa odredbama ovog Predloga, kao i Predloga novog zakona o lokalnim izborima, čije se donošenje istovremeno predlaže, osnov za razrešenje člana ili zamenika člana Republičke izborne komisije i lokalnih izbornih komisija u stalnom sastavu i proširenom sastavu ne može da bude zahtev predlagača na čiji su predlog imenovani u ove komisije, čime se unapređuje samostalnost u radu ovih organa i bitno smanjuje mogućnost političkog uticaja na njihov rad.

Ono što predstavlja bitnu novinu, jeste odredba člana 14. stav 4, koja propisuje uslov pod kojim se odluka organa za sprovođenje izbora može osporavati jer je u odlučivanju učestvovao član ili zamenik člana kojem je, iz razloga propisanih ovim članom Predloga zakona, trebalo da prestane funkcija u tom organu. Naime, predmetnom odredbom je propisano da nije dozvoljeno osporavanje odluke koju je doneo organ u nepropisnom sastavu ako prethodno nije bilo blagovremeno podneto odgovarajuće pravno sredstvo kojim je bilo osporeno dalje članstvo tog člana, odnosno zamenika u organu za sprovođenje izbora. Takvo zakonsko rešenje oslanja se i na dosadašnju praksu Upravnog suda, odnosno Upravnog odeljenja nekadašnjeg Vrhovnog suda Srbije, koji su u svojim odlukama stajali na stanovištu da se glasanje na biračkom mestu ne može osporavati zbog nepropisnog sastava

biračkog odbora, ako prethodno nije bio podnet prigovor na odluku o obrazovanju biračkog odbora.

Po pitanju Republičke izborne komisije, zadržava se trenutno važeće rešenje, prema kojem Republičku izbornu komisiju čine predsednik, 16 članova i njihovi zamenici, koje Narodna skupština imenuje na predlog poslaničkih grupa u Narodnoj skupštini. Novina u odnosu na postojeće rešenje predstavlja odredba da poslaničke grupe predlažu članove i zamenike članova Republičke izborne komisije srazmerno njihovoj zastupljenosti u ukupnom broju narodnih poslanika koji pripadaju poslaničkim grupama, što predstavlja rešenje koje se u praksi i inače primenjuje prilikom obrazovanja Republičke izborne komisije.

Predlog zakona propisuje da nijedna poslanička grupa ne može da predloži više od polovine članova i zamenika članova Republičke izborne komisije u stalnom sastavu, te se, u svrhu pojašnjenja ove odredbe, uvodi i rešenje za slučaj da neka poslanička grupa ima više od polovine od ukupnog broja narodnih poslanika.

Posebnu novinu predstavlja uvođenje odredbe o zastupljenosti polova u Republičkoj izbornoj komisiji kroz propisivanje obaveze poslaničkih grupa da u slučaju predlaganja više od jednog lica u Republičku izbornu komisiju, moraju da predlože pripadnike oba pola.

Bitnu novinu predstavlja i odredba o tome u kojim slučajevima se pravo predlaganja članova i zamenika članova Republičke izborne komisije može priznati i samostalnom narodnom poslaniku ili grupi narodnih poslanika koji nisu članovi nijedne poslaničke grupe, a sve u cilju postizanja što bolje reprezentacije svih političkih opcija zastupljenih u Narodnoj skupštini.

Predlogom zakona se predviđa i rok u kojem novoizabrani saziv Narodne skupštine treba da imenuje nov sastav Republičke izborne komisije (šest meseci od konstituisanja).

Predlogom zakona se Republičkoj izbornoj komisiji poverava posebno ovlašćenje da, u slučaju da u nekoj jedinici lokalne samouprave na dan raspisivanja izbora za narodne poslanike ne postoji lokalna izborna komisija, sama obrazuje tu komisiju, samo u svrhu rada na sprovođenju parlamentarnih izbora, bez ovlašćenja koja su lokalnim izbornim komisijama data zakonom koji uređuje izbor odbornika.

Što se tiče načina obrazovanja biračkih odbora, odnosno imenovanja njihovih stalnih sastava, Predlogom zakona se preuzimaju rešenja koja se u praksi primenjuju već 15 godina, a predviđena su uputstvima za sprovođenje izbora Republičke izborne komisije. Tako se predlaže da se zakonski uredi ovlašćenje poslaničkih grupa u Narodnoj skupštini da predlažu članove i zamenike članova biračkog odbora u stalnom sastavu, srazmerno svojoj zastupljenosti u Narodnoj skupštini, a u skladu sa rasporedom koji za te potrebe utvrdi Republička izborna komisija u saradnji sa Republičkim zavodom za statistiku.

U okviru ove glave detaljno je uređeno i pravo podnošenja odgovarajućih pravnih sredstava protiv svih odluka o imenovanju članova organa za sprovođenje izbora, kako u stalnom, tako i proširenom sastavu, uključujući tu i odluke kojim je odbijen ili odbačen predlog za imenovanje, a propisano je i pravo žalbe protiv odluke Narodne skupštine o imenovanju stalnog sastava Republičke izborne komisije, čime se propisuje efikasno pravno sredstvo koje sadašnji zakon ne poznaje.

Veoma značajna rešenja sadržana su u čl. 25. i 33, čije odredbe uređuju obavezu objavljivanja svih odluka Republičke izborne komisije, ali i lokalnih izbornih komisija, na veb-prezentaciji Republičke izborne komisije, uz obavezno naznačenje datuma i vremena njihovog objavljivanja. Ove odredbe su značajne s obzirom na to da se Predlogom zakona predviđa da se rok za ulaganje prigovora protiv odluka

Republičke izborne komisije i lokalnih izbornih komisija računa od vremena njihovog objavljivanja na veb-prezentaciji Republičke izborne komisije, čime se postupak po pravnim sredstvima čini efikasnijim i ekonomičnijim, što je od ključnog značaja za obavljanje svih neophodnih radnji u izbornom postupku koji je po svojoj prirodi izuzetno kratak i hitan.

IZBORNI MATERIJAL (čl. 42. do 55)

Trećom glavom Predloga zakona uređuju se pitanja vezana za pripremu, štampanje i nadzor nad štampanjem glasačkih listića, glasačku kutiju, sprej za obeležavanje prsta birača, paravan za obezbeđivanje tajnosti glasanja, upotrebu jezika i pisma prilikom izrade pojedinog izbornog materijala, čuvanje izbornog materijala nakon završetka izbora, kao i pravo na uvid u izborni materijal i pravo na informaciju o evidentiranju u izvodu iz biračkog spiska.

Izgled odnosno sadržaj glasačkog lista određuje se praktično na isti način kao i do sada, s tom dopunom što se predlaže navođenje napomene o tajnosti glasanja. Predlogom zakona se predlaže da glasačke listiće i ostali prateći izborni materijal štampa Javno preduzeće „Službeni glasnik“ (član 42).

U odnosu na postojeća rešenja u važećem zakonu, bitnu novinu predstavlja predlog da oblik i dimenzije glasačke kutije, umesto ministarstva nadležnog za poslove uprave, propisuje Republička izborna komisija (član 50). Ovakvo rešenje je celishodnije i logičnije, s obzirom na to da Republička izborna komisija predstavlja centralnu državnu instituciju nadležnu za sprovođenje izbora na republičkom nivou.

Posebno se propisuje i pravo podnosilaca izbornih lista i domaćih i stranih posmatrača da nadziru štampanje, brojanje i pakovanje glasačkih listića i njihovu dostavu Republičkoj izornoj komisiji, lokalnim izbornim komisijama i biračkim odborima, pre i posle glasanja. Uređuje se, takođe, i mogućnost uskraćivanja prava na navedeni nadzor.

U svrhu unapređenja poverenja u izborni proces, afirmiše se pravo svakog birača da od lokalne izborne komisije zatraži i dobije informaciju o tome da li je u izvodu iz biračkog spiska evidentirano da je glasao na izborima (član 55).

BIRAČKA MESTA (čl. 56. do 58)

Četvrtom glavom se propisuju pravila od značaja za određivanje biračkih mesta. U odnosu na trenutno važeća rešenja, novine predstavljaju prenošenje nadležnosti za utvrđivanje biračkih mesta sa Republičke izborne komisije na lokalne izborne komisije (osim biračkih mesta u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija i u inostranstvu) kao i mogućnost da se biračka mesta odrede za glasanje i manje od 100 odnosno više od 2.500 birača, pod uslovima utvrđenim Predlogom zakona, a uz saglasnost Republičke izborne komisije.

TOK IZBORNOG POSTUPKA (čl. 59. do 127)

U okviru Pete glave Predloga zakona uređuju se sve glavne faze izbornog procesa, počev od raspisivanja izbora, potom podnošenja izbornih lista kandidata za narodne poslanike, zatim glasanja na biračkom mestu do utvrđivanja rezultata glasanja na biračkom mestu i, potom, utvrđivanja rezultata izbora.

Što se tiče raspisivanja izbora, Predlog zakona ne sadrži novine u odnosu na postojeća rešenja, oslanjajući se na odgovarajuće Ustavne odredbe koje uređuju nadležnost i rokove za raspisivanje izbora.

Po pitanju subjekata ovlašćenih za podnošenje izbornih lista, zadržava se trenutno važeće rešenje koje prepoznaje registrovane političke stranke, koalicije registrovanih političkih stranaka i grupe građana kao moguće podnosiocice izbornih lista. Međutim, za razliku od postojećeg zakona, Predlogom zakona se detaljno uređuju pitanja načina obrazovanja koalicija i grupa građana, preuzimajući rešenja iz višegodišnje prakse Republičke izborne komisije, odnosno njenih uputstava za sprovođenje izbora. Shodno navedenom, predlaže se da se zakonom grupa građana definiše kao grupa od najmanje deset birača, koja se sporazumom udružuje radi učešća na izborima.

Iz uputstava Republičke izborne komisije se preuzimaju i rešenja u pogledu propisivanja pravila o određivanju naziva izborne liste i naziva njenog podnosioca, posebno u slučaju koalicija i grupa građana. S tim u vezi, bitno je ukazati da se Predlogom zakona po prvi put predlaže zakonsko uređivanje sadržaja izborne liste, na način na koji je to do sada bilo uređeno uputstvima Republičke izborne komisije.

Predlaže se da se rok za podnošenje izborne liste sa 15 pomeri na 20 dana pre dana glasanja, kako bi se ostavilo dovoljno vremena da se pravnosnažno utvrde sve izborne liste i, potom, utvrdi zbirna izborna lista (15 umesto deset dana pre dana glasanja), koja je od značaja za utvrđivanje sadržaja glasačkog listića, što je sve, u krajnjoj liniji, od značaja za blagovremeni početak štampanja glasačkih listića.

Vredno je napomenuti da je postupak pripremanja dokumentacije koja mora da se priloži uz izbornu listu značajno olakšan time što se Predlogom zakona propisuje da se za svakog kandidata na izornoj listi, uz izjavu o prihvatanju kandidature, dostavlja samo očitana, odnosno fotokopirana lična karta (član 71).

Značajnu novinu predstavlja napuštanje pravila da birač svojim potpisom može da podrži samo jednu izbornu listu. Naime, Predlogom zakona se, u članu 72. propisuje da birač može da podrži više izbornih lista čime se dodatno podstiče pluralizam i demokratski postupak, a značajno relaksira i samo kandidovanje jer se otklanja jedan od ograničavajućih faktora koji je u praksi dovodio do toga da podnosioci izbornih lista, naročito onih koji su izborne liste podnosili pri isteku roka za kandidovanje, nisu mogli da budu pouzdani u to koliko su validnih potpisa birača prikupili za svoju izbornu listu. Na ovaj način je ispoštovana jedna od bitnih preporuka Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava.

Zadržava se postojeće rešenje da na izornoj listi mora da bude najmanje 40% kandidata manje zastupljenog pola na izornoj listi, pri čemu se preciznije definiše način raspoređivanja kandidata na izornoj listi prema polovima, tako što se jasno propisuje da se među svakih pet kandidata moraju naći tri kandidata jednog i dva kandidata drugog pola, čime se sprečava moguće izigravanje smisla postojeće zakonske odredbe (član 73).

Za razliku od dosadašnjeg zakonskog rešenja prema kojem je Republička izborna komisija dužna da o podnetoj izornoj listi odluči u roku od 24 časa od njenog podnošenja, Predlogom zakona se ovaj rok produžuje na 48 časova (član 74), pri čemu se preciznije definiše način postupanja u različitim situacijama (odbacivanje, odbijanje ili nalaganje otklanjanje nedostataka) u kojima ne postoje uslovi za proglašenje izborne liste (čl. 76. do 78).

Predlogom zakona se definiše mogućnost odustanka od kandidature za narodnog poslanika, kako u praksi ne bi bilo nedoumica po ovom pitanju.

Po pitanju pravila o glasanju na biračkom mestu, Predlog zakona preuzima postojeća rešenja, uz propisivanje određenih specifičnosti, odnosno detalja, koji se odnose na postupanje kada je izborni materijal nepotpun i neispravan (što je od velikog značaja kao uputstvo biračkom odboru u kojim slučajevima ne sme, odnosno može da se otvori biračko mesto, odnosno započne glasanje), uređenje biračkog mesta, način postavljanja paravana kako bi se osigurala tajnost glasanja birača, narušavanje reda na biračkom mestu i dr.

Bitnu novinu predstavljaju odredbe člana 100. (Glasanje u posebnim situacijama) koje uspostavljaju pravni osnov za propisivanje posebnih pravila, uz propisana ograničenja, za obrazovanje biračkih odbora, primopredaju izbornog materijala i sprovođenja glasanja na onim biračkim mestima na kojima se, usled elementarne nepogode, epidemije ili drugih razloga, glasanje ne može sprovesti po opštim pravilima propisanim Predlogom zakona, kao što je to trenutno slučaj na teritoriji Autonomne pokrajine Kosovo i Metohija.

U istu svrhu je propisano i posebno pravilo u pogledu mesta utvrđivanja rezultata glasanja, u skladu s kojim je Republička izborna komisija ovlašćena da propiše da se izborni materijal sa pojedinog biračkog mesta premesti na drugo mesto i tamo utvrdi rezultat glasanja, u slučaju da se rezultat glasanja na samom tom biračkom mestu ne može utvrditi usled ugroženosti bezbednosti i zdravlja članova biračkog odbora i bezbednost izbornog materijala.

Po pitanju utvrđivanja rezultata glasanja od strane biračkog odbora, novinu predstavlja predlog da se u jedinicama lokalne samouprave u kojima su u službenoj upotrebi jedan ili više jezika nacionalne manjine, umesto višejezične verzije zapisnika o radu biračkog odbora, sačine posebni zapisnici na srpskom jeziku i na jezicima tih nacionalnih manjina. S tim u vezi, novinu predstavlja i predlog da se zapisnici o radu biračkog odbora, koji će se i dalje izrađivati u šest istovetnih primeraka, na samokopirajućem papiru, ne dodeljuju predstavnicima podnosioca četiri, već tri izborne liste sa najvećim brojem glasova na biračkom mestu. Ovo stoga što će se, zbog drugačijeg postupka utvrđivanja rezultata izbora, umesto jednog, dva primerka zapisnika (prvi, odnosno originalni, i drugi) dostavljati nadležnim izbornim komisijama (Republičkoj izornoj komisiji i lokalnoj izornoj komisiji), usled čega podaci zabeleženi u zapisniku ne bi mogli da budu adekvatno grafički preneti na eventualni sedmi primerak samokopirajućeg papira na kojem se izrađuje obrazac zapisnika o radu biračkog odbora.

U vezi sa predajom izbornog materijala lokalnoj izornoj komisiji posle glasanja, propisuje se pravilo da taj materijal obavezno predaju predsednik biračkog odbora ili njegov zamenik, kao i da taj materijal preuzimaju najmanje dva člana izborne komisije, uz obavezu da ta dva člana izborne komisije budu imenovana na predlog različitih predlagača. Naravno, Predlog zakona sadrži i odredbu prema kojoj pravo da prisustvuju navedenoj primopredaji izbornog materijala imaju i svi ostali članovi biračkog odbora.

Posebno treba ukazati na član 107. Predloga zakona kojima se jamče posebna prava podnosioca opozicionih izbornih lista (koje su članom 47. Predloga zakona definisane kao izborne liste čiji podnosilac nije parlamentarna stranka, odnosno izborna lista čiji podnosilac nije deo parlamentarne većine na dan kada je odluka o raspisivanju izbora stupila na snagu).

Deo Predloga zakona posvećen utvrđivanju rezultata izbora (čl. 108. do 123) unose značajne novine u pogledu načina na koji lokalna izborna komisija treba da postupa sa zapisnicima o radu biračkih odbora, odnosno izbornim materijalom, u cilju utvrđivanja rezultata glasanja na teritoriji za koju je nadležna. Sve odredbe koje se odnose na ova pitanja imaju za cilj da uredе situacije sa kojima može da se suoči lokalna izborna komisija u izvršavanju svoje zakonske obaveze da utvrdi zbirni

izveštaj o rezultatima glasanja, na čiji značaj je ukazala dosadašnja praksa u sprovođenju izbora, a koje u važećem zakonu nisu definisane, još manje regulisane.

Naime, važeći zakon ne reguliše način postupanja u slučajevima u kojima glasanje na nekom biračkom mestu nije započeto ili nije okončano u skladu sa zakonom, kada sa biračkog mesta nedostaje zapisnik o radu biračkog odbora ili zapisnik nije potpisan od strane članova odnosno zamenika članova biračkog odbora, ili kada rezultati glasanja u dostavljenom zapisniku nisu potpuni ili kada među njima postoji logičko-računska neusklađenost.

Poseban problem su u dosadašnjoj praksi predstavljale situacije koje su važećim zakonom utvrđene kao razlozi za ponavljanje glasanja (kada u glasačkoj kutiji nakon otvaranja ne bude nađen kontrolni list za proveru ispravnosti glasačke kutije ili kada broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji bude veći od broja birača koji su u izvodu iz biračkog spiska evidentirani da su izašli na glasanje), uz istovremeno odsustvo izričitog zakonskog ovlašćenja da nadležna izborna komisija u tim situacijama glasanje poništi po službenoj dužnosti.

Predlogom zakona se uređuju sve ove situacije koje se, na žalost, mogu desiti ili su se desile u ranijim izbornim ciklusima, a postupanje po njima nije bilo zakonski definisano, tako što se sada propisuju radnje koje lokalna izborna komisija, u odsustvu eventualnog prigovora, mora da izvrši po službenoj dužnosti (*ex officio*).

Kao prvo, Predlogom zakona se uvodi obaveza vršenja kontrole zapisnika o radu biračkog odbora prilikom predaje izbornog materijala nakon glasanja lokalnoj izornoj komisiji, o čemu se obavezno sačinjava izveštaj koji se dostavlja lokalnoj izornoj komisiji. U slučaju da se tom prilikom konstatuju određene greške u zapisnicima, u izveštaj se unose podaci o konstatovanim greškama i mogućnosti za njihovo ispravljanje, za šta je nadležna lokalna izborna komisija.

Predlog zakona pravi razliku između tzv. lakih grešaka, odnosno očiglednih omaški u popunjavanju zapisnika o radu biračkih odbora (koje se mogu ispraviti bez uvida u sav izborni materijal sa biračkog mesta) i tzv. teških grešaka, odnosno grubih logičko-računskih grešaka u rezultatima glasanja unetim u zapisnik o radu biračkog odbora, koje se ne mogu ispraviti bez uvida u celokupni izborni materijal.

U slučaju lakih grešaka, lokalna izborna komisija treba da donese rešenje o ispravljanju zapisnika o radu biračkog odbora.

U slučaju teških grešaka, postupanje lokalne izborne komisije zavisi od toga da li se konstatovana teška greška može ispraviti. Ako se uvidom u celokupni izborni materijal otkloni teška greška, izborna komisija treba da donese rešenje o ispravljanju zapisnika o radu biračkog odbora. U suprotnom, lokalna izborna komisija treba da donese rešenje kojim se konstatuje da se na određenom biračkom mestu ne mogu utvrditi rezultati glasanja, što će kasnije dovesti do ponavljanja glasanja na tom biračkom mestu.

Osim ove obavezne kontrole zapisnika o radu biračkog odbora, uvodi se mogućnost vršenja kontrole od strane članova i zamenika članova Republičke izborne komisije i lokalne izborne komisije, kao i na zahtev podnosioca proglašene opozicione izborne liste (kontrola po uzorku od 5% biračkih mesta na području jedne lokalne izborne komisije).

U oba slučaja, svako konstatovano neslaganje između rezultata unetih u zapisnik o radu biračkog odbora i stanja izbornog materijala dovešće ili do donošenja rešenja o ispravljanju zapisnika o radu biračkog odbora ili do donošenja rešenja kojim se poništava glasanje na biračkom mestu.

Međutim, u slučaju kontrole po uzorku, propisuju se dodatne posledice u zavisnosti od ishoda kontrole. Naime, okolnost da se broj glasova za određenu

izbornu listu koji je unet u zapisnik o radu biračkog odbora razlikuje za više od 10% od stvarnog stanja izbornog materijala uzevši u obzir sva kontrolisana biračka mesta, na isti način će se izvršiti kontrola dodatnih 5% biračkih mesta. Ako se i u toj naknadnoj kontroli utvrdi odstupanje po istom principu, izvršiće se kontrola zapisnika o radu biračkih odbora sa svih biračkih mesta sa područja nadležne lokalne izborne komisije.

Osim navedenih vidova kontrole, Predlog zakona propisuje postupanje i u slučaju drugih vidova nepravilnosti, koji se razlikuju u odnosu na to:

- da li za svoju posledicu imaju objektivnu nemogućnost da se utvrde rezultati glasanja na biračkom mestu (glasanje na biračkom mestu nije održano ili je prekinuto, a nije nastavljeno, lokalna izborna komisija nije dobila zapisnik o radu biračkog odbora, ili dostavljeni zapisnik nisu potpisala najmanje tri člana biračkog odbora ili u zapisniku postoje grube i neotklonjive logičko-računske greške), u kom slučaju se, po službenoj dužnosti, donosi rešenje kojim se konstatuje da se na biračkom mestu ne mogu utvrditi rezultati glasanja,

- da li su na biračkom mestu učinjene nepravilnosti koje su osnov za poništavanje glasanja (broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji je veći od broja birača koji su izašli na izbore, ili je birački odbor omogućio da glasa lice koje nije upisano u izvod iz biračkog spiska ili u glasačkoj kutiji nema kontrolnog lista, odnosno kontrolni list nije popunjen ili ga nije potpisao prvi birač i bar jedan član biračkog odbora ili je ukupan broj neupotrebljenih glasačkih listića i broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji veći od broja glasačkih listića koje je primio birački odbor), u kom slučaju se, po službenoj dužnosti donosi rešenje kojim se poništava glasanje na biračkom mestu.

Donošenje rešenja kojim se konstatuje da se na biračkom mestu ne mogu utvrditi rezultati glasanja ili rešenja kojim se poništava glasanje na biračkom mestu za svoju posledicu imaju ponavljanje glasanja na tom biračkom mestu, za čije sprovođenje Republička izborna komisija donosi posebno rešenje.

Pošto budu utvrđeni rezultati glasanja sa svih biračkih mesta, lokalna izborna komisija treba da utvrdi zbirni izveštaj o rezultatima glasanja na svim biračkim mestima sa svog područja, sa podacima propisanim članom 119. stav 1. Predloga zakona, koji je dužna da, bez odlaganja, dostavi Republičkoj izbornoj komisiji.

Na osnovu zbirnih izveštaja dobijenih od svih lokalnih izbornih komisija, Republička izborna komisija donosi ukupni izveštaj o rezultatima izbora, sa podacima propisanim članom 121. stav 1. Predloga zakona.

Poseban deo Pete glave Predloga zakona posvećen je prekidu izbornih radnji (čl. 124. do 127), o čemu rešenje donosi Republička izborna komisija. Ovim odredbama su propisani razlozi za prekid izbornih radnji, ovlašćeni predlagači prekida, odnosno nastavljanja izbornih radnji, posledice prekida izbornih radnji, kao i nastavljanje izbornih radnji.

RASPODELA, DODELJIVANJE I PRESTANAK MANDATA (čl. 128. do 136)

Odredbama Šeste glave Predloga zakona uređuju se pitanja vezana za raspodelu mandata narodnih poslanika (izborni cenzus i sistem najvećeg količnika), dodeljivanje mandata kandidatima sa izbornih lista, kao i osnovi za prestanak mandata narodnog poslanika i postupak za popunu upražnjenog poslaničkog mesta u slučaju prestanka mandata narodnog poslanika pre isteka vremena na koje je izabran.

Predlogom zakona se predlaže zadržavanje cenzusa od 3% za učešće izbornih lista u raspodeli mandata narodnih poslanika (uz, takođe, zadržavanje prava izbornih lista nacionalnih manjina da u toj raspodeli učestvuju bez obzira na broj dobijenih glasova, što je predmet uređivanja posebne glave Predloga zakona).

Izborni cenzus se, u odnosu na važeći zakon, definiše preciznije, tako što se propisuje da u raspodeli učestvuju izborne liste koje su dobile najmanje 3% glasova od broja birača koji su glasali, odnosno broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji.

Zadržava se dosadašnji sistem raspodele mandata izbornim listama, odnosno sistem najvećeg količnika (tzv. D`Ontov sistem).

U vezi sa postupkom dodele mandata narodnog poslanika, zadržava se postojeće rešenje prema kojem se mandati dodeljuju kandidatima prema njihovom redosledu na izornoj listi, počev od rednog broja jedan.

Što se tiče prestanka mandata narodnog poslanika pre isteka vremena na koje je izabran, zadržava se pravilo da ostavka na funkciju narodnog poslanika mora da bude podneta u roku od tri dana od dana overe potpisa njenog podnosioca.

Odredbe o popuni upražnjenog poslaničkog mesta odgovaraju rešenjima iz trenutno važećeg zakona, uključujući tu i odredbe o dodeli mandata narodnog poslanika koji pripada koalicionoj izornoj listi, kao i mogućnost ponovne dodele mandata narodnog poslanika u istom sazivu Narodne skupštine.

Međutim, bitnu novinu predstavlja to što se Predlogom zakona propisuje obaveza Republičke izborne komisije da popunu upražnjenog poslaničkog mesta sprovede u roku od sedam dana od dana kada je Narodna skupština konstatovala prestanak mandata narodnog poslanika.

POSEBNA PRAVILA ZA IZBORNE LISTE NACIONALNIH MANJINA (čl. 137. do 140)

Sedmom glavom Predloga zakona se na jednom mestu sistematizuju sve odredbe specifične za učešće nacionalnih manjina u izbornom postupku.

Kao što je to već bilo navedeno, zadržava se postojeće rešenje prema kojem izborne liste nacionalnih manjina učestvuju u raspodeli mandata bez obzira na broj glasova koje su osvojile, uz pravilo da se količnici koji pripadaju ovim izbornim listama, ako su osvojile manje glasova od izbornog cenzusa, uvećavaju za 35%.

Bitno unapređenje položaja podnosilaca izbornih lista nacionalnih manjina predlaže se kroz smanjenje minimalnog broja izjava neophodnih za proglašenje ovih izbornih lista na 5.000.

Republička izborna komisija će i dalje biti nadležna za utvrđivanje statusa izborne liste nacionalne manjine, kada u postupku razmatranja predloga podnosioca izborne liste za utvrđivanje tog statusa, koji će i ubuduće morati da bude podnet istovremeno sa podnošenjem izborne liste, utvrdi da je osnovni cilj kandidovanja predstavljanje i zastupanje interesa određene nacionalne manjine, kao i zaštita i poboljšanje prava pripadnika te nacionalne manjine.

Novinu, međutim, predstavlja odredba člana 138. Predloga zakona o zabrani izigravanja zakona (fraus legis), kojom se propisuju uslovi pod kojim predlog za utvrđivanje položaja izborne liste nacionalne manjine treba da bude odbijen, a sve u cilju sprečavanja mogućih zloupotreba kroz registrovanje političkih stranaka kao stranaka nacionalnih manjina, ne u zakonom predviđenu svrhu zastupanja interesa određene nacionalne manjine, već isključivo u cilju sticanja privilegovanog položaja u raspodeli mandata narodnih poslanika koji uživaju izborne liste nacionalnih manjina.

PREDSTAVLJANJE PODNOSILACA PROGlašENIH IZBORNIH LISTA I KANDIDATA SA PROGlašENIH IZBORNIH LISTA (čl. 141. do 146)

Osmom glavom Predloga zakona uređuje se pravo podnosioca proglašanih izbornih lista i kandidata sa proglašanih izbornih lista na besplatno i jednako predstavljanje, bez diskriminacije, u programima Republičkog javnog medijskog servisa (Radio-televizija Srbije).

Po uzoru na odredbe postojećeg zakona, Predlogom zakona (član 144) predviđa se zaključivanje sporazuma o broju i trajanju emisija na republičkom javnom medijskom servisu za predstavljanje podnosioca proglašanih izbornih lista.

Takođe po uzoru na važeći zakon, predviđa se obrazovanje Nadzornog odbora za izbornu kampanju radi sprovođenja nadzora nad postupcima političkih stranaka, podnosioca proglašanih izbornih lista, kandidata za narodne poslanike i javnih medijskih servisa u toku izbornih aktivnosti, po ugledu na sastav i sa nadležnosti koje su predviđene i važećim zakonom.

ZAŠTITA IZBORNOG PRAVA (čl. 147. do 160)

Devetom glavom Predloga zakona uređuju se pravna sredstva koja se mogu ulagati u postupku sprovođenja izbora, i to zahtev za poništavanje glasanja na biračkom mestu, prigovor i žalba.

Ključno pitanje koje se želi urediti odredbama ove glave jeste jasno razgraničavanje uslova i načina na koji ovlašćeni subjekti mogu da ostvare zaštitu svojih prava i interesa u izbornom postupku.

Najšire postavljeno pravo na sva pravna sredstva imaju podnosioci proglašanih izbornih lista, s obzirom na to da imaju najširi pravni interes za zakonitim sprovođenjem svih aspekata izbornog procesa uređenih Predlogom zakona. Ostalim ovlašćenim subjektima (podnosiocima neproglašanih izbornih lista, registrovanim političkim strankama, poslaničkim grupama u Narodnoj skupštini, kandidatima za narodne poslanike, biračima i licima čije je ime u nazivu izborne liste ili podnosioca izborne liste) pravo na pravno sredstvo se priznaje u onim slučajevima propisanim Predlogom zakona u kojima njihov neposredni pravni interes može da bude ugrožen, odnosno povređen.

Najvažniju novinu u odnosu na postojeći zakon predstavlja uvođenje trostepenosti u zaštiti prava zbog nepravilnosti tokom sprovođenja glasanja na biračkim mestima. Naime, ako je na biračkom mestu učinjena neka nepravilnost, podnosioci izbornih lista mogu da, prvo, podnesu lokalnoj izornoj komisiji zahtev za poništavanje glasanja na biračkom mestu. Ako taj zahtev bude odbijen ili odbačen, sledeće pravno sredstvo bi predstavljao prigovor Republičkoj izornoj komisiji, protiv čijeg rešenja po prigovoru bi podnosilac proglašene izborne liste imao pravo žalbe pred Upravnim sudom. Navedena prava se Predlogom zakona priznaju i biraču ako je na biračkom mestu na kojem je upisan u izvod iz biračkog spiska neosnovano sprečen da glasa ili ako mu je prilikom glasanja povređeno pravo na slobodno i tajno glasanje.

Predlogom zakona se, po prvi put, jasno i detaljno propisuje sadržina zahteva za poništavanje glasanja na biračkom mestu i sadržina prigovora (čl. 149. i 151).

Ono što je bitna novina jeste to da se rokovi za podnošenje prigovora protiv odluka lokalnih izbornih komisija i Republičke izborne komisije više neće računati od časa donošenja tih odluka, već od časa njihovog objavljivanja na veb-prezentaciji, što će bitno unaprediti pravo na pravnu zaštitu. Ovakvo rešenje je

logičnije i praktičnije, imajući u vidu i to da se pravo na žalbu u slučaju usvajanja prigovora ne priznaje samo podnosiocu prigovora, već i drugim Predlogom zakona definisanim subjektima kojima bi usvajanjem prigovora mogao da bude neposredno povređen pravni interes.

Rokovi za podnošenje pravnih sredstava, kao i rokovi za odlučivanje po njima su značajno duži od rokova propisanim važećim zakonom, čime se postupak izbora narodnih poslanika usklađuje sa međunarodnim standardima u ovoj oblasti.

Prvo, napušta se dosadašnji rok od 24 časa za podnošenje pravnog sredstva protiv odluke odnosno radnje prvostepenog organa, te se propisuje da se zahtev za poništavanje glasanja na biračkom mestu podnosi u roku od 72 časa od zatvaranja biračkog mesta, a prigovor u roku od takođe 72 časa od časa kada je objavljena odluka, odnosno preduzeta radnja koja se smatra nepravilnom. Izuzetak predstavljaju posebni slučajevi za koje su zakonom propisani posebni rokovi za ulaganje pravnih sredstava.

Bitno je ukazati na to da se Predlogom zakona definiše i računanje roka za prigovor u slučaju da je propušteno da se donese odgovarajuća odluka ili preduzme određena radnja, tako što se propisuje da rok od 72 časa počinje da teče od časa kada je odluka trebalo da bude doneta, odnosno kada je radnja trebalo da bude preduzeta.

Prigovori se podnose Republičkoj izbornoj komisiji, u pismenom obliku, neposrednom predajom pisarnici Republičke izborne komisije, s tim što se prigovor protiv odluke lokalne izborne komisije može podneti i neposrednom predajom pisarnici lokalne izborne komisije. Predlog zakona dozvoljava mogućnost podnošenja prigovora i elektronskom poštom, ako su ispunjeni uslovi propisani posebnim zakonom.

Produžava se i dosadašnji opšti rok u kojem je Republička izborna komisija bila dužna da donese rešenje o prigovoru, te se, umesto roka od 48 časova, uvodi rok od 72 časa za odlučivanje po prigovoru.

Rok za podnošenje žalbe Upravnom sudu protiv rešenja po prigovoru bi od sada, umesto 48, bio 72 časa od objavljivanja tog rešenja na veb-prezentaciji Republičke izborne komisije. U slučaju da u propisanom roku nije doneta odluka po prigovoru, navedeni rok za žalbu će se računati od isteka roka u kojem je odluka trebalo da bude doneta. Žalba će se, kao i do sada, Upravnom sudu podnositi preko Republičke izborne komisije, koja će biti dužna da Upravnom sudu prosledi žalbu sa spisima predmeta u roku od 24 časa od prijema žalbe.

Rok za odlučivanje Upravnog suda po žalbi bi, umesto 48, takođe bio produžen na 72 časa od prijema žalbe sa spisima predmeta.

Posebnom odredbom (član 160) propisuje se obaveza Republičke izborne komisije da na veb-prezentaciji objavi sva podneta pravna sredstva i odluke koje su donete po njima.

POSMATRANJE RADA ORGANA ZA SPROVOĐENJE IZBORA (čl. 161. do 168)

Uvažavajući preporuke iz izveštaja Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava o praćenju izbora u Republici Srbiji, u Predlog zakona se unose detaljne odredbe o pravu ovlašćenih subjekata da, kao domaći odnosno strani posmatrači, prate rad organa za sprovođenje izbora. Odredbe Desete glave Predloga zakona su do sada bile sadržane u uputstvima Republičke izborne komisije za sprovođenje izbora na republičkom nivou.

Predlogom zakona se predlaže da se status domaćih posmatrača može odobriti predstavnicima udruženja registrovanih u Republici Srbiji čiji se ciljevi ostvaruju u oblasti izbora, dok se status stranih posmatrača može odobriti predstavnicima stranih država, međunarodnih i stranih organizacija i udruženja, u skladu sa mišljenjem ministarstva nadležnog za spoljne poslove.

Domaćim i stranim posmatračima mora se omogućiti nesmetano posmatranje svake izborne radnje koju vrši organ za sprovođenje izbora čiji su rad ovlašćeni da prate. Bitno je napomenuti i to da se rad biračkih odbora može pratiti počev od primopredaje izbornog materijala pre glasanja, do okončanja primopredaje izbornog materijala posle glasanja, uključujući i otvaranje glasačke kutije, prebrojavanje glasova, utvrđivanje rezultata glasanja, glasanje van biračkog mesta, kao i ponovljeno glasanje na tom biračkom mestu.

Predlogom zakona se propisuju način i rokovi za podnošenje prijave za posmatranje rada organa za sprovođenje izbora, kao i pitanja od značaja za položaj i ovlašćenja posmatrača.

TROŠKOVI SPROVOĐENJA IZBORA (član 169)

Članom 169. Predloga zakona propisuje se da će se, kao i do sad, sredstva za rad organa za sprovođenje izbora, izborni materijal i druge troškove sprovođenja izbora obezbeđivati u budžetu Republike Srbije. Osim toga, propisuje se da je Republička izborna komisija nadležna da utvrđuje naknade za rad u organima za sprovođenje izbora i drugih troškova sprovođenja izbora.

KAZNENE ODREDBE (čl. 170. do 175)

Kaznenim odredbama se propisuju prekršajna odgovornost i raspon novčanih kazni za kršenje određenih zakonskih odredbi (nezakonito objavljivanje procene rezultata izbora, nedostavljanje poziva za glasanje, isticanje izbornog propagandnog materijala na biračkom mestu, sprečavanje praćenja rada organa za sprovođenje izbora, narušavanje reda na biračkom mestu i povreda prava podnosilaca proglašanih izbornih lista i kandidata na predstavljanje).

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE (čl. 176. do 181)

Prelaznim i završnim odredbama se, prvo, propisuje obaveza Republičke izborne komisije da u roku od sedam dana od dana stupanja na snagu ovog zakona propiše jedinstvene standarde za izborni materijal (član 176).

Čl. 177. i 178. se propisuju obaveze Narodne skupštine da u roku od sedam dana od stupanja na snagu ovog zakona imenuje nov stalni sastav Republičke izborne komisije i nov Nadzorni odbor za izbornu kampanju.

Članom 179. se propisuje privremeno uvećanje broja članova u stalnom sastavu organa za sprovođenje izbora, u skladu sa Sporazumom o unapređenju uslova za održavanje izbora od 29. oktobra 2021. godine. Naime, predviđa se da će prve izbore za narodne poslanike koji budu raspisani nakon stupanja na snagu ovog zakona sprovesti Republička izborna komisija u čiji stalni sastav treba da bude imenovano još šest članova i njihovih zamenika, na predlog predsednika Narodne skupštine, i to u roku od sedam dana od stupanja na snagu ovog zakona, sa trajanjem mandata do konačnosti ukupnog izveštaja o rezultatima izbora. Takođe, predviđa se da će u sprovođenju prvih narednih izbora za narodne poslanike učestvovati lokalne izborne komisije u čiji stalni sastav će ući još po jedan član i zamenik člana koje će imenovati Republička izborna komisija na predlog predsednika Narodne skupštine, sa trajanjem mandata do konačnosti zbirnog

izveštaja o rezultatu glasanja na biračkim mestima. Predviđeno je i proširenje sastava biračkih odbora, u čiji stalni sastav će ući još po jedan član i zamenik člana koje će imenovati Republička izborna komisija na predlog predsednika Narodne skupštine.

Stupanjem na snagu novog zakona, prestaće da vaše trenutno važeći Zakon o izboru narodnih poslanika, kao i Uputstvo o obliku i dimenzijama glasačke kutije, kako je to predviđeno članom 180. Predloga zakona.

Odredbom člana 181. predviđa se da ovaj zakon stupi na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

III. PROCENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Sredstva za sprovođenje ovog zakona obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije u godini u kojoj se raspisuju izbori za narodne poslanike.

V. RAZLOZI ZBOG KOJIH SE PREDLAŽE DA ZAKON STUPI NA SNAGU PRE OSMOG DANA OD DANA OBJAVLJIVANJA U „SLUŽBENOM GLASNIKU REPUBLIKE SRBIJE”

Razlozi zbog kojih se predlaže da zakon stupi na snagu pre osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, nalaze u potrebi što skorijeg preduzimanja svih radnji predviđenih Predlogom zakona koje su neophodne za blagovremeno uspostavljanje uslova za organizaciju i sprovođenje predstojećih redovnih izbora za predsednika Republike i izbora za odbornike u pojedinim jedinicama lokalne samouprave, kao i najavljenih prevremenih izbora za narodne poslanike.

VI. ANALIZA EFEKATA **ZA ZAKON O IZBORU NARODNIH POSLANIKA**

Ključna pitanja za analizu postojećeg stanja i pravilno definisanje promene koja se predlaže

1) Koji pokazatelji se prate u oblasti, koji su razlozi zbog kojih se ovi pokazatelji prate i koje su njihove vrednosti?

Prati se postupak sprovođenja izbora narodnih poslanika od strane organa za sprovođenje izbora, učesnika izbora i posmatrača u cilju otklanjanja mogućih nepravilnosti, ako i radi utvrđivanja stepena demokratičnosti i transparentnosti izbornog procesa.

Prema Konačnom izveštaju Specijalne misije KDILJP OEBS za procenu izbora od 21. juna 2020, RIK je primio 16 prigovora, uglavnom od strane učesnika izbora i većinom zbog podnošenja i proglašenja izbornih lista. RIK je sve te prigovore odbacio. Nije prihvaćen i dodatni 2.591 istovetni prigovor, koji su poslali birači, i to protiv odluke RIK da se nastavi izborni proces, pozivajući se na nepostojeći zdravstveni rizik koji je izazvao COVID-19. U četiri slučaja podnete su neuspešne žalbe Upravnom sudu.

2) Da li se u predmetnoj oblasti sprovodi ili se sprovodio dokument javne politike ili propis? Predstaviti rezultate sprovođenja tog dokumenta javne politike ili propisa i obrazložiti zbog čega dobijeni rezultati nisu u skladu sa planiranim vrednostima.

Osnovni tekst važećeg Zakona o izboru narodnih poslanika donet je 2000. godine i svi izborni za narodne poslanike od tada (2000, 2003, 2007, 2008, 2012, 2014, 2016. i 2020. godine) su održani po tome zakonu. Zakon je više puta u tom periodu menjan i unapređivan (počelo je tako što je 2004. omogućeno je glasanje u inostranstvu pa sve do utvrđivanja da 40% pripadnika manje zastupljenog pola moraju biti na izbornoj listi).

3) Koji su važeći propisi i dokumenti javnih politika od značaja za promenu koja se predlaže i u čemu se taj značaj ogleda?

Zakon o izboru narodnih poslanika.

4) Da li su uočeni problemi u oblasti i na koga se oni odnose? Predstaviti uzroke i posledice problema.

Predložena rešenja imaju za cilj ustanovljavanje višeg stepena demokratičnosti i transparentnosti izbornog procesa.

Može se smatrati da je čitav proces koji bi trebalo da dovede do novog značajnog unapređenja izbornih uslova u skladu sa međunarodnim standardima otpočeo sa samim završetkom prethodnih parlamentarnih izbora, odnosno kada je Kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava objavila Konačni izveštaj o parlamentarnim izborima u Republici Srbiji koji su održani 21. juna 2020, sa odgovarajućim preporukama za unapređenje izbornog procesa. Nakon toga, Vlada je na sednici od 3. decembra 2020. godine formirala Radnu grupu za saradnju sa Organizacijom za evropsku bezbednost i saradnju i Kancelarijom za demokratske institucije i ljudska prava, radi obezbeđenja primene datih preporuka. Imajući u vidu da je primarni zadatak Radne grupe bio da koordinira i prati primenu preporuka iz Izveštaja Misije Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju i Kancelarije za demokratske

institucije i ljudska prava o proceni izbora potrebno je bilo uspostaviti konsultativni proces sa političkim strankama o izbornom procesu koji će uključiti predstavnike Evropskog parlamenta. Imajući u vidu potrebu da se u konsultativni proces uključi što veći broj političkih stranaka, što bi moralo uključivati na ravnopravnim osnovama i one političke stranke koje žele dijalog o izbornim uslovima bez učešća stranih odnosno međunarodnih činilaca, organizovane je još jedan format dijaloga, u kome su učestvovala te stranke pod pokroviteljstvom Narodne skupštine, a bez učešća predstavnika Evropskog parlamenta.

Rezultat ta dva dijaloga, koji su se odvijali paralelno, jesu, sa jedne strane, Mere za unapređenje sprovođenja izbornog procesa koje su predložili kofasilitatori tokom procesa Međustranačkog dijaloga uz posredovanje Evropskog parlamenta od 18. septembra 2021, a, sa druge strane, Sporazum o unapređenju uslova za održavanje izbora, koji su potpisali članovi Radne grupe za međustranački dijalog bez stranog posredovanja, 29. oktobra 2021. godine.

Zakonska rešenja koja se predlažu Predlogom zakona zasnovana su na oba navedena dokumenta, kao i na preporukama Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju.

5) Koja promena se predlaže?

Iako se zadržavaju dosadašnja zakonska rešenja koja se mogu i smatrati osnovnim postulatima izbornog procesa (Republika Srbija kao jedna izborna jedinica, izborne liste sa koje kandidati dobijaju mandate prema redosledu na listi, primena sistema najvećeg količnika prilikom raspodele mandata, izborni cenzus od 3% i dr.), može se opravdano reći da zakon donosi značajne novine u pogledu organizacije i rada organa za sprovođenje izbora, posebno u pogledu transparentnosti njihovog rada i šireg kruga subjekata iz političkog života koji učestvuju u njihovom radu, pa i imaju dodatna ovlašćenja u pogledu kontrole pravilnosti sprovođenja izbornog postupka. Takođe, tu su i posebna pravila koja unapređuju položaj pripadnika nacionalnih manjina kao učesnika u izbornom postupku, kao i posebna pravila koja imaju za cilj da se u postojećim uslovima obezbedi mogućnost glasanja i građanima Srbije na području Kosova i Metohije, kao i odgovarajući uslovi za rad organa za sprovođenje izbora u tim uslovima.

OSNOVNE ODREDBE (čl. 1. do 6)

Osnovnim odredbama uređuju se predmet zakona i načela izbora, izborna prava, pravo na slobodu odlučivanja u pogledu glasanja, jednakost izbornog prava, izborni sistem i pravo na obaveštenost birača o izborima.

Važno je napomenuti rešenje iz člana 3. kojim je dodatno precizirana definicija aktivnog i pasivnog izbornog prava u smislu Ustavne odredbe. Prema predloženom rešenju, biračko pravo ima i punoletna osoba koja je delimično poslovno sposobna ako sud u rešenju o delimičnom lišenju poslovne sposobnosti nije izričito utvrdio da je nesposobna da vrši izborna prava. Na taj način, delimično lišenje poslovne sposobnosti, samo po sebi, ne dovodi do gubitka izbornog prava. Takvim predloženim rešenjem uklanjaju se sva ograničenja biračkog prava po osnovu intelektualnih teškoća i psihosocijalnog invaliditeta i srpsko zakonodavstvo se usklađuje sa ciljevima Konvencije UN o pravima osobama sa invaliditetom.

Po pitanju izbornog sistema, zadržavaju se dosadašnja rešenja prema kojima se glasa za izborne liste kandidata za narodne poslanike u Republici Srbiji

kao jednoj izbornoj jedinici, primenom proporcionalnog izbornog sistema kroz raspodelu poslaničkih mandata izbornim listama srazmerno broju dobijenih glasova, primenom sistema najvećeg količnika (tzv. D`Ontov sistem).

ORGANI ZA SPROVOĐENJE IZBORA (čl. 7. do 41)

Ovom glavom Predloga zakona propisuju se organi za sprovođenje izbora, njihove nadležnosti i način obrazovanja Republičke izborne komisije i biračkih odbora, kao i lokalnih izbornih komisija, pod određenim uslovom.

U primeni važećeg zakona, donetog još 2000. godine, odnosno od kada Republika Srbija predstavlja jednu izbornu jedinicu, u praksi su uočeni problemi u uspostavljanju veza u izbornom postupku između Republičke izborne komisije i biračkih odbora, kao jedinih organa za sprovođenje izbora predviđenih trenutno važećim zakonom. Kako bi se prevazišao nedostatak međuorgana, kao spone između Republičke izborne komisije, kao centralnog izbornog organa i preko osam hiljada biračkih odbora, Republička izborna komisija je svojim aktima uspostavljala različite mehanizme koordinacije u izbornom procesu (kroz davanje ovlašćenja svojim članovima i zamenicama članova da, kao koordinatori, vrše određene tehničke radnje, kao i kroz obrazovanje radnih tela na nivou jedinica lokalne samouprave, za pružanje tehničke podrške u sprovođenju određenih izbornih radnji, pre svega predaje izbornog materijala biračkim odborima).

U cilju prevazilaženja navedenih izazova u organizaciji i sprovođenju izbora, Predlogom zakona se, u skladu sa preporukama iz više ranijih izveštaja Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava, predlaže uvođenje izbornih komisija jedinica lokalne samouprave, obrazovanih u skladu sa zakonom koji uređuje izbor odbornika, kao organa za sprovođenje izbora, sa značajnim nadležnostima koje imaju za cilj da rasterete Republičku izbornu komisiju i istovremeno olakšaju sprovođenje određenih zakonom predviđenih radnji (obrazovanje biračkih odbora, određivanje biračkih mesta, odlučivanje o određenim pravnim sredstvima i dr).

Odredbe Predloga zakona sa zajedničkim pravilima za sve organe za sprovođenje izbora oslanjaju se na postojeća zakonska rešenja u pogledu pravila o radu i odlučivanju organa za sprovođenje izbora i prava i dužnosti predsednika i drugih članova tih organa i njihovih zamenika. Novine se ogledaju u preciziranju načina njihovog predlaganja i imenovanja, kao i osnova za prestanak funkcije, što predstavlja bitno unapređenje u odnosu na postojeći zakon.

Ono što predstavlja bitnu novinu, jeste odredba člana 14. stav 4, koja propisuje uslov pod kojim se odluka organa za sprovođenje izbora može osporavati jer je u odlučivanju učestvovao član ili zamenik člana kojem je, iz razloga propisanih ovim članom Predloga zakona, trebalo da prestane funkcija u tom organu. Naime, predmetnom odredbom je propisano da nije dozvoljeno osporavanje odluke koju je doneo organ u nepropisnom sastavu ako prethodno nije bilo blagovremeno podneto odgovarajuće pravno sredstvo kojim je bilo osporeno dalje članstvo tog člana, odnosno zamenika u organu za sprovođenje izbora. Takvo zakonsko rešenje oslanja se i na dosadašnju praksu Upravnog suda, odnosno Upravnog odeljenja nekadašnjeg Vrhovnog suda Srbije koji su u svojim odlukama stajali na stanovištu da se glasanje na biračkom mestu ne može osporavati zbog nepropisnog sastava biračkog odbora, ako prethodno nije bio podnet prigovor na odluku o obrazovanju biračkog odbora.

Po pitanju Republičke izborne komisije, zadržava se trenutno važeće rešenje, prema kojem Republičku izbornu komisiju čine predsednik, 16 članova i njihovi zamenici, koje Narodna skupština imenuje na predlog poslaničkih grupa u Narodnoj skupštini. Novina u odnosu na postojeće rešenje predstavlja odredba da poslaničke grupe predlažu članove i zamenike članova Republičke izborne komisije

srazmerno njihovoj zastupljenosti u ukupnom broju narodnih poslanika koji pripadaju poslaničkim grupama, što predstavlja rešenje koje se u praksi i inače primenjuje prilikom obrazovanja Republičke izborne komisije.

Predlog zakona propisuje da nijedna poslanička grupa ne može da predloži više od polovine članova Republičke izborne komisije u stalnom sastavu, te se, u svrhu pojašnjenja ove odredbe, uvodi i pravilo za slučaj da neka poslanička grupa ima više od polovine od ukupnog broja narodnih poslanika.

Bitnu novinu predstavlja i odredba o tome u kojim slučajevima se pravo predlaganja članova i zamenika članova Republičke izborne komisije može priznati i samostalnom narodnom poslaniku ili grupi narodnih poslanika koji nisu članovi nijedne poslaničke grupe, a sve u cilju postizanja što bolje reprezentacije svih političkih opcija zastupljenih u Narodnoj skupštini.

Predlogom zakona se predviđa i rok u kojem novoizabrani saziv Narodne skupštine treba da imenuje nov sastav Republičke izborne komisije (šest meseci od konstituisanja).

Predlogom zakona se Republičkoj izbornoj komisiji poverava posebno ovlašćenje da, u slučaju da u nekoj jedinici lokalne samouprave na dan raspisivanja izbora za narodne poslanike ne postoji lokalna izborna komisija, sama obrazuje tu komisiju, samo u svrhu rada na sprovođenju parlamentarnih izbora, bez ovlašćenja koja su lokalnim izbornim komisijama data zakonom koji uređuje izbor odbornika.

Što se tiče načina obrazovanja biračkih odbora, odnosno imenovanja njihovih stalnih sastava, Predlogom zakona se preuzimaju rešenja koja se u praksi primenjuju već 15 godina, a predviđena su uputstvima za sprovođenje izbora Republičke izborne komisije. Tako se predlaže da se zakonski uredi ovlašćenje poslaničkih grupa u Narodnoj skupštini da predlažu članove i zamenike članova biračkog odbora u stalnom sastavu, srazmerno svojoj zastupljenosti u Narodnoj skupštini, a u skladu sa rasporedom koji za te potrebe utvrdi Republička izborna komisija u saradnji sa Republičkim zavodom za statistiku.

U okviru ove glave detaljno je uređeno i pravo podnošenja odgovarajućih pravnih sredstava protiv svih odluka o imenovanju članova organa za sprovođenje izbora, kako u stalnom, tako i proširenom sastavu, uključujući tu i odluke kojim je odbijen ili odbačen predlog za imenovanje, a propisano je i pravo žalbe protiv odluke Narodne skupštine o imenovanju stalnog sastava Republičke izborne komisije, čime se propisuje efikasno pravno sredstvo koje sadašnji zakon ne poznaje.

Veoma značajna rešenja sadržana su u čl. 25. i 33, čije odredbe uređuju obavezu objavljivanja svih odluka Republičke izborne komisije, ali i lokalnih izbornih komisija, na veb-prezentaciji Republičke izborne komisije. Ove odredbe su značajne s obzirom na to da se Predlogom zakona predviđa da se rok za ulaganje prigovora protiv odluka Republičke izborne komisije i lokalnih izbornih komisija računa od vremena njihovog objavljivanja na veb-prezentaciji Republičke izborne komisije, čime se postupak po pravnim sredstvima čini efikasnijim i ekonomičnijim, što je od ključnog značaja za obavljanje svih neophodnih radnji u izbornom postupku koji je po svojoj prirodi izuzetno kratak.

IZBORNI MATERIJAL (čl. 42. do 55)

Trećom glavom Predloga zakona uređuju se pitanja vezana za pripremu, štampanje i nadzor nad štampanjem glasačkih listića, glasačku kutiju, sprej za obeležavanje prsta birača, paravan za obezbeđivanje tajnosti glasanja, upotrebu jezika i pisma prilikom izrade pojedinog izbornog materijala, čuvanje izbornog materijala nakon završetka izbora, kao i pravo na uvid u izborni materijal i pravo na informaciju o evidentiranju u izvodu iz biračkog spiska.

Predlogom zakona se predlaže da glasačke listiće i ostali prateći izborni materijal štampa Javno preduzeće „Službeni glasnik“.

U odnosu na postojeća rešenja u važećem zakonu, bitnu novinu predstavlja predlog da oblik i dimenzije glasačke kutije, umesto ministarstva nadležnog za poslove uprave, propisuje Republička izborna komisija. Ovakvo rešenje je celishodnije i logičnije, s obzirom na to da Republička izborna komisija predstavlja centralnu državnu instituciju nadležnu za sprovođenje izbora na republičkom nivou.

Posebno se propisuje i pravo podnosioca izbornih lista i domaćih i stranih posmatrača da nadziru štampanje, brojanje i pakovanje glasačkih listića i njihovu dostavu Republičkoj izbornoj komisiji, lokalnim izbornim komisijama i biračkim odborima, pre i posle glasanja. Uređuje se, takođe, i mogućnost uskraćivanja prava na navedeni nadzor.

BIRAČKA MESTA (čl. 56. do 58)

Četvrtom glavom se propisuju pravila od značaja za određivanje biračkih mesta. U odnosu na trenutno važeća rešenja, novine predstavljaju prenošenje nadležnosti za utvrđivanje biračkih mesta sa Republičke izborne komisije na lokalne izborne komisije (osim biračkih mesta u zavodima za izvršenje krivičnih sankcija i u inostranstvu) kao i mogućnost da se biračka mesta odrede i za manje od 100 odnosno više od 2.500 birača, pod uslovima utvrđenim Predlogom zakona.

TOK IZBORNOG POSTUPKA (čl. 59. do 127)

U okviru Pete glave Predloga zakona uređuju se sve glavne faze izbornog procesa, počev od raspisivanja izbora, potom podnošenja izbornih lista kandidata za narodne poslanike, zatim glasanja na biračkom mestu do utvrđivanja rezultata glasanja na biračkom mestu i, potom, utvrđivanja rezultata izbora.

Što se tiče raspisivanja izbora, Predlog zakona ne sadrži novine u odnosu na postojeća rešenja, oslanjajući se na odgovarajuće Ustavne odredbe koje uređuju nadležnost i rokove za raspisivanje izbora.

Po pitanju subjekata ovlašćenih za podnošenje izbornih lista, zadržava se trenutno važeće rešenje koje prepoznaje registrovane političke stranke, koalicije registrovanih političkih stranaka i grupe građana kao moguće podnosiocce izbornih lista. Međutim, za razliku od postojećeg zakona, Predlogom zakona se detaljno uređuju pitanja načina obrazovanja koalicija i grupa građana, preuzimajući rešenja iz višegodišnje prakse Republičke izborne komisije, odnosno njenih uputstava za sprovođenje izbora. Shodno navedenom, predlaže se da se zakonom grupa građana definiše kao grupa od najmanje deset birača, koja se sporazumom udružuje radi učešća na izborima.

Iz uputstava Republičke izborne komisije se preuzimaju i rešenja u pogledu propisivanja pravila o određivanju naziva izborne liste i naziva njenog podnosioca, posebno u slučaju koalicija i grupa građana. S tim u vezi, bitno je ukazati da se Predlogom zakona po prvi put predlaže zakonsko uređivanje sadržaja izborne liste, na način na koji je to do sada bilo uređeno uputstvima Republičke izborne komisije.

Predlaže se da se rok za podnošenje izborne liste sa 15 pomeri na 20 dana pre dana glasanja, kako bi se ostavilo dovoljno vremena da se pravnosnažno utvrde sve izborne liste i, potom, utvrdi zbirna izborna lista (15 umesto deset dana pre dana glasanja), koja je od značaja za utvrđivanje sadržaja glasačkog listića, što

je sve, u krajnjoj liniji, od značaja za blagovremeni početak štampanja glasačkih listića.

Vredno je napomenuti da je postupak pripremanja dokumentacije koja mora da se priloži uz izbornu listu značajno olakšan time što se Predlogom zakona propisuje da se za svakog kandidata na izbornoj listi, uz izjavu o prihvatanju kandidature, dostavlja samo očitana, odnosno fotokopirana lična karta (član 71).

Značajnu novinu predstavlja napuštanje pravila da birač svojim potpisom može da podrži samo jednu izbornu listu. Naime, Predlogom zakona se, u članu 72. propisuje da birač može da podrži više izbornih lista čime se dodatno podstiče pluralizam i demokratski izbor postupka, a značajno relaksira i samo kandidovanje jer se otklanja jedan od ograničavajućih faktora koji je u praksi dovodio do toga da podnosioci izbornih lista, naročito onih koji su izborne liste podnosili pri isteku roka za kandidovanje, nisu mogli da budu pouzdani u to koliko su validnih potpisa birača prikupili za svoju izbornu listu. Na ovaj način je ispoštovana jedna od bitnih preporuka Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava.

Zadržava se postojeće rešenje da na izbornoj listi mora da bude najmanje 40% kandidata manje zastupljenog pola na izbornoj listi, pri čemu se preciznije definiše način raspoređivanja kandidata na izbornoj listi prema polovima, tako što se jasno propisuje da među svakih pet kandidata moraju naći tri kandidata jednog i dva kandidata drugog pola, čime se sprečavaju moguće izigravanje smisla postojeće zakonske odredbe.

Za razliku od dosadašnjeg zakonskog rešenja prema kojem je Republička izborna komisija dužna da o podnetoj izbornoj listi odluči u roku od 24 časa od njenog podnošenja, Predlogom zakona se ovaj rok produžuje na 48 časova (član 74), pri čemu se preciznije definiše način postupanja u različitim situacijama (odbacivanje, odbijanje ili nalaganje otklanjanje nedostataka) u kojima ne postoje uslovi za proglašenje izborne liste (čl. 76. do 78).

Predlogom zakona se propisuje i mogućnost i odustanka od kandidature za narodnog poslanika.

Po pitanju pravila o glasanju na biračkom mestu, Predlog zakona preuzima postojeća rešenja, uz propisivanje određenih specifičnosti, odnosno detalja, koji se odnose na postupanje kada je izborni materijal nepotpun i neispravan (što je od velikog značaja kao uputstvo biračkom odboru u kojim slučajevima ne sme, odnosno može da se otvori biračko mesto, odnosno započne glasanje), uređenje biračkog mesta, način postavljanja paravana kako bi se osigurala tajnost glasanja birača, narušavanje reda na biračkom mestu i dr.

Bitnu novinu predstavljaju odredbe člana 100. (Glasanje u posebnim situacijama) koje uspostavljaju pravni osnov za propisivanje posebnih pravila, uz propisana ograničenja, za obrazovanje biračkih odbora, primopredaju izbornog materijala i sprovođenja glasanja na onim biračkim mestima na kojima se, usled elementarne nepogode, epidemije ili drugih razloga, glasanje ne može sprovesti po opštim pravilima propisanim Predlogom zakona, kao što je to trenutno slučaj na teritoriji Autonomne pokrajine Kosovo i Metohija.

U istu svrhu je propisano i posebno pravilo u pogledu mesta utvrđivanja rezultata glasanja, u skladu s kojim je Republička izborna komisija ovlašćena da propiše da se izborni materijal sa pojedinog biračkog mesta premesti na drugo mesto i tamo utvrdi rezultat glasanja, u slučaju da se rezultat glasanja na samom tom biračkom mestu ne može utvrditi usled ugroženosti bezbednosti i zdravlja članova biračkog odbora i bezbednost izbornog materijala.

Po pitanju utvrđivanja rezultata glasanja od strane biračkog odbora, novinu predstavlja predlog da se u jedinicama lokalne samouprave u kojima su u službenoj upotrebi jedan ili više jezika nacionalne manjine, umesto višejezične verzije zapisnika o radu biračkog odbora, sačine posebni zapisnici na srpskom jeziku i na jezicima tih nacionalnih manjina.

U vezi sa predajom izbornog materijala lokalnoj izbornoj komisiji, propisuje se pravilo da taj materijal obavezno predaju predsednik biračkog odbora ili njegov zamenik, kao i da taj materijal preuzimaju najmanje dva člana izborne komisije, imenovana na predlog različitih predlagača. Naravno, Predlog zakona sadrži i odredbu prema kojoj pravo da prisustvuju navedenoj primopredaji izbornog materijala imaju i svi ostali članovi biračkog odbora.

Posebno treba ukazati na član 107. Predloga zakona kojima se jamče posebna prava podnosilaca opozicionih izbornih lista (koje su članom 47. Predloga zakona definisane kao izborne liste čiji podnosilac nije parlamentarna stranka, odnosno izborna lista čiji podnosilac nije deo parlamentarne većine na dan kada je odluka o raspisivanju izbora stupila na snagu).

Deo Predloga zakona posvećen utvrđivanju rezultata izbora (čl. 108. do 123) unosi značajne novine u pogledu načina na koji lokalna izborna komisija treba da postupa sa zapisnicima o radu biračkih odbora, odnosno izbornim materijalom, u cilju utvrđivanja rezultata glasanja na teritoriji za koju je nadležna. Sve odredbe koje se odnose na ova pitanja imaju za cilj da uredе situacije sa kojima može da se suoči lokalna izborna komisija u izvršavanju svoje zakonske obaveze da utvrdi zbirni izveštaj o rezultatima glasanja, na čiji značaj je ukazala dosadašnja praksa u sprovođenju izbora, a koje u važećem zakonu nisu definisane, još manje regulisane.

Naime, važeći zakon ne reguliše način postupanja u slučajevima u kojima glasanje na nekom biračkom mestu nije započeto ili nije okončano u skladu sa zakonom, kada sa biračkog mesta nedostaje zapisnik o radu biračkog odbora ili zapisnik nije potpisao niko od članova ili zamenika članova biračkog odbora, ili kada rezultati glasanja u dostavljenom zapisniku nisu potpuni ili kada među njima postoji logičko-računska neusklađenost.

Poseban problem su u dosadašnjoj praksi predstavljale situacije koje su važećim zakonom utvrđene kao razlozi za ponavljanje glasanja (kada u glasačkoj kutiji nakon otvaranja ne bude nađen kontrolni list za proveru ispravnosti glasačke kutije ili kada broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji bude veći od broja birača koji su u izvodu iz biračkog spiska evidentirani da su izašli na glasanje), uz odsustvo izričitog zakonskog ovlašćenja da nadležna izborna komisija u tim situacijama glasanje poništi po službenoj dužnosti.

Predlogom zakona se uređuju sve ove situacije koje se, na žalost, mogu desiti ili su se desile u ranijim izbornim ciklusima, a postupanje po njima nije bilo zakonski definisano, tako što se sada propisuju radnje koje lokalna izborna komisija mora da izvrši po službenoj dužnosti (ex officio).

Kao prvo, Predlogom zakona se uvodi obaveza vršenja kontrole zapisnika o radu biračkog odbora prilikom predaje izbornog materijala nakon glasanja lokalnoj izbornoj komisiji. U slučaju da se tom prilikom konstatuju određene greške u zapisnicima, o tome se obavezno sačinjava izveštaj koji se dostavlja lokalnoj izbornoj komisiji.

Predlog zakona pravi razliku između tzv. lakih grešaka, odnosno očiglednih omaški u popunjavanju zapisnika o radu biračkih odbora (koje se mogu otkloniti bez uvida u sav izborni materijal sa biračkog mesta) i tzv. teških grešaka, odnosno grubih logičko-računskih grešaka u rezultatima glasanja unetim u zapisnik o radu biračkog odbora, koje se ne mogu otkloniti bez uvida u celokupni izborni materijal.

U slučaju lakih grešaka, lokalna izborna komisija treba da donese rešenje o ispravljanju zapisnika o radu biračkog odbora.

U slučaju teških grešaka, postupanje lokalne izborne komisije zavisi od toga da li se konstatovana teška greška može otkloniti. Ako se uvidom u celokupni izborni materijal otkloni teška greška, izborna komisija treba da donese rešenje o ispravljanju zapisnika o radu biračkog odbora. U suprotnom, lokalna izborna komisija treba da donese rešenje kojim se konstatuje da se na određenom biračkom mestu ne mogu utvrditi rezultati glasanja, što će kasnije dovesti do ponavljanja glasanja na tom biračkom mestu.

Osim ove obavezne kontrole zapisnika o radu biračkog odbora, uvodi se mogućnost vršenja kontrole od strane članova i zamenika članova Republičke izborne komisije i lokalne izborne komisije, kao i na zahtev podnosioca proglašene opozicione izborne liste (kontrola po uzorku od 5% biračkih mesta na području jedne lokalne izborne komisije).

U oba slučaja, svako konstatovano neslaganje između rezultata unetih u zapisnik o radu biračkog odbora i stanja izbornog materijala dovešće ili do donošenja rešenja o ispravljanju zapisnika o radu biračkog odbora ili do donošenja rešenja kojim se poništava glasanje na biračkom mestu.

Međutim, u slučaju kontrole po uzorku, propisuju se dodatne posledice u zavisnosti od ishoda kontrole. Naime, okolnost da se broj glasova za određenu izbornu listu koji je unet u zapisnik o radu biračkog odbora razlikuje za više od 10% od stvarnog stanja izbornog materijala uzevši u obzir sva kontrolisana biračka mesta, na isti način će se izvršiti kontrola dodatnih 5% biračkih mesta. Ako se i u toj naknadnoj kontroli utvrdi odstupanje po istom principu, izvršiće se kontrola zapisnika o radu biračkih odbora sa svih biračkih mesta sa područja nadležne lokalne izborne komisije.

Osim navedenih vidova kontrole, Predlog zakona propisuje postupanje i u slučaju drugih vidova nepravilnosti, koji se razlikuju u odnosu na to:

- da li za svoju posledicu imaju objektivnu nemogućnost da se utvrde rezultati glasanja na biračkom mestu (glasanje na biračkom mestu nije održano ili je prekinuto, a nije nastavljeno, lokalna izborna komisija nije dobila zapisnik o radu biračkog odbora, ili dostavljeni zapisnik nije potpisao nijedan član biračkog odbora ili u zapisniku postoje grube i neotklonjive logičko-računske greške), u kom slučaju se, po službenoj dužnosti, donosi rešenje kojim se konstatuje da se na biračkom mestu ne mogu utvrditi rezultati glasanja,

- ili su na biračkom mestu učinjene nepravilnosti koje su osnov za poništavanje glasanja (broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji je veći od broja birača koji su izašli na izbore, ili je birački odbor omogućio da glasa lice koje nije upisano u izvod iz biračkog spiska ili u glasačkoj kutiji nema kontrolnog lista, odnosno kontrolni list nije popunjen ili ga nije potpisao prvi glasač i bar jedan član biračkog odbora ili je ukupan broj neupotrebljenih glasačkih listića i broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji veći od broja glasačkih listića koje je primio birački odbor), u kom slučaju se, po službenoj dužnosti donosi rešenje kojim se poništava glasanje na biračkom mestu.

Donošenje rešenja kojim se konstatuje da se na biračkom mestu ne mogu utvrditi rezultati glasanja ili rešenja kojim se poništava glasanje na biračkom mestu za svoju posledicu imaju ponavljanje glasanja na tom biračkom mestu, za čije sprovođenje Republička izborna komisija donosi posebno rešenje.

Pošto budu utvrđeni rezultati glasanja sa svih biračkih mesta, lokalna izborna komisija treba da utvrdi zbirni izveštaj o rezultatima glasanja na svim biračkim mestima sa svog područja, sa podacima propisanim članom 119. stav 1.

Predloga zakona, koji je dužna da, bez odlaganja, dostavi Republičkoj izbornoj komisiji.

Na osnovu zbirnih izveštaja dobijenih od svih lokalnih izbornih komisija, Republička izborna komisija donosi ukupni izveštaj o rezultatima izbora, sa podacima propisanim članom 121. stav 1. Predloga zakona.

Poseban deo Pete glave Predloga zakona posvećen je prekidu izbornih radnji (čl. 124. do 127), o čemu rešenje donosi Republička izborna komisija. Ovim odredbama su propisani razlozi za prekid izbornih radnji, ovlašćeni predlagači prekida, odnosno nastavljanja izbornih radnji, posledice prekida izbornih radnji, kao i nastavljanje izbornih radnji.

RASPODELA, DODELJIVANJE I PRESTANAK MANDATA (čl. 128. do 136)

Odredbama Šeste glave Predloga zakona uređuju se pitanja vezana za raspodelu mandata narodnih poslanika (izborni cenzus i sistem najvećeg količnika), dodeljivanje mandata kandidatima sa izbornih lista, kao i osnovi za prestanak mandata narodnog poslanika i postupak za popunu upražnjenog poslaničkog mesta u slučaju prestanka mandata narodnog poslanika pre isteka vremena na koje je izabran.

Predlogom zakona se predlaže zadržavanje cenzusa od 3% za učešće izbornih lista u raspodeli mandata narodnih poslanika (uz, takođe, zadržavanje prava izbornih lista nacionalnih manjina da u toj raspodeli učestvuju bez obzira na broj dobijenih glasova, što je predmet uređivanja posebne glave Predloga zakona).

Izborni cenzus se, u odnosu na važeći zakon, definiše preciznije, tako što se propisuje da u raspodeli učestvuju izborne liste koje su dobile najmanje 3% glasova od broja birača koji su glasali, odnosno broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji.

Zadržava se dosadašnji sistem raspodele mandata izbornim listama, odnosno sistem najvećeg količnika (tzv. D`Ontov sistem).

U vezi sa postupkom dodele mandata narodnog poslanika, zadržava se postojeće rešenje prema kojem se mandati dodeljuju kandidatima prema njihovom redosledu na izornoj listi, počev od rednog broja jedan.

Što se tiče prestanka mandata narodnog poslanika pre isteka vremena na koje je izabran, zadržava se pravilo da ostavka na funkciju narodnog poslanika mora da bude podneta u roku od tri dana od dana overe potpisa njenog podnosioca.

Odredbe o popuni upražnjenog poslaničkog mesta odgovaraju rešenjima iz trenutno važećeg zakona, uključujući tu i odredbe o dodeli mandata narodnog poslanika koji pripada koalicionoj izornoj listi, kao i mogućnost ponovne dodele mandata narodnog poslanika u istom sazivu Narodne skupštine.

Međutim, bitnu novinu predstavlja to što se Predlogom zakona propisuje obaveza Republičke izborne komisije da popunu upražnjenog poslaničkog mesta sprovede u roku od sedam dana od dana kada je Narodna skupština konstatovala prestanak mandata narodnog poslanika.

POSEBNA PRAVILA ZA IZBORNE LISTE NACIONALNIH MANJINA (čl. 137. do 140)

Sedmom glavom Predloga zakona se na jednom mestu sistematizuju sve odredbe specifične za učešće nacionalnih manjina u izbornom postupku.

Kao što je to već bilo navedeno, zadržava se postojeće rešenje prema kojem izborne liste nacionalnih manjina učestvuju u raspodeli mandata bez obzira na broj glasova koje su osvojile, uz pravilo da se količnici koji pripadaju ovim izbornim listama, ako su osvojile manje glasova od izbornog cenzusa, uvećavaju za 35%.

Bitno unapređenje položaja podnosioca izbornih lista nacionalnih manjina predlaže se kroz smanjenje minimalnog broja izjava neophodnih za proglašenje ovih izbornih lista na 5.000.

Republička izborna komisija će i dalje biti nadležna za utvrđivanje statusa izborne liste nacionalne manjine, kada u postupku razmatranja predloga podnosioca izborne liste za utvrđivanje tog statusa, koji će i ubuduće morati da bude podnet istovremeno sa podnošenjem izborne liste, utvrdi da je osnovni cilj kandidovanja predstavljanje i zastupanje interesa određene nacionalne manjine, kao i zaštita i poboljšanje prava pripadnika te nacionalne manjine.

Novinu, međutim, predstavlja odredba člana 138. Predloga zakona o zabrani izigravanja zakona (fraus legis), kojom se propisuju uslovi pod kojim predlog za utvrđivanje položaja izborne liste nacionalne manjine treba da bude odbijen, a sve u cilju sprečavanja mogućih zloupotreba kroz registrovanje političkih stranaka kao stranaka nacionalnih manjina, ne u zakonom predviđenu svrhu zastupanja interesa određene nacionalne manjine, već isključivo u cilju sticanja privilegovanog položaja u raspodeli mandata narodnih poslanika koji uživaju izborne liste nacionalnih manjina.

PREDSTAVLJANJE PODNOSILACA PROGlašENIH IZBORNIM LISTA I KANDIDATA SA PROGlašENIH IZBORNIM LISTA (čl. 141. do 146)

Osmom glavom Predloga zakona uređuje se pravo podnosioca proglašanih izbornih lista i kandidata sa proglašanih izbornih lista na besplatno i jednako predstavljanje, bez diskriminacije, u programima Republičkog javnog medijskog servisa (Radio-televizija Srbije).

Po uzoru na odredbe postojećeg zakona, Predlogom zakona (član 144) predviđa se zaključivanje sporazuma o broju i trajanju emisija na republičkom javnom medijskom servisu za predstavljanje podnosioca proglašanih izbornih lista.

Takođe po uzoru na važeći zakon, predviđa se obrazovanje Nadzornog odbora za izbornu kampanju radi sprovođenja nadzora nad postupcima političkih stranaka, podnosioca proglašanih izbornih lista, kandidata za narodne poslanike i javnih medijskih servisa u toku izbornih aktivnosti, po ugledu na sastav i sa nadležnosti koje su predviđene i važećim zakonom.

ZAŠTITA IZBORNOG PRAVA (čl. 147. do 160)

Devetom glavom Predloga zakona uređuju se pravna sredstva koja se mogu ulagati u postupku sprovođenja izbora, i to zahtev za poništavanje glasanja na biračkom mestu, prigovor i žalba.

Ključno pitanje koje se želi urediti odredbama ove glave jeste jasno razgraničavanje uslova i načina na koji ovlašćeni subjekti mogu da ostvare zaštitu svojih prava i interesa u izbornom postupku.

Najšire postavljeno pravo na sva pravna sredstva imaju podnosioci proglašanih izbornih lista, s obzirom na to da imaju najširi pravni interes za zakonitim sprovođenjem svih aspekata izbornog procesa uređenih Predlogom zakona. Ostalim ovlašćenim subjektima (podnosiocima neproglašanih izbornih lista, registrovanim političkim strankama, poslaničkim grupama u Narodnoj skupštini, kandidatima za narodne poslanike, biračima i licima čije je ime u nazivu izborne liste ili podnosioca

izborne liste) pravo na pravno sredstvo se priznaje u onim slučajevima propisanim Predlogom zakona u kojima njihov neposredni pravni interes može da bude ugrožen, odnosno povređen.

Najvažniju novinu u odnosu na postojeći zakon predstavlja uvođenje trostepenosti u zaštiti prava zbog nepravilnosti tokom sprovođenja glasanja na biračkim mestima. Naime, ako je na biračkom mestu učinjena neka nepravilnost, podnosioci izbornih lista mogu da, prvo, podnesu lokalnoj izbornoj komisiji zahtev za poništavanje glasanja na biračkom mestu. Ako taj zahtev bude odbijen ili odbačen, sledeće pravno sredstvo bi predstavljao prigovor Republičkoj izbornoj komisiji, protiv čijeg rešenja po prigovoru bi podnosilac proglašene izborne liste imao pravo žalbe pred Upravnim sudom. Navedena prava se Predlogom zakona priznaju i biraču ako je na biračkom mestu na kojem je upisan u izvod iz biračkog spiska neosnovano sprečen da glasa ili ako mu je prilikom glasanja povređeno pravo na slobodno i tajno glasanje.

Predlogom zakona se, po prvi put, jasno i detaljno propisuje sadržina zahteva za poništavanje glasanja na biračkom mestu i sadržina prigovora (čl. 149. i 151).

Ono što je bitna novina jeste to da se rokovi za podnošenje prigovora protiv odluka lokalnih izbornih komisija i Republičke izborne komisije više neće računati od časa donošenja tih odluka, već od časa njihovog objavljivanja na veb-prezentaciji, što će bitno unaprediti pravo na pravnu zaštitu. Ovakvo rešenje je logičnije i praktičnije, imajući u vidu i to da se pravo na žalbu u slučaju usvajanja prigovora ne priznaje samo podnosiocu prigovora, već i drugim Predlogom zakona definisanim subjektima kojima bi usvajanjem prigovora mogao da bude neposredno povređen pravni interes.

Rokovi za podnošenje pravnih sredstava, kao i rokovi za odlučivanje po njima su značajno duži od rokova propisanim važećim zakonom, čime se postupak izbora narodnih poslanika usklađuje sa međunarodnim standardima u ovoj oblasti.

Prvo, napušta se dosadašnji rok od 24 časa za podnošenje pravnog sredstva protiv odluke odnosno radnje prvostepenog organa, te se propisuje da se zahtev za poništavanje glasanja na biračkom mestu podnosi u roku od 72 časa od zatvaranja biračkog mesta, a prigovor u roku od takođe 72 časa od časa kada je objavljena odluka, odnosno preduzeta radnja koja se smatra nepravilnom. Izuzetak predstavljaju posebni slučajevi za koje su zakonom propisani posebni rokovi za ulaganje pravnih sredstava.

Bitno je ukazati na to da se Predlogom zakona definiše i računanje roka za prigovor u slučaju da je propušteno da se donese odgovarajuća odluka ili preduzme određena radnja, tako što se propisuje da rok od 72 časa počinje da teče od časa kada je odluka trebalo da bude doneta, odnosno kada je radnja trebalo da bude preduzeta.

Prigovori se podnose Republičkoj izbornoj komisiji, u pismenom obliku, neposrednom predajom pisarnici Republičke izborne komisije, s tim što se prigovor protiv odluke lokalne izborne komisije može podneti i neposrednom predajom pisarnici lokalne izborne komisije. Predlog zakona dozvoljava mogućnost podnošenja prigovora i elektronskom poštom, ako su ispunjeni uslovi propisani posebnim zakonom.

Produžava se i dosadašnji opšti rok u kojem je Republička izborna komisija bila dužna da donese rešenje o prigovoru, te se, umesto roka od 48 časova, uvodi rok od 72 časa za odlučivanje po prigovoru.

Rok za podnošenje žalbe Upravnom sudu protiv rešenja po prigovoru bi od sada, umesto 48, bio 72 časa od objavljivanja tog rešenja na veb- prezentaciji Republičke izborne komisije. U slučaju da u propisanom roku nije doneta odluka po prigovoru, navedeni rok za žalbu će se računati od isteka roka u kojem je odluka trebalo da bude doneta. Žalba će se, kao i do sada, Upravnom sudu podnositi preko Republičke izborne komisije, koja će biti dužna da Upravnom sudu prosledi žalbu sa spisima predmeta u roku od 24 časa od prijema žalbe.

Rok za odlučivanje Upravnog suda po žalbi bi, umesto 48, takođe bio produžen na 72 časa od prijema žalbe sa spisima predmeta.

Posebnom odredbom (član 160) propisuje se obaveza Republičke izborne komisije da na veb-prezentaciji objavi sva podneta pravna sredstva i odluke koje su donete po njima.

POSMATRANJE RADA ORGANA ZA SPROVOĐENJE IZBORA (čl. 161. do 168)

Uvažavajući preporuke iz izveštaja Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava o praćenju izbora u Republici Srbiji, u Predlog zakona se unose detaljne odredbe o pravu ovlašćenih subjekata da, kao domaći odnosno strani posmatrači, prate rad organa za sprovođenje izbora. Odredbe Desete glave Predloga zakona su do sada bile sadržane u uputstvima Republičke izborne komisije za sprovođenje izbora na republičkom nivou.

Predlogom zakona se predlaže da se status domaćih posmatrača može odobriti predstavnicima udruženja registrovanih u Republici Srbiji čiji se ciljevi ostvaruju u oblasti izbora, dok se status stranih posmatrača može odobriti predstavnicima stranih država, međunarodnih i stranih organizacija i udruženja, u skladu sa mišljenjem ministarstva nadležnog za spoljne poslove.

Domaćim i stranim posmatračima mora se omogućiti nesmetano posmatranje svake izborne radnje koju vrši organ za sprovođenje izbora čiji su rad ovlašćeni da prate. Bitno je napomenuti i to da se rad biračkih odbora može pratiti počev od primopredaje izbornog materijala pre glasanja, do okončanja primopredaje izbornog materijala posle glasanja, uključujući i otvaranje glasačke kutije, prebrojavanje glasova, utvrđivanje rezultata glasanja, glasanje van biračkog mesta, kao i ponovljeno glasanje na tom biračkom mestu.

Predlogom zakona se propisuju način i rokovi za podnošenje prijave za posmatranje rada organa za sprovođenje izbora, kao i pitanja od značaja za položaj i ovlašćenja posmatrača.

TROŠKOVI SPROVOĐENJA IZBORA (član 169)

Članom 169. Predloga zakona propisuje se da će se, kao i do sad, sredstva za rad organa za sprovođenje izbora, izborni materijal i druge troškove sprovođenja izbora obezbeđivati u budžetu Republike Srbije. Osim toga, propisuje se da je Republička izborna komisija nadležna da utvrđuje naknade za rad u organima za sprovođenje izbora i drugih troškova sprovođenja izbora.

KAZNENE ODREDBE (čl. 170. do 175)

Kaznenim odredbama se propisuju prekršajna odgovornost i raspon novčanih kazni za kršenje određenih zakonskih odredbi (nezakonito objavljivanje procene rezultata izbora, nedostavljanje poziva za glasanje, isticanje izbornog propagandnog materijala na biračkom mestu, sprečavanje praćenja rada organa za

sprovođenje izbora, narušavanje reda na biračkom mestu i povreda prava podnosioca proglašanih izbornih lista i kandidata na predstavljanje).

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE (čl. 176. do 181)

Prelaznim i završnim odredbama se, prvo, propisuje obaveza Republičke izborne komisije da u roku od sedam dana od dana stupanja na snagu ovog zakona propiše jedinstvene standarde za izborni materijal (član 176).

Čl. 177. i 178. se propisuju obaveze Narodne skupštine da u roku od sedam dana od stupanja na snagu ovog zakona imenuje nov stalni sastav Republičke izborne komisije i nov Nadzorni odbor za izbornu kampanju.

Članom 179. se propisuje privremeno uvećanje broja članova u stalnom sastavu organa za sprovođenje izbora, u skladu sa Sporazumom o unapređenju uslova za održavanje izbora od 29. oktobra 2021. godine. Naime, predviđa se da će prve izbore za narodne poslanike koji budu raspisani nakon stupanja na snagu ovog zakona sprovesti Republička izborna komisija u čiji stalni sastav treba da bude imenovano još šest članova i njihovih zamenika, na predlog predsednika Narodne skupštine, i to u roku od sedam dana od stupanja na snagu ovog zakona, sa trajanjem mandata do konačnosti ukupnog izveštaja o rezultatima izbora. Takođe, predviđa se da će u sprovođenju prvih narednih izbora za narodne poslanike učestvovati lokalne izborne komisije u čiji stalni sastav će ući još po jedan član i zamenik člana koje će imenovati Republička izborna komisija na predlog predsednika Narodne skupštine, sa trajanjem mandata do konačnosti zbirnog izveštaja o rezultatu glasanja na biračkim mestima. Predviđeno je i proširenje sastava biračkih odbora, u čiji stalni sastav će ući još po jedan član i zamenik člana koje će imenovati Republička izborna komisija na predlog predsednika Narodne skupštine.

Stupanjem na snagu novog zakona, prestaće da važe trenutno važeći Zakon o izboru narodnih poslanika, kao i Uputstvo o obliku i dimenzijama glasačke kutije, kako je to predviđeno članom 180. Predloga zakona.

Odredbom člana 181. predviđa se da ovaj zakon stupi na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije“.

6) Da li je promena zaista neophodna i u kom obimu?

Neophodna je jer je preporučena od strane relevantnih međunarodnih organizacija i dogovorena od strane većine najznačajnijih političkih aktera u Republici Srbiji.

7) Na koje ciljne grupe će uticati predložena promena? Utvrditi i predstaviti ciljne grupe na koje će promena imati neposredan odnosno posredan uticaj.

Utiće na to da se smanji broj nepravilnosti na izborima pa će time olakšati ostvarivanje biračkog prava građanima, proširiće se obim kontrole izbornog procesa pa će isti biti demokratičniji i transparentniji.

8) Da li postoje važeći dokumenti javnih politika kojima bi se mogla ostvariti željena promena i o kojim dokumentima se radi?

Ne.

9) Da li je promenu moguće ostvariti primenom važećih propisa?

Nova pravila se moraju formalnopravno propisati zakonom.

10) Kvantitativno (numerički, statistički) predstaviti očekivane trendove u predmetnoj oblasti, ukoliko se odustane od intervencije (*status quo*).

Manji broj nepravilnosti na izborima, manji broj prigovora i žalbi, viši stepen demokratičnosti i transparentnosti.

11) Kakvo je iskustvo u ostvarivanju ovakvih promena u poređenju sa iskustvom drugih država, odnosno lokalnih samouprava (ako je reč o javnoj politici ili aktu lokalne samouprave)?

Predložena rešenja odgovaraju međunarodnim standardima u datoj oblasti i preporučene su od strane Organizacije za evropsku bezbednosti i saradnju i Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava.

Ključna pitanja za utvrđivanje ciljeva

1) Zbog čega je neophodno postići željenu promenu na nivou društva? (odgovorom na ovo pitanje definiše se opšti cilj).

Neophodno je obezbediti veću demokratičnost izbornog procesa, pre svega imajući u vidu značaj tog procesa i njegovo vrednovanje u postupku pristupanja EU.

2) Šta se predmetnom promenom želi postići? (odgovorom na ovo pitanje definišu se posebni ciljevi, čije postizanje treba da dovode do ostvarenja opšteg cilja. U odnosu na posebne ciljeve, formulišu se mere za njihovo postizanje).

Želi se postići: veća transparentnost i demokratičnost rada organa za sprovođenje izbora, efikasnija kontrola izbornog procesa i poboljšanje položaja nacionalnih manjina.

3) Da li su opšti i posebni ciljevi usklađeni sa važećim dokumentima javnih politika i postojećim pravnim okvirom, a pre svega sa prioritarnim ciljevima Vlade?

Jesu.

4) Na osnovu kojih pokazatelja učinka će biti moguće utvrditi da li je došlo do ostvarivanja opštih odnosno posebnih ciljeva

Manji broj nepravilnosti na izborima, manji broj prigovora i žalbi, viši stepen demokratičnosti i transparentnosti. Izvor provera u odnosu na postojeće podatke sa prethodnih izbora koji su gore dati biće izveštaji o sprovođenju izbora koji će biti sačinjeni od ovlašćenih subjekata, pre svega RIK, nakon njihovog okončanja.

Ključna pitanja za identifikovanje opcija javnih politika

1) Koje relevantne opcije (alternativne mere, odnosno grupe mera) za ostvarenje cilja su uzete u razmatranje? Da li je razmatrana „*status quo*” opcija?

Jeste, ali iz formalnopravnih razloga jedina opcija je izmena propisa.

2) Da li su, pored regulatornih mera, identifikovane i druge opcije za postizanje željene promene i analizirani njihovi potencijalni efekti?

Nije moguće primeniti druge opcije jer je iz formalnopravnih razloga neophodna izmena propisa.

3) Da li su, pored restriktivnih mera (zabrane, ograničenja, sankcije i slično) ispitane i podsticajne mere za postizanje posebnog cilja?

Razmotrene su sve moguće mere.

4) Da li su u okviru razmatranih opcija identifikovane institucionalno upravljačko organizacione mere koje je neophodno sprovesti da bi se postigli posebni ciljevi?

Jesu, jer je potrebno na osnovu propisanih rešenja izmeniti način imenovanja i sastav organa za sprovođenje izbora, pre svega uključivanjem šireg kruga političkih aktera u rad organa za sprovođenje izbora, radi postizanja veće transparentnosti odnosno demokratičnosti.

5) Da li se promena može postići kroz sprovođenje informativno-edukativnih mera?

Da, korišćenjem veb-prezentacija organa za sprovođenje izbora prilikom donošenja odluka u smislu objavljivanja i početka pravnog dejstva od objavljivanja na veb prezentacijama.

6) Da li ciljne grupe i druge zainteresovane strane iz civilnog i privatnog sektora mogu da budu uključene u proces sprovođenja javne politike, odnosno propisa ili se problem može rešiti isključivo intervencijom javnog sektora?

Mogu biti uključeni kao politički učesnici samog procesa i kao posmatrači izbora u skladu sa zakonskim pravilima koja se usvoje.

7) Da li postoje raspoloživi, odnosno potencijalni resursi za sprovođenje identifikovanih opcija?

Postoje, i u smislu budžetskih sredstava koja će biti za te namene opredeljena kao i obučeni lica za sprovođenje izbornog procesa.

8) Koja opcija je izabrana za sprovođenje i na osnovu čega je procenjeno da će se tom opcijom postići željena promena i ostvarenje utvrđenih ciljeva?

Sa formalnopravnog stanovišta ovo je jedina sprovodljiva opcija, izmena zakona.

Ključna pitanja za analizu finansijskih efekata

1) Kakve će efekte izabrana opcija imati na javne prihode i rashode u srednjem i dugom roku?

Nema takvih efekata, radi se o procesu koji se periodično obavlja u skladu sa Ustavom i zakonom.

2) Da li je finansijske resurse za sprovođenje izabrane opcije potrebno obezbediti u budžetu, ili iz drugih izvora finansiranja i kojih?

Potrebno je obezbediti sredstava u budžetu Republike.

3) Kako će sprovođenje izabrane opcije uticati na međunarodne finansijske obaveze?

Neće uticati.

4) Koliki su procenjeni troškovi uvođenja promena koji proističu iz sprovođenja izabrane opcije (osnivanje novih institucija, restrukturiranje postojećih institucija i obuka državnih službenika) iskazani u kategorijama kapitalnih troškova, tekućih troškova i zarada?

Pre svega je potrebno finansirati nabavku i štampanje izbornog materijala, troškove rada Narodne skupštine i Republičke izborne komisije, kao i troškove rada lokalnih izbornih komisija i biračkih odbora.

Može se proceniti da će pre svega povećanje broja članova organa za sprovođenje izbora povećati budžetske troškove sprovođenja izbora, ali u manjem iznosu u odnosu na ukupne troškove koji su i do sada postojali.

5) Da li je moguće finansirati rashode izabrane opcije kroz redistribuciju postojećih sredstava?

Nije.

6) Kakvi će biti efekti sprovođenja izabrane opcije na rashode drugih institucija?

Povećaće se pre svega rashodi Narodne skupštine i Republičke izborne komisije.

Ključna pitanja za analizu ekonomskih efekata

1) Koje troškove i koristi (materijalne i nematerijalne) će izabrana opcija prouzrokovati privredi, pojedinoj grani, odnosno određenoj kategoriji privrednih subjekata?

Pre svega je potrebno finansirati nabavku i štampanje izbornog materijala, troškove rada Narodne skupštine i Republičke izborne komisije, kao i troškove rada lokalnih izbornih komisija i biračkih odbora.

2) Da li izabrana opcija utiče na konkurentnost privrednih subjekata na domaćem i inostranom tržištu (uključujući i efekte na konkurentnost cena) i na koji način?

Ne.

3) Da li izabrane opcije utiču na uslove konkurencije i na koji način?

Ne.

4) Da li izabrana opcija utiče na transfer tehnologije i/ili primenu tehničko-tehnoloških, organizacionih i poslovnih inovacija i na koji način?

Ne.

5) Da li izabrana opcija utiče na društveno bogatstvo i njegovu raspodelu i na koji način?

Ne, u smislu materijalnih vrednosti, ali utiče na povećanje tzv. evropskih vrednosti u smislu povećanja stepena demokratičnosti u društvu.

6) Kakve će efekte izabrana opcija imati na kvalitet i status radne snage (prava, obaveze i odgovornosti), kao i prava, obaveze i odgovornosti poslodavaca?

Nema uticaja.

Ključna pitanja za analizu efekata na društvo

1) Kolike troškove i koristi (materijalne i nematerijalne) će izabrana opcija prouzrokovati građanima?

Pre svega je potrebno finansirati nabavku i štampanje izbornog materijala, troškove rada Narodne skupštine i Republičke izborne komisije, kao i troškove rada lokalnih izbornih komisija i biračkih odbora.

Nematerijalna vrednost koja se pribavlja za građane jeste viši stepen demokratičnosti u društvu, manje tenzije koje se stvaraju između suprotstavljenih opcija u društvu, odbacivanje isključivosti, govora mržnje, afirmisanje prava na slobodno iznošenje mišljenja i stavova o određenim političkim, ekonomskim i drugim pitanjima u društvu i dr, uključujući i dalju afirmaciju evropskih vrednosti u društvu.

2) Da li će efekti realizacije izabrane opcije štetno uticati na neku specifičnu grupu populacije i da li će to negativno uticati na uspešno sprovođenje te opcije, kao i koje mere treba preduzeti da bi se ovi rizici sveli na minimum?

Ne.

3) Na koje društvene grupe, a posebno na koje osetljive društvene grupe, bi uticale mere izabrane opcije i kako bi se taj uticaj ogledao (pre svega na siromašne i socijalno isključene pojedince i grupe, kao što su osobe sa invaliditetom, deca, mladi, žene, stariji preko 65 godina, pripadnici romske nacionalne manjine, neobrazovani, nezaposleni, izbegla i interno raseljena lica i stanovništvo ruralnih sredina i druge osetljive društvene grupe)?

Izborne liste pripadnika nacionalnih manjina će lakše postati učesnici izbornog procesa jer se smanjuje broj potpisa podrške za ove liste, a predviđeni su i mehanizmi zaštite od zloupotreba njihovog položaja.

4) Da li bi i na koji način izabrana opcija uticala na tržište rada i zapošljavanje, kao i na uslove za rad (npr. promene u stopama zaposlenosti, otpuštanje tehnoloških viškova, ukinuta ili novoformirana radna mesta, postojeća prava i obaveze radnika, potrebe za prekvalifikacijama ili dodatnim obukama koje nameće tržište rada, rodnu ravnopravnost, ranjive grupe i oblike njihovog zapošljavanja i slično)?

Ne.

5) Da li izabrane opcije omogućavaju ravnopravan tretman, ili dovode do direktne ili indirektno diskriminacije različitih kategorija lica (npr. na osnovu nacionalne pripadnosti, etničkog porekla, jezika, pola, rodnog identiteta, invaliditeta, starosne dobi, seksualne orijentacije, bračnog statusa ili drugih ličnih svojstava)?

Omogućavaju ravnopravan tretman. Objašnjen je položaj nacionalnih manjina u ovom procesu. Objašnjeno u delu POSEBNA PRAVILA ZA IZBORNE LISTE NACIONALNIH MANJINA (čl. 137. do 140).

6) Da li bi izabrana opcija mogla da utiče na cene roba i usluga i životni standard stanovništva, na koji način i u kojem obimu?

Ne.

7) Da li bi se realizacijom izabranih opcija pozitivno uticalo na promenu socijalne situacije u nekom određenom regionu ili okrugu i na koji način?

Nema uticaja.

8) Da li bi se realizacijom izabrane opcije uticalo na promene u finansiranju, kvalitetu ili dostupnosti sistema socijalne zaštite, zdravstvenog sistema ili sistema obrazovanja, posebno u smislu jednakog pristupa uslugama i pravima za osetljive grupe i na koji način?

Ne.

Ključna pitanja za analizu upravljačkih efekata

1) Da li se izabranom opcijom uvode organizacione, upravljačke ili institucionalne promene i koje su to promene?

Promene u sastavu i broju članova organa za sprovođenje izbora. Ove promene su objašnjene u delu u kojem se one predstavljaju.

2) Da li postojeća javna uprava ima kapacitet za sprovođenje izabrane opcije (uključujući i kvalitet i kvantitet raspoloživih kapaciteta) i da li je potrebno preduzeti određene mere za poboljšanje tih kapaciteta?

Da, tu su pre svega Narodna skupština, Republička izborna komisija i Ministarstvo državne uprava i lokalne samouprave.

3) Da li je za realizaciju izabrane opcije bilo potrebno izvršiti restrukturiranje postojećeg državnog organa, odnosno drugog subjekta javnog sektora (npr. proširenje, ukidanje, promene funkcija/hijerarhije, unapređenje tehničkih i ljudskih kapaciteta i sl.) i u kojem vremenskom periodu je to potrebno sprovesti?

Ne.

4) Da li je izabrana opcija u saglasnosti sa važećim propisima, međunarodnim sporazumima i usvojenim dokumentima javnih politika?

Da, ali podrazumeva pre svega zakonske izmene, u skladu sa međunarodnim standardima.

5) Da li izabrana opcija utiče na vladavinu prava i bezbednost?

Da, u pozitivnom smislu.

6) Da li izabrana opcija utiče na odgovornost i transparentnost rada javne uprave i na koji način?

Da, u pozitivnom smislu.

7) Koje dodatne mere treba sprovesti i koliko vremena će biti potrebno da se sprovede izabrana opcija i obezbedi njeno kasnije dosledno sprovođenje, odnosno njena održivost?

Obuke članova organa za sprovođenje izbora, pre svega članova biračkih odbora.

Ključna pitanja za analizu rizika

1) Da li je za sprovođenje izabrane opcije obezbeđena podrška svih ključnih zainteresovanih strana i ciljnih grupa? Da li je sprovođenje izabrane opcije prioritet za donosiocima odluka u narednom periodu (Narodnu skupštinu, Vladu, državne organe i slično)?

Da, u potpunosti.

2) Da li su obezbeđena finansijska sredstva za sprovođenje izabrane opcije? Da li je za sprovođenje izabrane opcije obezbeđeno dovoljno vremena za sprovođenje postupka javne nabavke ukoliko je ona potrebna?

Biće obezbeđena budžetska sredstva u budžetu Republike Srbije.

3) Da li postoji još neki rizik za sprovođenje izabrane opcije?

Ne.

IZJAVA O USKLAĐENOSTI PROPISA SA PROPISIMA EVROPSKE UNIJE

1. Ovlašćeni predlagač propisa – Vlada

Obrađivač – Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave

2. Naziv propisa

PREDLOG ZAKONA O IZBORU NARODNIH POSLANIKA DRAFT LAW ON ELECTION OF MEMBERS OF THE PARLIAMENT

3. Usklađenost propisa s odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane i Republike Srbije sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Sporazum), odnosno s odredbama Prelaznog sporazuma o trgovini i trgovinskim pitanjima između Evropske zajednice, sa jedne strane, i Republike Srbije, sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Prelazni sporazum):

a) Odredba Sporazuma i Prelaznog sporazuma koja se odnose na normativnu sadržinu propisa /

b) Prelazni rok za usklađivanje zakonodavstva prema odredbama Sporazuma i Prelaznog sporazuma /

v) Ocena ispunjenosti obaveze koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma i Prelaznog sporazuma /

g) Razlozi za delimično ispunjavanje, odnosno neispunjavanje obaveza koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma i Prelaznog sporazuma /

d) Veza sa Nacionalnim programom za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije /

4. Usklađenost propisa sa propisima Evropske unije:

a) Navođenje odredbi primarnih izvora prava Evropske unije i ocene usklađenosti sa njima /

b) Navođenje sekundarnih izvora prava Evropske unije i ocene usklađenosti sa njima /

v) Navođenje ostalih izvora prava Evropske unije i usklađenost sa njima,

/

g) Razlozi za delimičnu usklađenost, odnosno neusklađenost,

/

d) Rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti propisa sa propisima Evropske unije. /

5. Ukoliko ne postoje odgovarajuće nadležnosti Evropske unije u materiji koju reguliše propis, i/ili ne postoje odgovarajući sekundarni izvori prava Evropske unije sa kojima je potrebno obezbediti usklađenost, potrebno je obrazložiti tu činjenicu. U

ovom slučaju, nije potrebno popunjavati Tabelu usklađenosti propisa. Tabelu usklađenosti nije potrebno popunjavati i ukoliko se domaćim propisom ne vrši prenos odredbi sekundarnog izvora prava Evropske unije već se isključivo vrši primena ili sprovođenje nekog zahteva koji proizilazi iz odredbe sekundarnog izvora prava (npr. Predlogom odluke o izradi strateške procene uticaja biće sprovedena obaveza iz člana 4. Direktive 2001/42/EZ, ali se ne vrši i prenos te odredbe direktive).

/

6. Da li su prethodno navedeni izvori prava Evropske unije prevedeni na srpski jezik?

/

7. Da li je propis preveden na neki službeni jezik Evropske unije?

/

8. Učešće konsultanata u izradi propisa i njihovo mišljenje o usklađenosti.

/